

ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΟΥ

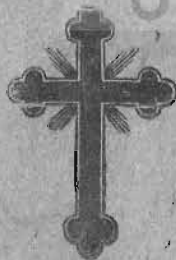
ΓΝΩΣΕΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΤΟΙΣ ΠΙΣΤΟΙΣ

ΑΘΡΟΙΣΘΕΙΣΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΓΕΔΕΩΝ

μεγάλου χαρτοφύλακος καὶ χρονογράφου τῆς Μ. Ἐκκλησίας

Διαφυλάξατε τὸ ξέφυλλον

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1912

Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος θέλει χρησιμοποιοῦν τὸ **θυμίαμα**, τὸ παρασκευαζόμενον ὑπὸ τοῦ ἐντιμολογ. μυρεψοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Κ. Ν. Θωμάδου. Τὸ θυμίαμα συνεστήθη διὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΙΑ

Αὔξ. ἀριθ. 6

Θεοφιλέστατοι ἀρχιερατικῶς προϊστάμενοι, δσιύτατοι ἱερατικῶς προϊστάμενοι καὶ τιμιώτατοι ἐπίτροποι τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ ἀπὸ ἐτῶν ἐν Φαναρίῳ εὐδοκίμως τὸ ἐπάγγελμα τοῦ φαρμακοποιοῦ μετερχόμενος μυρεψὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κ. Κωνσταντῖνος Θωμάδης, ὑπ' ὅσιν ἔχων τὸ ἀνθυγιεινὸν καὶ ἐπιβλαβὲς τοῦ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως χρησιμοποιουμένου μοσχολιβάνου, προέβη κατόπιν μελέτης καὶ χάριν τῆς τῶν ἱερῶν ναῶν ἐπιτροπείας εἰς κατασκευὴν ἀγνοῦ καὶ εὐώδους θυμιάματος, ὅπερ ἐξ ἀρίστου παρασκευαζόμενον ὑλικοῦ κατέχει καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ καθαρίζειν τὴν ἀτμόσφαιραν. Ἐφ' ᾧ σεπτῆ πατριαρχικῆ ἐντολῆ, συνιστῶντες ὑμῖν τοῦτο, προτρέπομεθα ὑμᾶς ὅπως, χάριν τῆς υἰείας τῶν ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς εἰσιόντων ὀρθοδόξων χριστιανῶν, προμηθεύσθε τοῦ λοιποῦ θυμιάμα ἐκ τοῦ ὡς ἄνω καταστήματος.

Εἴητε δὲ ἐπὶ τούτοις ἐν Κυρίῳ υἰγιαίνοντες.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 4 Ἰανουαρίου 1910.

† Ο Μ. ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

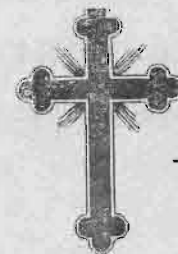
ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΟΥ

ΓΝΩΣΕΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΤΟΙΣ ΠΙΣΤΟΙΣ

ΑΘΡΟΙΣΘΕΙΣΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΓΕΔΕΩΝ

μεγάλου χαρτοφύλακος καὶ χρονογράφου τῆς Μ. Ἐκκλησίας

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1912

ΤΩ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΩ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ
ΚΑΙ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΚΥΡΙΩ ΙΩΑΚΕΙΜ Γ' ΤΩ ΑΠΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ ΛΟΓΩ ΔΙΚΑΙΩ ΤΟ ΠΑΡΟΝ
ΠΕΡΙ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΟΥ ΒΙΒΛΙΔΙΟΝ
ΔΙΑ ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΑΥΤΟΝ
ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΡΟΝΩΝ
ΑΞΙΩΘΗΝΑΙ
ΤΡΙΣ ΕΥΛΟΓΗΣΑΙ ΑΓΙΟΝ ΜΥΡΟΝ
ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΔΩΡΕΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΑΓΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἡ χρῆσις τοῦ ἁγίου Μύρου ἦν ἀπὸ τῶν πρώτων αἰῶνων κοινὴ τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ. Ναί, μὲν ὁ δεῖ μνηστος Πλάτων ὁ μητροπολίτης Μόσχας ἐν τῇ γνωστῇ «Κατηχήσει» γράφει ὅτι «κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τερτυλλιανοῦ, ἤγουν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου αἰῶνος, ἦτον ἤδη ἐν χρῆσει τὸ χρίσμα (ὁμοῦ ὅμως μὲ τῶν χειρῶν τὴν ἐπίθεσιν)», ἀλλ' ἡμεῖς λεπτομερέστερον ἐδιδάχθημεν ὅτι, ἀμέσως μετὰ τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους, καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῶν ἡ χειροθεσία ἦν ἠνωμένη μετὰ τινος χρίσεως γινομένης δι' ἐλαίου καθηγιασμένου. Ἐντεῦθεν, ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος καλεῖται χρίσμα, ὡς παρὰ Ἰωάννη ἀναγινώσκομεν ἐν Α' Ἐπιστολῇ καθολικῇ (β', 20, 27) «καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου» (Πνεύματος) . . . . . καὶ «ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε, ἐν ὑμῖν μένει». οὕτω δὲ καὶ παρὰ Παύλῳ ἐν Ἐπιστολῇ Β' πρὸς κορινθίους (α', 21, 22) γράφεται «Θεὸς ὁ χρίσας ὑμᾶς ὁ καὶ σφραγισάμενος ὑμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν». Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβάλλει ἵνα χρίωνται οἱ βαπτιζόμενοι, ἵνα οὕτω καὶ ἀγιασθῶσιν, ἤδη κεκαθαρμένοι. «ἀγιαζέται γὰρ οὐ τὸ βέβηλον ἔτι, ἀλλὰ τὸ κεκαθαρμέ-

νον διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὡς γράφει Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας (ἐν τῇ Σειρᾷ εἰς τὴν Ἑξοδον, ἐν λ' κεφαλαίῳ). Τίνα μέρη τοῦ σώματος χρίονται μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα γινώσκουσι πάντες οἱ χριστιανοί. ταῦτα δὲ Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, κατὰ τὰ μέσα τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, ἀναφέρει ὡς δύναται ἅνα γνῶ ὁ φιλομαθὴς προχείρως εἰς τὴν «Ἱστορίαν τῶν ἁγίων πατέρων» Κ. Κοντογόνου (σελ. 228 τοῦ Β' τόμου).

Ἡ περὶ χρίσματος ἐρμηνεία καὶ ἐξήγησις τῶν ἀποστολικῶν λόγων, ὡς ὁ ἀναγνώστης εἶδεν ἀνωτέρω, εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ βίβλον Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, παραφράζοντος τὴν ἐρμηνείαν Μητροφάνους τοῦ Συύρνης εἰς τὰς Καθολικὰς Ἐπιστολάς. Παρατίθεται δ' αὕτη χάριν τῶν ὀρθοδόξων. «Τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν ἐλάβετε ὅταν ἐβαπτίσθητε, ἀδελφοί, καὶ τὰ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ διδασθέντα μυστικῶς εἰς ἑσᾶς, αὐτὰ φυλάττετε σῶα καὶ ὀλόκληρα, καὶ μένετε εἰς τὴν χάριν αὐτὴν, ἥτις ὀνομάζεται καὶ χρίσμα, διατὶ δίδετε διὰ τῆς χρίσεως καὶ σφραγίδος τοῦ ἁγίου Μύρου. Ὅτι δὲ χρίσμα λέγεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἥτοι ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ὁ μέγας Ἀθανάσιος βεβαιοῖ λέγων « χρίσμα λέγεται τὸ Πνεῦμα καὶ σφραγίς». Τὸ δὲ ἅγιον Μῦρον ἔχει τύπον τοῦ μύρου τοῦ ἐξ οὐρανοῦ κενωθέντος, ἥτοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς εἶπεν ἡ ἀσματίζουσα νύμφη «Μῦρον ἐκκενωθὲν ὀνομά σου» (Ἑσμ. ἀσμ. Α', 3). Ὁ αὐτὸς Νικόδημος, ἐν «Ἐρμηνείᾳ εἰς τὰς ΙΔ' ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου Παύλου» (τόμου Β' σελ. 15), προστίθουσιν ὅτι, Εὐστράτιος ὁ Ἀργέντης ἐν τῷ περὶ μυστηρίων (κεφ. 179) λέγει ὅτι, διὰ τῶν ρημάτων τοῦ ἀποστόλου

(Β' κορινθ. α', 21—22) διδάσκεται τὸ μυστήριον τοῦ θείου Μύρου· καθότι, τοῦ ἱερέως χρίοντος τοὺς βαπτιζομένους καὶ λέγοντος «σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου» λαμβάνουσιν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν οἱ χριόμενοι καὶ σφραγιζόμενοι τὸν ἀρρηθῶνα τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Ὁ Τερτυλλιανὸς, οὗ ἐμνήσθημεν ἐν ἀρχῇ καὶ ὃς ἐξήρσεν ἀπὸ τοῦ 160—240 μαρτυρεῖ ὅτι, ἐξελθόντες τῆς κολυμβήθρας διαχρίομεθα τῷ εὐλογημένῳ χρίσματι ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΤΑΞΙΝ· αὐτολεξεῖ· «Exinde egressi de lavacro perumquimur benedicta unctione de pristina disciplina» (περὶ βαπτίσμ. ἐν ζ' κεφ.). Κυπριανὸς δ' ὁ ἱερομάρτυς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Ἰοβιανὸν (τῷ 256) μαρτυρεῖ καὶ αὐτὸς ἀναντιρρήτως διδάσκων «ἀνάγκη χρίσθαι τὸν βεβαπτισμένον, ἵνα, λαβὼν χρίσμα, γένηται μέτοχος Χριστοῦ». (Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων· τόμ. Γ' σελ. 4 ἐκδ. Ποτλ. καὶ Ράλλη). Καὶ αἱ μαρτυρίαι αὗται, γινόμεναι κατὰ τὰς ἀρχὰς ἢ μὲν καὶ κατὰ τὰ μέσα τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος ἢ δευτέρα, φανερὸν ἡμῖν καθιστῶσιν ὅτι, πρὸ τῆς Γ' ταύτης καὶ (καθὼς πιστεύομεν) πρὸ τῆς Β' ἔχριοντο οἱ βαπτιζόμενοι διὰ Μύρου ἁγίου. Βασίλειος δὲ ὁ μέγας ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφει σαφῶς ὅτι «τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας τῶν ἀποστόλων παρέλαβεν ἡ Ἐκκλησία».

Πυκνὰς ἔχομεν μετὰ ταῦτα μαρτυρίας περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ χρίσματος ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις. Τὸ Μῦρον τὸ ἅγιον ὠνόμασεν ἐν 48 κανόνι αὐτῆς ἢ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος (περὶ τὰ μέσα τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος) χρίσμα ἐπουράνιον, ὥρισε δὲ σαφῶς «ὅτι δεῖ τοὺς

φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ». Εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας «Διαταγὰς τῶν ἁγίων ἀποστόλων» γίνεται μνεία τοῦ ἁγίου Μύρου, καθὼς θέλομεν εἰπεῖ κατωτέρω.

§

Δι' ἁγίου Μύρου χρίονται σήμερον ὑπὸ τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας οἱ ἀπὸ Ἐκκλησιῶν ἑτεροδόξων προσερχόμενοι, ὅσοι ἐβάπτισθησαν διὰ τριῶν καταδύσεων καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, οὐχὶ δὲ εἰς τρεῖς Ἀνάρχους, ἢ εἰς τρεῖς Υἱούς, ἢ εἰς τρεῖς Παρακλήτους, ὡς καὶ οἱ ἐξωμόται ὅσοι καὶ πάλιν εἰς τὴν ὀρθόδοξίαν ἐπιστρέφουσι. Διὰ τοῦ Ζ' κανόνος τῆς ἐν Κωνσταντινοπόλει Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθωρίσθη ἵνα δέχηται ἡ Ἐκκλησία δι' ἁγίου Μύρου χρίουσα μόνον τοὺς ἀρειανούς, τοὺς μακεδονιανούς, τοὺς σαβδατιανούς, τοὺς ἀριστεροὺς καὶ καθιροὺς ἢτοι ναυατιανούς, τοὺς ἀπολλιναριστάς, καὶ τοὺς τεσσαρεσκαίδεκατίτας, διότι πάντες οἱ αἰρετικοὶ οὗτοι ἐβάπτισον ἐν τρισὶ καταδύσεσιν εἰς τὸ ὄνομα τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Ἡ συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας ἵνα χρίῃ διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου τοὺς εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν προσερχομένους ἀπὸ ξένων Ἐκκλησιῶν ὑφίστατο κατὰ καιροὺς ἑρμηνείας διαφόρους, καθόσον ἐξελαμβάνετο ἔγκυρον τὸ βάπτισμα ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς Ἐκκλησίας. Τῷ 1484 σύνοδος ἐν Κωνσταντινοπόλει συνελθοῦσα ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῆς Παμμακαρίστου (Φετιέ-δζαμιῖ), πατριαρχοῦντος Συμεὼν τοῦ Τραπεζουντίου, τοῦ καὶ προεδρεύοντος, παρεδρευόντων δὲ καὶ τῶν πα-

τριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Γρηγορίου, Ἀντιοχείας Δωροθέου καὶ Ἰωακείμ Ἱεροσολύμων, ὤρισεν ἵνα χρίωμεν δι' ἁγίου Μύρου τοὺς ἐκ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν προσερχομένους, ἀφοῦ ἐπιδώσωσι λίβελλον πίστεως καὶ ἀναθεματίσωσι τὰ τε δόγματα καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Τὸ τυπικὸν τῆς ἐπὶ τούτῳ τελετῆς εὐρίσκει τις προχείρως ἐν τῷ Ε' τόμῳ τοῦ Συντάγματος τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐκδοθέντος ὑπὸ Γ.Α. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλή (σ. 143—147). Κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐπίσης τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος σύνοδος τις ἐξ εἴκοσι τεσσάρων ἀρχιερέων ἐν Κωνσταντινοπόλει συνελθοῦσα διέταξεν ἵνα δι' ἁγίου Μύρου χρίωμεν τοὺς ἐκ τῶν λατίνων εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν προσερχομένους. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας, ἐπὶ Φιλαρέτου τοῦ πατριάρχου Μοσχοβίας, συνοδικῶς ἐνέκρινε, τῷ 1621, ἵνα βαπτίζωνται οἱ ἐκ τῶν λατίνων εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν προστιθέμενοι, ἐνῷ ἡ συνελθοῦσα τῷ 1666 ἐν Μόσχᾳ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Παΐσιου καὶ Ἀντιοχείας Μακαρίου, ἀπεφῆνατο δι' ἁγίου Μύρου χρίειν αὐτούς.

Τῷ 1718 ὁ πατριάρχης Κωνσταντινοπόλεως Ἱερεμίας Γ' ὁ ἀπὸ Καισαρείας, πρὸς τὸν τσάρον τῆς Ρωσσίας Πέτρον τὸν Μέγαν γράφων, ἔδωκεν ἄδειαν, οὐ καλῶς ποιῶν, ἵνα χρίωνται ἐν Ρωσσίᾳ οἱ προσιόντες ἐκ τῶν αἰρέσεων καβινικῆς καὶ λουθηρανῆς δι' ἁγίου Μύρου. Τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχε καὶ ὁ πρὸ τοῦ Ἱερεμίου πατριάρχης Κυπριανὸς ὁ ἀπὸ Καισαρείας. Ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Ε' τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας, ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἐπέβαλλον αἱ περιστάσεις καὶ οἱ ἐπηρεασμοὶ τῶν ἐν Κωνσταντινοπόλει λατίνων, τῷ 1755, συνόδου συνελθούσης, ἐν ἧ' παρήσαν καὶ οἱ πατριάρχαι Ματθαῖος Ἀλεξανδρείας καὶ Παρθένιος Ἱεροσολύμων, ἀπεφασίσθη ἵνα ἀναβαπτίζωνται οἱ λατῖνοι καὶ συνεπῶς, μετὰ ταῦτα, ἵνα χρίωνται δι' ἁγίου Μύρου. Ἐξηκολουθήσαμεν ἔκτοτε βαπτίζοντες καὶ χρίοντες δι' ἁγίου Μύ-

ρου καὶ τοὺς ἀπὸ λατίνων καὶ τοὺς ἀπὸ διαμαρτυρομένων καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας προσερχομένους, καὶ μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπανήλθομεν εἰς τὰς παλαιὰς ἀποφάσεις, τοῦ χρίειν τούτους δι' ἁγίου Μύρου Βλέπε περὶ τούτων πάντων περιληπτικῶς ἐν τόμῳ Α' «Ἐκκλησιαστικῶν Σωζομένων» Οἰκονόμου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων (ἐν Ἀθήναις 1862) ἐν ταῖς σελίσι 431, 473—479 καὶ 505, 507 καὶ 511· καὶ Μανουὴλ Ἰ. Γεδεῶν «Κανονικὰς Διατάξεις» τόμου Α' σελ. 143 καὶ 257 καὶ Β' σελ. 65.

§

Δι' ἁγίου Μύρου χρίει καὶ τοὺς βασιλεῖς ἡ Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦσα συνηθείᾳ παναρχαίᾳ. Ἀναφέρεται παρὰ τοῖς ἐν τῷ νόμῳ μύρον, ἢ ἔλαιον, κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ θεόπτου Μωϋσέως ἐκ διαφόρων ἀρωματικῶν ὑλῶν, ἀπὸ θεοῦ προστάγματος, ἀλλ' οὐ δι' ἱεροτελεστίας πεποιμένον· ἐχρίετο δὲ δι' αὐτοῦ καὶ ἡ σκηνὴ πᾶσα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ οἱ ἱερεῖς, πρὸς τὸ ἱερατεῦειν, ὕστερον οἱ προφῆται καὶ οἱ βασιλεῖς. Ἐντεῦθεν ἡ συνήθεια τῆς χρίσεως τῶν πιστῶν ἡμῶν αὐτοκρατόρων· ἐντεῦθεν ἡ χρίσις τῶν κίονων τῶν ναῶν ὅτε τελοῦνται τὰ ἐγκαίνια αὐτῶν.

§

Ὁ φιλομαθὴς ἀναγνώστης καλὸν ἵνα ἀναμνησθῇ τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περὶ τούτου γραφομένων (Ἐξόδου λ', 22—33)· «Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· Καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα» — δῆλον οὖν ἀρώματα — «ἄνθος σμύρνης ἐκλεκτῆς πεντακοσίους σίκλους, καὶ κινναμώμου εὐώδους τὸ ἥμισυ τούτου, διακοσίους πεντήκοντα, καὶ καλάμου εὐώδους διακοσίους καὶ πεντήκοντα· καὶ ἴρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαιον ἐξ ἔλαιῶν εἶν. Καὶ ποιήσεις αὐτὸ

ἔλαιον, χρίσμα ἅγιον, μύρον μυρεψικὸν τέχνῃ μυρεψοῦ· ἔλαιον χρίσμα ἅγιον ἐστί. Καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ σκεύη, καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτήρα καὶ τὴν βᾶσιλιν αὐτοῦ. Καὶ ἀγιάσεις αὐτά· καὶ ἔσται ἅγια τῶν ἁγίων. Πᾶς ὁ ἀπτόμενος αὐτῶν ἀγιασθήσεται. Καὶ Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις καὶ ἀγιάσεις αὐτοὺς ἱερατεύειν μοι. Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις λέγων· Ἐλαιον χρίσμα χρίσεως ἅγιον ἐστί· τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. Ἐπὶ σάρκα ἀνθρώπου οὐ χρισθήσεται· καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην οὐ ποιηθήσεται ὑμῖν ἑαυτοῖς ὡσαύτως· ἅγιόν ἐστί καὶ ἀγίασμα ἐστί ὑμῖν. Ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως καὶ ὃς ἂν δῶ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλογενεῖ ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

Περιέργειαν ἔλλογον ἱκανοποιοῦντες προσεπισημειοῦμεν ὅτι, ὁ μὲν σίκλος ὑπολογίζεται πρὸς 14 καὶ ἥμισυ γαλλικὰ γραμμάρια, τὸ δὲ εἶν μέτρον ὃν καὶ αὐτὸ, πρὸς δεκαοκτὼ λίτρας ἴσον (βλέπε «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, ἐκδόσ. Ἱεροσολύμων τόμου Β' σελ. 344· καὶ Λεξικὸν τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ἐν Ἀθήναις, 1890, ἐν λέξει σίκλῳ· καὶ παρ' Ἐπιφανίῳ (ὁ σίκλος) ἰσοῦται πρὸς τὸ τέταρτον τῆς οὐγκίας· Ἴδε ἐν «Σειρᾷ ἐνός καὶ πεντήκοντα ὑπομνηματιστῶν εἰς τὴν Ὀκτάτευχον καὶ τὰ τῶν Βασιλειῶν» ἐν Λειψίᾳ, 1772, τόμου Α' στήλῃν 901). Βλέπομεν δὲ ὅτι τότε τὸ κοινὸν ἔλαιον εἰς ἀρκετὴν ποσότητα παρελαμβάνετο, καθὼς

καὶ σήμερον γίνεται κατὰ τὴν ἔψησιν τοῦ ἁγίου Μύρου. Εἰς δὲ τὴν βίβλον τῆς Γενέσεως ἀναγινώσκουμεν ὅτι, ἔλαιον ὁ Ἰακώβ ἐπέχεεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ λίθου, ἐφ' οὗ τὴν κεφαλὴν ἀνακλίνας εἶδε κατ' ὄναρ τὴν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἀναβιάζουσαν κλίμακα (Γενέσ. κη', 18). Εἰς τὴν τοιαύτην δὲ πράξιν ἐρμηνευτῆς μὲν ἄδηλος ἐξήγησιν δίδει ταύτην ὁ Ἰακώβ ὡσανεὶ στήλην ἀναστήσας τῷ Θεῷ, ἔλαιον ἐπέχεεν εἰς θεραπείαν τοῦ τὴν ὄρασιν δείξαντος· ὃν τρόπον εἰώθασι διαπράττεσθαι οἱ ἱερεῖς, χρίοντες τὰς τραπέζας τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς κίονας»—ὁ δὲ ἱερός Θεοδώρητος περὶ τοῦ ἐλαίου τοῦ χυθέντος ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λίθου χρησιμωτάτην εἰς ἡμᾶς εἶδησιν χορηγεῖ· «τοῦτο δὲ καὶ νῦν ἐστὶν εὐρεῖν παρὰ πολλῶν γυναιῶν τῶν τῷ Κυρίῳ πεπιστευιότων γινόμενον· εἰώθασι γὰρ ἐν τοῖς θείοις σηκοῖς ἐλαίῳ χρίειν τὰς τῶν ἀνακτόρων (ἀγ. βήματος) κιγκλίδας καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων τὰς θήκας· δηλοῖ δὲ τοῦτο τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν» (βλέπε τῆς Σειρᾶ NA' ὑπομνηματιστῶν εἰς τὴν Ὀκτάτευχον τόμου Α' στήλην 352).

Ταῦτα γράφομεν ὡς σχετιζόμενα πρὸς τὴν χρίσιν τῶν κίωνων καὶ πινῶν τῶν ναῶν ἐν τοῖς ἐγκαινίοις αὐτῶν Ἄλλ' ἢ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ στέφουσα τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς χρίει διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου· σαφῶς δὲ τὸν περὶ τούτου λόγον ἀναπτύσσει Μακάριος ὁ μητροπολίτης Μόσχας ἐν τῇ «Δογματικῇ Θεολογίᾳ» αὐτοῦ, ἣν μετέφρασεν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν ὁ τῆς ἐλληνικῆς ἐν Πετροπόλει κοινότητος ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Παγίδας (σελ. 412—414 ἐκδόσεως 1882 ἐν Ἀθήναις)· «Ὡς πρὸς τὴν ἱεροτελεσίαν, καθ' ἣν ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία χρίει ἐν τῇ στέψει αὐτῶν τοὺς αυτοκρά-

τορας διὰ τοῦ ἁγίου μύρου, αὕτη ἐστὶν ἀνάλογος πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐκείνην, καθ' ἣν ἐχρίοντο ἐν ἐλέει ἀγίῳ οἱ βασιλεῖς, διαταγῇ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· ὅθεν καὶ ἐκαλοῦντο χριστοὶ αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐστὶν ἐπανάληψις τοῦ χρίσματος τοῦ μύρου ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ μυστηρίου, δι' οὗ μεταδίδονται ἅπασιν τοῖς πιστοῖς αἱ τῆς χάριτος δυνάμεις, αἱ ἀναγκαῖαι κυρίως εἰς πνευματικὴν ζωὴν, ἀλλ' ἐστὶ μόνον ἱεροτελεστία τοῦ μυστηρίου τούτου ἰδιαίτερα, πρὸς μετάδοσιν ἰδιατέρων τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεῶν, ἀναγκαιῶν πρὸς τὸ ἰδιαίτερον, τὸ σπουδαῖον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ κατασταθὲν βασιλικὸν ἀξίωμα (Δαν. δ', 22—29. Ψαλμ. πη', 22—26). «Καὶ ἔλαβε Σαμουὴλ τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου (διηγῆται ἡ Πιλιὰ Γραφή περὶ τῆς χρίσεως τοῦ Δαυὶδ ὡς βασιλέως), καὶ ἐχρίσεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἐφύλατο Πνεῦμα Κυρίου ἐπὶ Δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας καὶ ἐπάνω» (Α' Βασ. ιε', 13). Τὸ χρίσμα τῶν βασιλέων οὐδὲν ἕτερόν ἐστίν, ἢ εἰς βαθμὸς διακεκριμένος καὶ ἀνώτερος τοῦ αὐτοῦ μυστηρίου, ὅπερ καταβιβάζει ἐπὶ τοὺς χριστοὺς τοῦ Κυρίου διπλοῦν Πνεῦμα, διὰ τὸ ὑψιστον ἀξίωμα αὐτῶν. Αὐταὶ αἱ εὐχαί, αἱ ἀναγινωσκόμεναι κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἱεροτελεσίαν, σημαίνουν τὰ ἰδιαίτερα χαρίσματα, ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὲρ τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ Θεοῦ μονάρχου αἰτούμενα· «Ἵπὲρ τοῦ καταπεμφθῆναι αὐτῷ οὐρανόθεν τῷ χρίσματι τοῦ παναγίου μύρου—ἐκφώνει πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ πρωτοδιάκονος—πρὸς διοίκησιν καὶ δικαιοσύνην, δύναμιν καὶ σοφίαν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Καὶ ὁ ἱεράρχης, ὁ τελῶν τὸ μυστήριον, ἀπαγγέλλει ἔπειτα τήνδε τὴν ἐπί-

κλησιν· «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριε τῶν κυριευόντων, ὁ διὰ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου ἐκλεξάμενος τὸν δοῦλόν σου Δαυὶδ καὶ χρίσας αὐτὸν εἰς βασιλέα τοῦ λαοῦ σου τοῦ Ἰσραήλ· Αὐτὸς καὶ νῦν ἐπάκουσον τῆς δεήσεως ἡμῶν τῶν ἀναξίων . . . . . καὶ τὸν πιστὸν δοῦλόν σου τὸν μέγαν μονάρχην . . . . . εὐδόκησον χρίσαι ἐλαίῳ χαρᾶς. Ἐνδυσον αὐτὸν δύναμιν ἐξ Ὑψους . . . . . Κάθισον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς δικαιοσύνης. Φρούρησον αὐτὸν τῇ πανοπλίᾳ τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος. Ἐνίσχυσον τὸν βραχίονα αὐτοῦ . . . . . Δείξον αὐτὸν πιστὸν φύλακα τῶν τῆς ἁγίας σου καθολικῆς Ἐκκλησίας δογμάτων».

Καθὼς ἡ τελετὴ τοῦ χρίσματος τῶν εὐσεβῶν βασιλέων γίνεται διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου, οὕτω κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῶν ἱερῶν ναῶν γίνεται ὁμοία χρίσις τῶν κιόνων τοῦ καθιερωμένου ναοῦ καὶ τῆς θήκης τῶν ἁγίων λειψάνων τῶν κατατιθεμένων ὑποκάτω τῆς ἁγίας τραπέζης αὐτοῦ, καθ' ὁμοιότητα τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ἐπειδὴ τὸ μῦρον ἐλογίζετο σύμβολον ἀφθαρσίας. Καίτοι δὲ ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ κατὰ τὸ 1703 ἐκδοθεῖσα «Ἀκολουθία εἰς ἐγκαίνια ναοῦ» οὐδεμίαν ἐρμηνεῖαν δίδει περὶ τῆς τοιαύτης χρίσεως, ἀρκετὸν ὅμως θεωροῦμεν ἵνα γινώσκωμεν ὅτι, καθὰ γράφει Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐν τῇ πρὸς ἐφεσίους ἐπιστολῇ (8, 17) μῦρον ἐπὶ κεφαλῆς ὁ Κύριος ἐδέξατο «ἵνα ἡ Ἐκκλησία πνέῃ τὴν ἀφθαρσίαν».

Περὶ τῆς δυνάμεως τῆς χρίσεως τῶν εὐσεβῶν βασιλέων δι' ἁγίου Μύρου ἀπεφάνθη ἡ Ἐκκλησία, ἐπὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Πολυεύκτου πατριάρχου Κωνσταντινοπό-

λεως, ὅτι «ἐπειδὴ τὸ χρίσμα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀπαλείφει τὰ πρὸ τούτου ἁμαρτήματα, οἷα καὶ ὅσα ἂν ᾧσι, πάντως καὶ τὸ χρίσμα τῆς βασιλείας ἐξήλειψε». Καὶ ὁ μὲν ἱερός Πολυεύκτος ἦν πατριάρχης ἀπὸ τοῦ 956—970, τὴν ἔννοιαν δὲ τῆς ἐπὶ Πολυεύκτου συνοδικῆς ἀποφάσεως διέσωσεν ἐν περιλήψει Θεόδωρος ὁ Βαλσαμῶν ἐν ἐρμηνείᾳ εἰς τὸν Β' κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τοπικῆς Συνόδου.

§

Ἐπειδὴ δ' ὁ λόγος ἐνταῦθα καὶ περὶ τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ, ὅτε γίνεται τοῦ ἁγίου Μύρου χρίσις, χρισμένων δι' αὐτοῦ τῶν τοῦ ναοῦ κιόνων καὶ πινσῶν, καθὼς τὸ Εὐχολόγιον διατάττει, ἐπιχεομένου δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μαρτυρικῶν ἢ ὀσιακῶν λειψάνων, ἅπερ ὑπὸ τὴν ἁγίαν τράπεζαν κατατίθενται, ὁ εὐσεβὴς ἀναγνώστης πρέπει ἵνα γινώσκῃ ὅτι, καὶ πρὸ τῆς ΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρχεν, ὡς εἰκάζω, ἡ συνήθεια ἵνα κόπτηται εἰς τεμάχια καὶ ἵνα διανέμηται εἰς τοὺς πιστοὺς ἡ λευκὴ στολὴ, τὸ σάββανον, ὡς σήμερον λέγεται, ὅπερ ἐνδύεται ὁ τὸν ναὸν ἐγκαινίζων ἀρχιερεὺς, καίτοι καὶ ἡ διαμοίρασις αὕτη ἔπρεπε ἵνα γίνηται μετὰ διακρίσεως. Εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας Συνόδων (ἴδε ἐκδοσὶν τοῦ Σπυρ. Μήλια (διὰ τὸ πρόχειρον) τόμου Β' σελ. 315) ἀναγινώσκωμεν ἐπιστολὴν « τοῦ κοινοῦ τῶν κληρικῶν τῆς ἐν Ἀλαμείᾳ τῇ μητροπόλει ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίης τοῖς πανοσιωτάτοις καὶ ἀγιωτάτοις πατρῶσι καὶ ἐπισκόποις τῆς δευτέρας σύρων ἐπαρχίας»—εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην οἱ κληρικοὶ τῆς Ἀλαμείας Πέτρον τὸν αὐτῆς ἐπισκοπὸν καταγγέλλοντες διὰ τινὰς ἀσεβεῖς καὶ κακοή-

θεις πράξεις και λόγους, προσθήκην ποιῶνται και ταύτην· «Πεποίηκε γὰρ και ἕτερόν τι τῆς αὐτοῦ προπετείας, ὡς ἔοικε, συγγενές· ἐνδυσάμενος γὰρ τὴν οὐδαμόθεν αὐτῷ κατὰ λόγον προσήκουσαν τῆς ἱερωσύνης στολὴν ἀσπρην, ὡς ἐν τάξει τῶν θεοφόρων ἀποστόλων, ὁ πάσης ἀμαρτίας ὑποβρύχιος, ἐν τῷ Μαράτῳ Ζαβδάλης και Νωγέφ τοῖς χωρίοις, καταθέσεως ἁγίων μαρτύρων παρ' αὐτοῦ γενομένης, κατατεμὼν εἰς ἄπειρα μέρη τὴν στολὴν, διεδίδου τοῖς εὐχερῶς ἀπατωμένοις ὁ ἀσεβῆς, οὐκ ἀγνοῶν ὡς ἠλίκον ἐστὶ και τοὺς μετὰ τῆς ἀληθείας πορευομένους τοιούτοις τισὶν ἐγχειρεῖν .

ΠΑΡΕΡΜΗΝΕΙΑΙ τινες εἰσεχώρησαν κατὰ καιροὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ ἁγίου Μύρου, τίς οἶδε πόθεν ἔλκουσαι τὴν καταγωγὴν, ἴσως δὲ ἐκ παλαιᾶς θεωρίας και διδασκαλίας ὅτι, ἡ δι' ἁγίου Μύρου χρῆσις ἐξαλείφει τὰ ἀμαρτήματα.

Παρερμηνεῖα τῆς διδασκαλίας ταύτης ἐγένετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἥτις ἔχριε διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου, μέχρι λήξεως τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος, τὰ σώματα τὰ νεκρὰ τῶν ἀποθνησκόντων ἐπισκόπων και πρεσβυτέρων, ὅτε Μάρκος ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἐρωτήσας τὸν Ἀντιοχείας Θεόδωρον τὸν Βαλσαμῶνα «εἰ ἀπροκριμάτιστόν ἐστι τοῦτο», ἤκουσεν ὅτι, οἱ χρίοντες τοὺς ἀποθνήσκοντας ἀρχιερεῖς εἰσὶν ἄξιοι μεγάλης κολάσεως. Τοιαῦται παρερμηνεῖαι συνηθειῶν ἐτέρων ἐγένοντο ἐνιαχοῦ· κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Βαλσαμῶνος, ἦν ἕκαστος σχηματίζει ἀναγινώσκων τὸν ΠΓ' κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου, «εἵθιστο πρὸ τῆς Συνόδου ταύτης παρὰ τισι μεταδιδόναι

τῶν θείων ἁγιασμίων σώμασι νεκροῖς». Ἐν ἐτέραις Ἐκκλησίαις ἐνεχειρίζον, μέχρι τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος, εἰς τὰ νεκρὰ σώματα τῶν ἐνταφιαζομένων ἀρχιερέων ἅγιον ἄρτον. — Ἐκ παρερμηνειῶν ἐθίμων τοιούτων ἐπήγασαν ἕτεραι συνηθελαι, πράγματι παράδοξοι, ὧν μία διατηρεῖτο μέχρι τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος.

Ἡ παλαιότερα τούτων ἦν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς χριστιανοῖς Τορνόβου τῆς Βουλγαρίας, τούτους δ' ἐλέγχει ἐπὶ τούτῳ ὁ πατριάρχης Κάλλιστος Κωνσταντινπόλεως. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Καλλίστου, κειμένη ἐν τῷ Α' τόμῳ τῆς Συλλογῆς τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων Miklosich και Müller (βλ. ἰδίᾳ σελ. 441), μαρτυρεῖ ὅτι οἱ τῆς ἐν Τορνόβῳ παροικίας ἱερεῖς ἔχριον τοὺς βαπτιζομένους διὰ «μύρου τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, ἡ τοῦ ἁγίου Βαρβάρου». φαίνεται δ' ὅτι τὸ τοιοῦτον ἔθος παρ' αὐτοῖς ἦν παλαιότατον, ἄλλοθεν μεταδοθὲν εἰς αὐτοὺς και πηγάζον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν εἰκονομάχων πρὸς τοὺς εἰκονοφίλους· διότι κατὰ τὴν λυπηρὰν ἐκείνην περίοδον τῶν δογματικῶν ἐρίδων ἀναφέρεται γενόμενον και τι παράδοξον, ὡς μαρτυρεῖ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (Migne τόμου γΘ', στήλη 961). Ἰωάννης δῆλον οὖν ὁ σπαθᾶριος ἔταξεν ἢ μᾶλλον ἔστησεν ἀνάδοχον κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ οὐχί τινα τῶν ζώντων, ἀλλὰ μάρτυρος ἐπιφανοῦς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τοῦ και μυροβλύτου. Τοῦτο κατ' ἀρχὰς τῆς Θ', ὡς εἰκάζομεν, ἑκατονταετηρίδος. Εἴτε δὲ δι' ἀμάθειαν, εἴτε διὰ τινα χυδαῖον, ὑλικὸν, ὑπολογισμὸν, ἢ χρῆσις μύρων οὐχ ἁγίων παρετάθη πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν μετὰ τὸν Ἰωάννην τοῦτον τὸν σπαθᾶριον

καὶ μετὰ τὸν Κάλλιστον· ἐκ τοιούτου μύρου μετελάμβανον, κατόπιν μάλιστα νηστείας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες· οἱ δὲ περιφέροντες αὐτὸ μοναχοὶ ἔλεγον ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἢ τινος ἁγίου ἑτέρου. Θεόφιλος ὁ Καμπανίας ἐπίσκοπος, ἐν κεφαλαίῳ ΙΓ' τοῦ «Ταμείου Ὁρθοδοξίας», ἀπορεῖ ποῦ εἰσὶν οἱ μυροδόται οὗτοι τάφοι· συνιστᾷ δὲ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἵνα ἐξοστρακίσῃ αὐτὸ «μὲ σφοδρότατα ἐπιτίμια», διότι μένει ἐν τοῖς καλογηρικοῖς κιβωτίοις ἀνεξάντλητον, καὶ «ἀν ξηρανθοῦν οἱ ποταμοὶ, θέλει σωθῆ καὶ τὸ ἀένναον αὐτὸ κακόμυρον».

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Λυπηρὰ παράχρησις ἢ παράχρισις ἁγίου Μύρου, κατὰ τὴν τοῦ Νικοδήμου μαρτυρίαν, ἐγένετο μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ παρ' ἀπλοϊκῶν ἱερέων, περὶ δὲ ταύτης ἀφηγεῖται ταῦτα ἐν ὑποσημειώσει εἰς τὸν ΜΗ' κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου· «Σημείωσαι δὲ ὅτι δευτεροδίδεται τὸ ἅγιον Μῦρον, ἀλλ' εἰς μόνους τοὺς ἀρνηθέντας τὴν πίστιν. Ὅθεν πρέπει νὰ ἐμποδισθῆ ἢ πλάνη, ὅπου ἐνεργεῖται ἀπὸ μερικοῦς, ἤγουν τὸ νὰ χρίουν τινὲς ἱερεῖς ἢ πνευματικοὶ μὲ Μῦρον ἐκείνους τοὺς χριστιανούς, ὅπου πορνεύουν μὲ ἑβραϊαν, ἢ ἀγαρηνήν, ἢ λατινίδα καὶ αἰρετικήν. Οἱ τοιοῦτοι γὰρ κανονίζονται σφοδρότατα, κατὰ τὴν μζ' ἀπόκρισιν τοῦ Βαλσαμώνος καὶ τὸν λα' κανόνα τοῦ Κίτρου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μυρώνονται». Λοιπὸν εἰκάζω ὅτι παρηρμηνεύοντο τοιοῦτοτρόπως ὅσα Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἐν Α' πρὸς κορινθίους ΣΤ' 15—19 γράφει «οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ εἰσίν; ἄρας οὖν τὰ μέλη Χριστοῦ ποιήσω μέλη» ἐκείνης, ἣν ἔχω σὺν ἐμοί; διότι ὁ μετὰ τῆς ἄλλης οὕτω συζῶν ἐν ἐστι μετ' ἐκείνης σῶμα «ἔσονται, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν».

Ὁ ἀρχαιότερος τύπος ἢ διάταξις τῆς τοῦ ἁγίου Μύρου παρασκευῆς καὶ καθιερώσεως εὐρίσκεται παρὰ τῷ Grog ἐν τῷ πολυτιμῷ αὐτοῦ Εὐχολογίῳ, ἐν σελ. 503 καὶ 502 τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1730. Παρόμοιός τις τῆ τοιαύτῃ παλαιᾷ διατάξει τύπος εὑρηται ἐκδεδομένος ἐν πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ἐλληνικοῖς Εὐχολογίοις τοῖς ἐν Βενετία, τύποις Γλυκῦ καὶ Σάρου καὶ Θεοδοσίου, ἀπὸ τῆς ΙΖ' μέχρι τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος ἐκτυποῦμενοι· ὁ αὐτὸς δ' ἔμεινεν ἀπὸ τοῦ 1545, ὅτε, φροντίδι Νικολάου τοῦ Σοφianoῦ, ἐξεδόθη τὸ δεύτερον (;) ἐλληνιστὶ καὶ ὑπὸ Ἕλληνας τὸ τῆς Ἐκκλησίας Εὐχολόγιον. Τὸν ἀρχαιότερον τοῦτον τύπον βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐνταῦθα ὑπὸ στοιχείῳ Α' μεταγεγραμμένον ὑπὸ Grog ἀπὸ παλαιῶν ἐλληνικῶν κωδίκων χειρογράφων.

Ὑπὸ τὸ στοιχείῳ Β' ἐκδίδομεν νεωτέραν διάταξιν, προδύλως ἀναγομένην εἰς τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους. Γ' δὲ διάταξις τάττεται ἢ πρὸς χοῦσιν τῶν ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς Πατριαρχείοις ἐπιστατούντων ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ ἁγίου Μύρου· εἰς τὴν Γ' ταύτην διάταξιν, λεπτομερῶς πως ἀναλύουσιν τὰς ἐπὶ κατασκευῇ ὁδηγίας, ὀφείλομεν ἐπιστῆσαι σύντονον τὴν προσοχὴν τῶν περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἀσχολουμένων, κυρίως δ' ἐπὶ σημείων τινῶν, ἃ προχείρως δυνάμεθα ἵνα ὑποδείξωμεν αὐτοῖς καὶ παντὶ ὀρθοδόξῳ, ἀπὸ παραδόσεως γινώσκοντί τι, δυνάμενον ἵνα λύσῃ τὰς ἀπορίας ἡμῶν.

Οὕτω, κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους χρόνους, παρατηροῦμεν ὅτι πλεόν τῶν τεσσάρων ἡμερῶν ἢ «ἔμψησις» τοῦ ἁγίου Μύρου διήρκει, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ σαββάτου τοῦ Λαζάρου, ἐνῶ τὸ τυπικόν, ὅπερ ἦν ἐν χρήσει παρὰ

τῇ μετὴ τὴν ἄλωσιν Ἐκκλησία, διατάττει ἵνα διαρκῆ τρεῖς ἡμέρας ἢ ἔψησις, Μ. δευτέραν, Μ. τρίτην καὶ Μ. τετάρτην. Παρατηρήσεως ἄξιον ὅτι, ἐντὸς δύο λεβήτων ἐβράζοντο χωριστὰ τὸ ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος, ἴσως τὴν πρώτην ἡμέραν. Ἐπίσης δὲ σημειωτέον ὅτι, ἐντὸς τῶν λεβήτων, ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἦν κεχαραγμένον ἐν ταῖς παρειαῖς σημεῖόν τι, εἰς ὃ ἔδει ἵνα προσέχωσιν οἱ ἐπὶ τούτῳ ὑπηρεταί, μὴ τὸ ἔλαιον ἐν τῷ βρασμῷ κοχλάσαν ἐκχυθῆ.

§

Ἐπιστάται τῆς κατασκευῆς ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν αἰώνων φαίνεται ὅτι ἦσαν ὁ μέγας σκευοφύλαξ, ὃς ἦναπτε τὴν ὑποκάτω τῶν λεβήτων (κακάθων) πυρὰν, ἐκτελῶν ὃ σήμερον ὁ πατριάρχης ἔργον, μεθ' ὃ, ἀπερχομένου τούτου, κατὰ τὴν τυπικὴν διάταξιν, ἐπεσάτου οἱ χαρτουλάριοι· διότι τὴν τεχνικὴν ἐπίστασιν καὶ φροντίδα εἶχεν ὁ μαῖστωρ, αὐτὸς ὀρίζων καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν τῶν ἐμβαλλομένων ἐν τοῖς κακάθοις εἰδῶν. Ὁ μέγας σκευοφύλαξ, ἐξάρχων τῆς ἱερᾶς τελετῆς, αὐτὸς νύλόγει καὶ τὴν τοῦ ἔργου συμπλήρωσιν, τῇ πρωΐᾳ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τρίτης.

Χρῦσανθος ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὁ Νοταρᾶς, ὁ γράψας τὸ Συνταγματικὸν περὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ὀφθικίων, ἀρχοντικίων καὶ κληρικῶν, παλαιὰς τινας περὶ τούτων πάντων εἰδήσεις συναγαγὼν καὶ ταύτας εἰκῆ κατασπείρας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, οὐδὲν ἐσημείωσε περὶ τοῦ τοιοῦτου προορισμοῦ τοῦ σκευοφύλακος, ὅστις εἶχεν, ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, τὴν ἐπιστάσιν καὶ φροντίδα τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας σκευῶν· οὐδὲν ἐσημείωσεν ὡσαύτως περὶ χαρτουλα-

ρίων· περὶ δὲ Θεωρῶν, ὅτι φύλακες ἦσαν καὶ οὗτοι τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας σκευῶν καὶ ἐπόπται τῆς ἐν ταῖς τελεταῖς εὐταξίας. Ἀπλῶς δὲ σημειοῖ καὶ ξηρῶς περὶ τοῦ ὀφθικίου τοῦ μυροδότου·

ἀλλὰ περὶ μυροδότου ἐκάστη τῶν ἐν Βενετία γινομένων τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου ἐκδόσεων τὰ αὐτὰ γράφει, καὶ τούτων πλέον οὐδὲν ὁ Χρῦσανθος· ὅτι ὁ μυροδότης, φυλάσσων τὸ ἅγιον Μῦρον, δίδει ἐξ αὐτοῦ ὅπου ἂν ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸν διατάξῃ· δῆλον οὖν ἐπηγγέλλετο τὸ ἔργον, ὃ σήμερον διεξάγει παρ' ἡμῖν ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης, πρὸ δὲ τοῦ 1863 ὁ λεγόμενος «πορτάρης» τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

Κυριώτατος ὅμως ὑπηρετής ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ ἀγίου Μύρου παρὰ βυζαντινοῖς ἦν ὁ μαῖστωρ. Μυρεψὸν οἱ μακάριοι ἐκεῖνοι χρόνοι τέλεον ἠγνόουν κατὰ τὴν «ἔμψησιν» τοῦ ἀγίου Μύρου. Μυρεψὸν ἠκούσαν οἱ πατέρες ἡμῶν πρὸ δύο γενεῶν μόλις ὀνομαζόμενον ὃν οὐδέποτε οἱ πατριάρχαι οἱ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς αἰῶνας ἀκμάσαντες ἐχειροθέτησαν ἢ ὡς κληρικὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας ἢ ὡς ἄρχοντα καὶ κληρικὸν τῆς αὐλῆς τῶν αὐτοκρατόρων· ἴσως ἀρχαιολόγου τινὸς πατριάρχου, πολλὰ διορθοῦν θέλοντος, ἦν ἐπίνοια ἢ τοιαύτη ὀνομασία, ἄγνωστος εἰς τὸν Χρῦσανθον καὶ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ τὸν Ζωναρὰν καὶ τοὺς πατέρας τῆς ἀγίας ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Συνόδου. Τὰ ἐργαστήρια τῶν «μυρεψῶν» παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς εἶχον διάφορον τὸν προορισμὸν, ἀλλότριον πάντῃ τῶν τοῦ κλήρου καθηκόντων, δι' ὃ καὶ ὁ Λουκάς ὁ ἀγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης ὁ Χρυσοβέργης ἀπηγόρευσε τοῖς κληρικοῖς τὸ διατηρεῖν καὶ διευθύνειν

ἐργαστήρια μυρεψικά, καθὼ μαρτυρεῖ Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών ἐν ἐρμηνείᾳ τοῦ ΙΣΓ' κανόνος τῆς ἀγίας ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. Ὁ ἀναγινώσκων τὸν ΞΗ' κανόνα τῆς Πενθέκτης καὶ τινὰς ἔχων γνώσεις περὶ τῆς ἱατρικῆς τῶν βυζαντινῶν βλέπει ὅτι οὐδεὶς μυρεψὸς εἶχε τόπον ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ ἀγίου Μύρου.

Μαῖστορας σήμερον γινώσκωμεν τοὺς ἀρχιδασκάλους σχολῶν γραμμάτων, ὅσοι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς βυζαντινῆς αὐλῆς ὑπῆρχον ἐν τῇ τότε, τῇ καὶ νῦν, πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους, ἢ τοὺς προεξάρχοντας οὐμίλου τεχνιτῶν· γινώσκωμεν διπλά δὴ μαῖστορας σχολῶν κατὰ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα, γινώσκωμεν δὲ καὶ μαῖστορα μουσικῶν, ἀλλὰ καὶ μαῖστορα μεταξὺ τῶν γινωσκόντων τὴν «ἐμψνσιν» τῶν εἰδῶν, ἐξ ὧν τὸ ἅγιον Μῦρον κατασκευάζεται.

Ὁ μαῖστωρ, ἐν τῇ τοῦ ἀγίου Μύρου κατασκευῇ, καθώριζε τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν, ὡς εἶδομεν, τῶν ἐμβαλλομένων ἐν τοῖς κακάβοις εἰδῶν ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει τις ὅτι οὐκ ἦσαν καθωρσμένα μήτε ποσὸν, μήτε ποιὸν ἐλαίων καὶ βαλσάμων καὶ ἀρωμάτων. Ἐν τοῖς ἐν Βενετία τύποις ἐκδιδομένοις Εὐχολογίοις ὁ αὐτὸς πάντοτε καὶ διαρκῶς ἀναγράφεται κατάλογος ἀρωμάτων καὶ βαλσάμων, κατ' ἀτυχίαν δὲ, καὶ αὐτὸ τὸ κατὰ τὸ 1303 ἐκδοθὲν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου Εὐχολόγιον οὐδὲν πλέον λέγει. Τῷ 1879, πατριαρχοῦντος Ἰωακείμ τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, συντάχθη κατάλογος εἰδῶν μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριθείας, ὃς καὶ μετὰ ἐνδεκαετίαν ἐξεδόθη τύποις ἐκ τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, τῷ 1890, ἐν μεγάλῳ σχήματι, ἀλλ' εἰς ἀντίτυπα πεντήκοντα, δυστυχῶς,

ἐν φυλλάδι περιεχοῦσῃ τὴν ὅλην Ἀκολουθίαν τῆς τελετῆς τοῦ ἀγίου Μύρου.

§§

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα, ὁ ἀναγνώστης ἔχει νῦν ὑπ' ὄψιν τὰς τρεῖς τυπικὰς διατάξεις, περὶ ὧν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος κεφαλαίου εἶπομεν

Α'

**Εὐχὴ ἡγουν ποίησις μύρου γινομένου τῇ
ἀγία πέμπτη τῆς μεγάλης ἑβδομάδος
ὑπὸ μόνου ἐπισκόπου.**

Γινομένης ἀκολούθως πάσης τῆς ἱεράς λειτουργίας, καὶ εἰσαγομένων τῶν ἀγίων δώρων ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ, ἄγεται σὺν αὐτοῖς ἔμπροσθεν ὑπὸ πρεσβυτέρου καὶ τὸ μῦρον, καὶ ἀποτίθεται καὶ αὐτὸ ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ πλησίον τοῦ πρώτου δίσκου ἐξ εὐωνύμων, καὶ ποιεῖ πᾶσαν τὴν ἀγίαν ἀναφορὰν ὁ ἀρχιερεὺς, ἕως τοῦ ἐκφωνήσαι «Καὶ ἔσται τὰ ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Πατρός». Μετὰ δὲ τὸ Ἄμην, οὔτε τῶν πυλῶνων ἢ ἀνοιξίς γίνεται, οὔτε ὁ διάκονος ἄρχεται ὁ ἀνελθὼν ἐν τῷ ἄμβωνι ποιῆσαι τὴν μέσην εὐχὴν, ἀλλὰ, σιωπῆς οὔσης, ἀνίσταται ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ τοῦ ἀρχidiaκόνου ἐν τῷ θείῳ ἱερατείῳ λέγοντος Πρόσχωμεν, ἀνέρχεται εἰς τὴν κρηπίδα τοῦ θείου θυσιαστηρίου, καὶ σφραγίζει τὸ μῦρον τρεῖς, καὶ πάλιν κατέρχεται, κλινόμενος ἄρχεται τῆς εὐχῆς οὕτως·

Κύριε τοῦ ἐλέους καὶ πατὴρ τῶν φώτων, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον δίδοται· παράσχου ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις χάριν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ μεγάλου τούτου καὶ ζωοποιοῦ μυστηρίου, ὡς ἔδωκας Μωϋσεὶ τῷ πιστῷ σου θεράποντι, καὶ τῷ δούλῳ σου Σαμουὴλ, καὶ τοῖς ἀγίοις σου ἀποστόλοις, καὶ κατάπεμψον τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα ἐπὶ τοῦτο τὸ μῦρον. Ποίησον αὐτὸ χρίσμα βασιλι-

κόν, χρίσμα πνευματικόν, ζωῆς φυλακτήριον, ἁγιαστικόν ψυχῶν καὶ σωμάτων, ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως, τὸ προοδεύσαν μὲν ἐν νόμῳ, ἐκλάμπαν δὲ ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ· ἐν ᾧ ἔχρισαν ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς. προφήτας, καὶ πάντας τοὺς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν καθεξῆς ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων ἀναγεννηθέντας ἕως τῆς σήμερον. Ναὶ δέσποτα Θεέ, παντοκράτορ, ἀνάδειξον αὐτὸ, τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου καὶ προσκυνητοῦ σου Πνεύματος, ἔνδυμα ἀφθαρσίας, καὶ σφραγίδα τελειοποιῶν, ἐντυποῦσαν τοῖς τὸ θεῖόν σου λουτρὸν δεχομένοις τὴν θεῖαν σου ὀνομασίαν, καὶ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐνώπιόν σου γνωστοὺς, οἰκείους καὶ πολίτας, δούλους σου καὶ παιδίσκας, ἡγιασμένους ψυχῇ καὶ σώματι ἀπηλλαγμένους πάσης κακίας, καὶ πάσης ἀμαρτίας λευτρωμένους, τῇ περιβολῇ τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀχράντου σου δόξης· ἐπιγινώσκεισθαι διὰ τῆς ἁγίας ταύτης σημειώσεως ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, καὶ ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου δυνάμεως, καὶ φοβεροῦς πάσιν ὑπάρχειν τοῖς πονηροῖς καὶ ἀκαθάρτοις δαίμοσιν, ἵνα ᾧσι λαὸς περιούσιος, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον· ἐσφραγισμένους διὰ τοῦ ἀχράντου σου μυστηρίου τούτου, καὶ τὸν Χριστόν σου* ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εἰς κατοικητήριον σοῦ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι.

Εἶτα ἀνιστάμενος ἐκφωνεῖ· Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαύη, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, λέγει· Εἰρήνη πάσι. Καὶ τοῦ ἀρχιδιακόνου λέγοντος· Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνετε· ἐπέυχεται ὁ ἱερεὺς καὶ λέγει

Σοὶ τῷ Θεῷ τῶν ὄλων καὶ βασιλεῖ τὸν αὐχένα τῆς καρδίας

* «τὸν Χριστόν σου φέροντας» ἔδει γραφῆναι πιθανῶς.

εὐχαριστοῦντες ἐκλίναμεν, ἀνθ' ὧν ἀναξίους ὄντας ἡμᾶς διακόνους γενέσθαι τῶν θείων σου τούτων κατηξίωσας μυστηρίων, καὶ τὸν ἔλεον κηρύττομεν, ὃν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ἐξέχεας, δέξασθαι τὸν ἁγιασμόν παρὰ σοῦ, ὡς μῦρον ἐπὶ κεφαλῆς ἱκετεύομεν· διότι μῦρον ἐκκενωθὲν ὄνομα τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἐν ᾧ σύμπας ὁ κόσμος εὐωδιάζεται, ὅσος ὄρατος, καὶ ὅσος ἀόρατος. Σὺ γὰρ προσκυνητὸς ὑπάρχεις καὶ δεδοξασμένος· καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Β'

Περὶ τῆς τοῦ μεγάλου μύρου κατασκευῆς ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς συνάγεται τὰ εἶδη, καὶ ἀπὸ τῆς δευτέρας τῆς ἐβδομάδος τῶν βαΐων κοπανίζεται καὶ κοσκινίζεται· τῷ δὲ σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου καὶ τῇ κυριακῇ τῶν βαΐων ἀποκομίζεται εἰς τὸν τεταγμένον τόπον ἐν ᾧ μέλλει ἡψηθῆναι τὸ μῦρον, καὶ τὸ μὲν ἔλαιον εἰσάγεται εἰς τὸ κακάβιον καὶ σγαθμίζεται, ὅποσον ἐστίν· ἀπὸ δὲ τοῦ οἴνου εἰσάγεται εἰς τὸ ἕτερον κακάβιον ὅσον δέκα μέτρα· ἐμβάλλονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν βοτανῶν ταῦτα μυρσίνης φύλλα, δάφνης, δενδρολιβάνου, σαμψύχου, κόστου, βαλσάμου, καὶ βράζει μετ' αὐτῶν· καὶ ὅταν γένηται ἱκανὴ ἡ βράσις αὐτῶν, ἐμβάλλεται ὁ οἶνος καὶ σακκελίζεται, καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὸ μέγα κακάβιον, ὅπου λέγεται εἶναι τὸ ἔλαιον.

Τῇ δὲ μεγάλῃ δευτέρᾳ τὸ πρῶτ' ἐτοιμάζεται παρὰ τῶν ὑπηρετῶν κάτωθεν τοῦ κακαβίου φρύγανα, πρὸς ἀναψιν τοῦ πυρὸς ἐπιτήδεια· καὶ πληρωθέντος τοῦ ὄρθρου, εἰσέρχεται ἐκεῖ ὁ πατριάρχης μετὰ τῶν κληρικῶν καὶ τοῦ λαοῦ.

Καὶ γίνεται εὐλογητὸς παρ' αὐτοῦ, καὶ λέγεται Ἅγιος ὁ

Θεός, τρίς· καὶ Παναγία Τριάς· μετὰ τοῦ Πάτερ ἡμῶν, καὶ τὸ τροπάριον τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ κοντάκιον, καὶ ἀπόλυσις.

Τούτων δὲ ψαλλομένων, θυμῷ ὁ πατριάρχης σταυροειδῶς τὸ κακάβιον.

Εἶτα λαμβάνει λαμπάδα ἡμμένην καὶ ἀνάπτει τὰ ὑποκάτωθεν τοῦ κακαβίου φρύγανα, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς ἅπας ἐξέρχονται· οἱ δὲ εἰς τοῦτο τεταγμένοι ἀνάπτουσι πυρὰν ὄση εἶναι ἀρκετὴ πρὸς ἔψησιν τοῦ ἐλαίου· βράζουσι δὲ καὶ τὸ ἕτερον κακάβιον μετὰ τοῦ οἴνου καὶ τῶν βοτανῶν, καὶ τότε ὁ οἶνος εἰσάγεται ὀλίγος εἰς τὸ μέγα κακάβιον· ὀφείλει δὲ συνεχῶς βλέπεσθαι τὸ ἔλαιον μήποτε κενωθέντος τοῦ εἰσαγομένου ὑγροῦ κατέλθῃ εἰς τὸν πάτον τοῦ κακαβίου τὸ ἔλαιον· ὀφείλει γὰρ τὸ ἔλαιον αἰεὶ εὐρίσκεσθαι ἐπάνω πέντε δακτύλων τοῦ οἴνου· ὀφείλει δὲ ἐψησθαι δευτέρᾳ, τρίτῃ καὶ τετάρτῃ.

Τῇ δὲ τετάρτῃ τὰ εἶδη ταῦτα· τὸ λίβανον, τὸ λαύδανον, τὸ μαστίχιον, καὶ ὁ πατίτης, καὶ ὁ στίραξ εἰσάγεται εἰς ἕτερον κακάβιον μικρὸν μετὰ ἐλαίου, καὶ προαλλοιωθέντα βράζονται, καὶ σακκελίζονται· καὶ εἰσάγεται τὸ ὑγρὸν ἐντὸς τοῦ μεγάλου κακαβίου, καὶ καλῶς συνταράσσονται· καὶ ἴστανται μέχρι τριῶν ὥρῶν, ἢ καὶ πλέον. Εἶτα ἔρχονται οἱ πρὸς τοῦτο τεταγμένοι, καὶ ἐκφέρουσι τὸ μύρον ἀπὸ τοῦ κακαβίου, καὶ σακκελίζουσιν αὐτὸ, καὶ εἰσφέρουσι, καὶ πληροῦσι τὰ τεταγμένα ἀγγεῖα εἰς τὴν ὑποδοχὴν· ἀναβιβάζουσι δὲ καὶ εἰς πατριαρχικὸν κελλίον, εἰσβάλλουσιν εἰς ἕτερον ἀγγεῖον, ὅπερ οὐχ ἀγιάζεται, ἀλλὰ τηρεῖται εἰς ἰατρικὴν χρεῖαν, ὅπερ ὀνομάζεται νάρδον. Εἶτα ἐμπληροῦσι καὶ τὸν κρατῆρα, ἐν ᾧ μέλλει εἰσέρχεσθαι τὸ μύρον, καὶ οὕτω παρέρχεται ἡ μεγάλη τετράς.

Γ

Τάξις γινομένη εἰς τὸ ποιῆσαι καὶ κατασκευάσαι τὸ ἅγιον μύρον.

Καὶ μετὰ τὸ ἐμψηθῆναι ταῦτα, καθ' ὅσον καιρὸν ὁ μαῖστωρ ἐπικρίνει πρὸς τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῶν ἐμβαλλομένων εἰδῶν, σβεννύει τὴν κάμινον, καὶ, τοῦ ἔργου χλιανθέντος καὶ ἐκφορηθέντος ἀπὸ τοῦ κακάβου, πάλιν ἐκ δευτέρου ἐμβάλλεται οἶνος εὐώδης σὺν χλιαρῷ ὕδατι, ἅμα καὶ τὸ προεμψηθέν ἔλαιον σὺν τοῖς ἀνωτέρω εἰρημένοις ἀρτύμασιν, ἔχον εἶδη ἕτερα κοπανισμένα εἰς λεπτότατα, πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ ἔργου· πέπεριν κιννάμωμον, ξυλοκιννάμωμον, καρδάμωμον, ἴριν κελτικὴν, μακροπέπεριν, κάχριον, μιτζόκοκκον, ξηροτζίτζιβερ, ἄσαρ, σμύρναν, κίπεριν, καρυόφυλλα, κάρυον ἀρωματικὴν καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ ἐμψήματος στίρακα, γοφίτην καὶ λάνδανον· καὶ μετὰ ὥραν μίαν μόσχον ἄκρατον καὶ ξυλαλόην.

Δεῖ δὲ τὸν ἐπιστατοῦντα αἰεὶ ἐγρηγορέναι καὶ μὴ ἐπινυστάζειν, ἀλλ' ἐπαγρυπεῖν· καὶ κατὰ διαδοχὰς ἐτέρους ὑπηρετάς νηφαλέους ἐγκαθιστᾶν, διαταράσσοντας τὸ ἔργον καὶ ἀτενῶς ἐπὶ τὴν ἄνω βράσιν ἐπιβλέποντας, ἵνα μὴ, τοῦ ἐν τῷ κακάβῳ σημείου ἀθεάτου γεγενημένου, ὑπεραναβράσῃ τὸ ἔργον καὶ πάντας σὺν τῷ ἐπιστάτῃ κατακαύσῃ καὶ ὑπερχυθείῃ· ἀλλὰ τοῦς τῆς καμίνου ὑπηρετάς δεῖ παραγγέλλειν τὴν κάμι-

* πρὶν ἐμβληθῶσι ταῦτα εἰς τοὺς κακάβους πρὸς «ἐμψησιν» ἔδει ἅλα ἐμβληθῶσι κατὰ τὴν διδασκτικωτάτην ταύτην πρὸς Ἱωαὴ συνταλήν, τὰ ἐξῆς εἶδη· «Οἶνος εὐώδης, κατὰ τὸ πρῶτον ἐμψημα, καὶ ὕδιον κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ ἐλαίου· καὶ μετὰ τοῦτο ἐμβάλλεται τὸ ἔλαιον· καὶ οὕτω δεῖ ὑπαναφθῆναι τὴν κάμινον· μερσινόφυλλα, δενδρολίβανον, δαφνόφυλλα, λάδανον, σπάλαθον, ἐλένιον, ἴριν, ἀριστολίχην, κασσίαν, βάλτσμον, ξυλοβάλτσμον, νερδοστάχυν, σχοίνου ἄνθος καὶ ξύλον, ἀρτιφυλλαστάχους (ἀρτίφυλλα στάχους;), βόχον, ξηρὰ καρυόφυλλα, καὶ τερέβινθον, ὅς λέγεται ναρδῶν».

νον υπερφλογιζομένην δροσίζειν μετὰ ὕδατος ψυχροῦ, καὶ τὸ ἔργον, ὑπεραναβαῖνον, διὰ χλιαροῦ ὕδατος ταπεινοῦν.

Καὶ ἡ δευτέρα δὲ ἔμψησις εἰς τὴν τοῦ μαϊστώρου κείται ἐπίκρισιν ἀπλῶς εἰπεῖν πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐμβαλλομένων εἰδῶν.

Ἡ δὲ τῆς ἐμψήσεως τελετὴ ἄρχεται ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν τετάρτην τῶν νηστειῶν ἑβδομάδα· κατὰ γὰρ τὴν παρασκευὴν, καθ' ἣν εἴωθεν ἡ τῶν τιμίων ἄρσις γενέσθαι (Ζήτει μετὰ λειτουργίαν, ἐννάτης τελουμένης).

(δυστυχῶς ἐνταῦθα τὸ χειρόγραφον ἐστὶν ἑλλιπές)

Εἶτα ὁ ἀρχιερεὺς τρεῖς παπύρους λαβὼν καὶ τούτους ἐν ὕδατι ἐμβάψας· εἶτα τοῦ τρισαγίου τὸν τίμιον Σταυρὸν ἀπομαζάμενος, καὶ τὸ μὲν ἅγιασμα συντηρεῖται ὡς τὴν αὐριον, ὡσαύτως καὶ οἱ πάπυροι, καὶ ἀπολύσεως γενομένης πάντες ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀναπαύσει ἀπέρχονται.

Καὶ καθ' ἑσπέραν ἤδη σαββάτου, καθ' ἣν ὁ λυχνικὸς ὕμνος τελεῖται, ὁ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης σκευοφύλαξ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χαρτουλαρίων καὶ οἱ χαρτουλάριοι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν θεωρῶν ἀπέρχονται ἐν τῷ ἐμψητηρίῳ καὶ μετὰ τῶν φελωνίων ἴστανται· καὶ τοῦ εὐλογητοῦ διδομένου παρὰ τοῦ ἐξ ἔθους ἱερέως ἔχοντος τὴν προσκομιδὴν ἐκπληροῦν, ἄρχονται τοῦ τρισαγίου· καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει, τὸ μὲν ἅγιασμα παρὰ τοῦ μεγάλου σκευοφύλακος ἐμβάλλεται ἐν τῷ κακάβῳ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οἱ δὲ προμνημονευθέντες πάπυροι, ὑπὸ τοῦ μεγάλου σκευοφύλακος ὑπαναφθέντες, ὑπὸ τῶν τριῶν κηρῶν ὑπανάπτονται, οἵτινες ἐν τῇ καμίνῳ ἐμβάλλονται παρὰ τοῦ μαῖστωρός [τοῦ] τοιούτου ἔργου εἰς ὑπάναψιν τῆς ἐκεῖσε οὐσης ἐκ ξύλων ὕλης· καὶ ὁ μὲν σκευοφύλαξ ὑποχωρεῖ ἀφήσει δὲ τοὺς χαρτουλαρίους καὶ τοὺς πείραν ἔχοντας ἔνεκεν [τῆς] τοῦ τοιούτου ἔργου κατασκευῆς καὶ τελειώσεως· καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἄπτει μέχρι τῆς πρώτης φυλακῆς τῆς νυ-

κτὸς, ἥτοι τετάρτης ὥρας· εἴθ' οὕτω σβέννυται, ὡς τῶν δουλευτῶν ἀπάντων εἰς ὕπνον τρεπομένων. Καὶ ἐν ὀρθρῳ βαθεῖ ἐγείρονται πάντες θείας ὕμνωδίας ἐπιτελοῦντες· καὶ τοῦ ἔργου ἐπιμελουμένου μέχρι καὶ ὄλης ἡμέρας κυριακῆς, σὺν τῇ πρώτῃ φυλακῇ τῆς νυκτὸς, εἶτα ἀναπαυσάμενοι μέχρι πρωΐας ὡς τῆς καμίνου πάσης σβεσθείσης.

Περὶ δὲ δευτέραν ὥραν τῆς ἡμέρας ἔρχονται οἱ τοῦ ἔργου ἐπιμεληταὶ ἐκφορεῖν τὸν νάρδον χλιαρὸν ὄντα καὶ ἐμβάλλειν αὐτὸν ἐν τῇ σκάφῃ· καὶ τοῦ κακάβου ἀποπλυθέντος, πάλιν ἐκ δευτέρου οἶνος ἕτερος ἐμβάλλεται σὺν ὕδατι χλιαρῷ, ὡς τοῦ προτέρου κενωθέντος καὶ ἐν ἀβάτῳ τόπῳ ἀποχυθέντος μετὰ τῆς κεκαυμένης ἐκείνης ὕλης· καὶ τῆς ἐμψήσεως ἀρχομένης ἀπὸ ὥρας ἐννάτης τῆς δευτέρας, μετὰ καὶ εἰδῶν τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐμψήσει προγραφέντων· τελειοποιεῖται δὲ τὸ τοιοῦτο, σὺν Θεῷ, μέχρι καὶ μεσονυκτίου τῆς τρίτης ἐπιφανούσης, καὶ μένει τὸ ἔργον μέχρι καὶ ὥρας τρίτης ἀνεξάντητον· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον, ὃ τε μέγας σκευοφύλαξ καὶ οἱ χαρτουλάριοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν θεωροὶ μετὰ τῶν ὑπηρετῶν δόξαν ἀναπέμπουσι Θεῷ τοιάνδε

Εἰρήνη πάσι. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν

Εὐχαριστοῦμέν σοι, δέσποτα Θεέ, παντοκράτωρ, αἰώνιε, καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μονογενές, ἀπαύγασμα τοῦ Πατρὸς· καὶ Πνεῦμα ἅγιον, ἐκ Πατρὸς ἐκπορευόμενον καὶ ἐν Υἱῷ διαμένον, τὸ τὰ πάντα τελειοποιῶν καὶ ἁγιάζον· τρισυπόστατε μονὰς, φύσει ἀδιαίρετε· ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς τελειῶσαι τὸ ἔργον τοῦτο εἰς ἁγιασμόν καὶ καύχημα τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν· πρεσβείαις τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου, τῶν ἁγίων σου λειτουργῶν, τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων.

Ὁ λαός· Ἀμήν.

Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, ἄρχεται ὁ μαῖστωρ τοῦ ἁγίου Μύρου

ἔμμελεῖ καὶ διατορίῳ φωνῆ, εἰς ἐπήκοον πάντων. διατρανοῦν τὸ Ἐστεφανώθης, ἔργον, ἤδη ἐτελειώθης. Καὶ τοῦ λαοῦ ἀντάδοντος τὸ αὐτὸ, πάλιν ὁ μαῖστωρ λέγει· Διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ ὁ λαός· Ἐστεφανώθης, ἔργον, ἤδη ἐτελειώθης. Καὶ τῆς εὐφημίας γενομένης, καὶ γενομένης ἀπολύσεως, πάντες ἐπὶ τὰ οἰκεία ἀπαίρουσι.

Καὶ κατὰ τὴν τετράδα ἐκφέρουσι τὸν νάρδον ἐκ τοῦ κακάβου καὶ ἐμβάλλουσιν αὐτὸν ἐν ἀγγείοις εὐχρίστοις· καὶ παραφυλάσσεται μέχρι τῆς μεγάλης πέμπτης.

Εἰς τὰς «Διαταγὰς τῶν ἀγίων ἀποστόλων» εὐρίσκομεν ἐν μὲν 23 κεφαλαίῳ τοῦ Ζ' βιβλίου διαταγὴν «ὅπως χρῆ βαπτίζειν» κλπ. ἐξ αὐτῆς δὲ παραλαμβάνομεν ταῦτα· «χρίσεις δὲ πρῶτον ἐλαίῳ ἀγίῳ· ἔπειτα βαπτίσεις ὕδατι· καὶ τελευταῖον σφραγίσεις μύρω· ἵνα τὸ μὲν χρίσμα μετοχὴ ἢ τοῦ ἀγίου Πνεύματος· τὸ δὲ ὕδωρ σύμβολον τοῦ θανάτου· τὸ δὲ μῦρον σφραγίς τῶν συνθηκῶν». Ἐν δὲ τῷ 45 κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου τὴν ἐξῆς «εὐχαριστίαν περὶ τοῦ μυστικοῦ μύρου» δὴλον οὖν δέησιν ὑπὲρ τοῦ νεοφωτίστου τοῦ μέλλοντος χρισθῆναι· «Κύριε ὁ Θεός, ὁ ἀγέννητος καὶ ἀδέσποτος, ὁ τῶν ὄλων κύριος, ὁ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως τοῦ Εὐαγγελίου εὐοσμὸν παρασχόμενος, Σὺ καὶ νῦν τοῦτο τὸ μῦρον δὸς ἐνεργῆς γενέσθαι ἐπὶ τῷ βαπτιζομένῳ, ὥστε βεβαίαν καὶ πάγιον ἐν αὐτῷ τὴν εὐωδίαν μεῖναι τοῦ Χριστοῦ Σου, καὶ συναποθανόντα αὐτὸν συναναστῆναι καὶ συζῆσαι αὐτῷ». Καὶ ἐν τῷ 28 κεφαλαίῳ τὴν ἐπομένην ἀναγινώσκομεν «εὐχαριστίαν περὶ τοῦ μυστικοῦ μύρου» δὴλα δὴ τὴν ἐπὶ τῇ τελειώσει αὐτοῦ, νεωστὶ κατασκευασθέντος· «Εὐχαριστοῦ-

μέν Σοι Θεέ, δημιουργέ τῶν ὄλων, καὶ ὑπὲρ τῆς εὐωδίας τοῦ μύρου, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀθανάτου αἰῶνος, οὗ ἐγνώρισας ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ τοῦ παιδός Σου. Ὅτι Σοῦ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Εἰς συμπλήρωσιν τῶν γραφέντων, ἢ καὶ πρὸς ποιητὴν τούτων κατανόησιν, δέον ἵνα προσδράμωμεν εἰς τὸν μακάριον ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης Συμεῶν, ἀκμάσαντα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας. Παρ' αὐτῷ ἀναφέρεται λοιπὸν ὅτι, ὁ πατριάρχης, σὺν τοῖς κληρικοῖς αὐτοῦ, μετέβαινε εἰς τὸν πρὸς ἔψησιν τοῦ Μύρου προπτοιμασμένον τόπον· φέρον δ' ὠμοφόριον καὶ ἐπιτραχήλιον, ἐποίει εὐλογητὸν καὶ μετὰ ταῦτα ἀνεγινώσκοντο ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν κληρικῶν τὰ συνήθως καὶ σήμερον ἀναγινωσκόμενα, ψαλλόντων δὲ τῶν κληρικῶν τὸ Εὐλογητὸς εἰ Χριστὲ καὶ τινα σὺν αὐτοῖς ἕτερα, ἔχεεν ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ ἀγγείῳ, ἐν ᾧ ἔβραζε τὸ Μῦρον, τῶν κληρικῶν ἐγγχεόντων τὸ ἐπίλοιπον, εἶτα ἀνῆπτε τὴν πυράν. Εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ ἔδει ἵνα ἐπιστατῆ τις ἀνὴρ εἰδήμων τῆς τέχνης καὶ εὐλαθῆς· ἐβράζετο δὲ τῇ μεγάλῃ τετάρτῃ· καὶ πρὸς τὸ ἑσπέρας ὁ πατριάρχης εὐλογῶν τὰ ἀρώματα ἐνέβαλλε ταῦτα ἐν τῷ λέβητι. Τὴν δὲ πρωΐαν τῆς μεγάλης πέμπτης, ἦρε τὸ ἀλάβαστρον ὁ πρεσβύτερος τῶν ἱερέων, καὶ ἐν μέσῳ ἑξ διακόνων, κρατούντων ἀνὰ δύο ριπίδια, προπορευομένων ἀναγνωστῶν λαμπαδοφορούντων, ἐπομένων δὲ διακόνων καὶ ἱερέων ὡς ἐν τῇ μεγάλῃ εἰσόδῳ, διότι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην εἰσοδεύει πρὸς καθαγίαςιν καὶ τὸ Μῦρον, εἰσώδευεν εἰς

τὸ ἅγιον βῆμα. Τότε ὁ πατριάρχης, τὴν πρὸ τῆς ὤ-
ραίας πύλης βαθμίδα κατερχόμενος, καὶ λαμβάνων τὸ
Μύρον ἐπιτίθει ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης, πρὸς τ' ἀρι-
στερὰ τοῦ ἁγίου δίσκου· τῆς δὲ λειτουργίας ἐξακολου-
θούσης, πρὸ τοῦ ἐκφωνῆται Καὶ ἔσται τὰ ἑλένη τοῦ με-
γάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνήρχετο τὴν βαθμί-
δα τὴν πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης ὁ πατριάρχης καὶ νύ-
λόγει αὐτό.

Παρατηρητέον ὅτι, παρὰ τῷ Θεσσαλονίκης Συμεῶν
οὐδεμία μὲν ἀρχιερέων γίνεται μνεία μετὰ τοῦ πατριάρ-
χου συλλειτουργούντων, ἀναφέρεται δὲ ἀγγεῖον, οὐχὶ
δ' ἀγγεῖα πολλά. Συμπεραίνομεν ὅτι συνεχῶς ἐγίνετο
παρὰ βυζαντινοῖς ἁγίου Μύρου κατασκευὴ, διὸ καὶ
οὐδ' ὑπᾶρχεν ἀνάγκη πολλῶν ἀγγείων.

§

Διάταξιν ἐπίσημον, τὸ λεγόμενον δῆλα δὴ τυπικὸν
κατασκευῆς καὶ εὐλογίας ἁγίου Μύρου, οὐδεμίαν ἔχο-
μεν ἀρχαίαν μῆτε μέχρι τῶν μέσων τῆς ΙΘ' ἑκατονταε-
τηρίδος, εἴτε συντεταγμένην ὑπὸ τοῦ πατριάρχου
Κωνσταντινοπόλεως, εἴτε κεκυρωμένην ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ
ἐν τοῖς Εὐχολογίοις διάταξις ἐστὶν ἡ αὐτὴ καὶ ἀσαφε-
στάτη. Ἡ παρὰ Γιοαρ, ἡ τελευταία, μένει καὶ αὐτὴ
ἐλλιπής, τοῦ χειρογράφου διαβηθέντος ἐν τινι μέρει,
καθὼς ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω. Καὶ πάντα δὲ τὰ ἐν Βε-
νετία τύποις ἐκδεδωμένα, πάντα ἀνεξαιρέτως, καίτοι
ἀναγράφουσιν ἐπὶ τοῦ τίτλου ὅτι ἀνεκαθάρθησαν ἢ συνε-
πληρώθησαν ἢ διορθώθησαν, πάντα τὴν αὐτὴν διάτα-
ξιν φέρουσιν, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου διευ-
θυντοῦ τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης Ἰωάννου τοῦ Βε-
λούδου ἐκδοθέν, καὶ τὰ μέχρι σήμερον ἐκτυπούμενα. Ὁ

δὲ ἀσυγχώρητον, τοῦτο ἐστὶν ὅτι, τῷ 1803, ἐκδοθέντος,
ἐκ τοῦ ἐν Κωνσταντινοπόλει πατριαρχικοῦ τυπογρα-
φείου, τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου, «πολλῶν σφαλμάτων
ἐκκαθαρθέντος καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθω-
θέντος», οἱ προστάται τῆς τυπογραφίας, ὄντες τότε ὁ
πατριάρχης Καλλίνικος, ὁ μέγας διερμηνεὺς τῆς Ὑ-
ψηλῆς Πύλης Σκαρλάτος Καλλιμάχης, ὁ Ἐφέσου Μακά-
ριος καὶ ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ, ὁ Μ. λογοθέτης Ἀλέξαν-
δρος Μᾶνος καὶ ὁ Μ. σκευοφύλαξ Κωνσταντῖνος Νέγρης,
συνεργαζομένου καὶ «τοῦ ἐξοχωτάτου ἀρχοντος ἱατροῦ
Βασιλείου», δύο σχεδὸν καὶ μόνους στίχους προσέθη-
καν, τὴν παραπομπὴν εἰς τὰ κεφάλαια οα', οβ', καὶ
ογ' τοῦ Συμεῶν Θεσσαλονίκης, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ κα-
τέλιπον ὡς ἦσαν ἐν τοῖς προγενεστέροις Εὐχολογίοις,
εἰ καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τοῦ τίτλου «τὰ πάντα εὐρύθμως
καὶ κρεῖττονί τινι τάξει ἢ ἐν τοῖς προεκδοθεῖσιν Εὐχο-
λογίοις ἐκτεθέντα». Καὶ τὸ σύστημα τοῦτο καὶ πᾶσαν
ἀσάφειαν τῶν προτέρων Εὐχολογίων ἀλώδητον ἀφῆκαν
μὴ θελήσαντες ἵνα διορθώσωσιν. Οὕτως ἀνεξήγητον ἀ-
φῆκαν καὶ τὴν ἐν τέλει τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Μύ-
ρου σημείωσιν περὶ μύρου πιστικοῦ ἢ μυστικοῦ.

Οὐδεμίαν ἐποίησαντο περὶ τῆς λέξεως παρατήρησιν,
καὶ ἔμεινεν οὕτω τὸ **πιστικὸν** ἢ μυστικὸν ἐρμηνευό-
μενον «ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἀνθρώπους ἐπιστήμονας σοφοὺς
ἔστησεν ἐργάζεσθαι αὐτὸ καὶ μόνον ὁ Μωϋσῆς μυστι-
κῶς τοῦτο διαταξάμενος». Εὐτυχῶς, ὁ Νικόδημος Ἀ-
γιορείτης ὁ ἐκ Νάξου ἐξηγεῖ ἐν τῷ «Ἐορτοδρομίῳ» αὐ-
τοῦ, ἐν σελίδι 313 τῆς ἐν Βενετία ἐκδόσεως (1836), ὅτι
τὸ μύρον ἐκεῖνο τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον πόρνης «ἦ-
τον εἶδος ἐξαιρέτου νάρδου καλουμένης πιστικῆς, ὡς

λέγει ὁ Μάρκος (κεφ. ιδ', 1) ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὀπισθικῆς, καὶ ἀφαιρέσει τοῦ Ο, πιστικῆς, ἀπὸ τὴν πόλιν Ὀπιν τὴν πλησίον οὔσαν τῆς Βαβυλῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγένετο τὸ τοιοῦτο θαυμάσιον μῦρον».

§

Τῷ 1833, Κωνστάντιος Α' ὁ ἀπὸ Σιναίου πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἅγιον Μῦρον κατασκευάσας, συνέταξε διατύπωσιν, τίς οἶδέ τινος ὑπ' ὄψιν παλαιότερας ἔχων διατυπώσεις διαταττούσας περὶ τε τῶν ὑλικῶν καὶ τῶν ἀσμάτων, πρὸς ὀδηγίαν τῶν μετὰ ταῦτα πατριαρχῶν. Εἰ δὲ λέγει ὁ Κωνστάντιος ἐν Ἑλλάσσοσιν αὐτοῦ Συγγραφαῖς (σελ. 332) ὅτι ἡ διατύπωσις κεῖται ἐν ἐνσφραγίστῳ φακέλλῳ, ἐναποτεθειμένῳ ἐν ἐνσφραγίστῳ κιβωτίῳ, πολλάκις ὁμῶς ἐντὸς τριακονταετίας ἐζητήθη τὸ ἔγγραφο, ἀλλ' οὐχ εὐρέθη. Κατὰ τὴν διατύπωσιν, ὁ μυρεψὸς ἐχειροθετεῖτο τῇ κυριακῇ τῶν βαίων, τῷ πατριάρχῃ συνελειτούργουν κατὰ τὴν Μ. πέμπτην οἱ τε συνοδικοὶ καὶ οἱ περιπεδηνοῦντες μητροπολίται, τὰ δὲ ἀγγεῖα τὰ περιέχοντα τὸ μῆλω εὐλογηθὲν μῦρον εἰσεκόμιζον ἕκαστον δύο ἱερεῖς εἰς τὸν ναὸν, φέροντες ἐπιτραχήλιον καὶ φαινόλην, προπορευομένων τῶν ψαλτῶν, καὶ ἐτίθουν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, τῶν δύο πολυτίμων ἀλαβάστρων τιθεμένων ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης. Οὕτως ἐγένετο τῷ 1856 καὶ τῷ 1865.

Ἀντιβολή τις πασῶν τῶν τυπικῶν διατάξεων τούτων, περιλαμβανόμενης καὶ τῆς τύποις ἐκδοθείσης πρὸ εἰκοσιδύο ἐτῶν, ἀποδεικνύει τὴν διηρηθῆναι μετὰ τῆς ἀρχαιοτέρας καὶ τῆς ἀκριχθῆς καὶ πρώην οὔσης

ἐν χρήσει, καθὼς καὶ τὴν ὁμοιότητα. Ἡ ὁμοιότης αὕτη φαίνεται εἰς τὰ ψαλλόμενα κατὰ τὴν πρωίαν τῆς Μ. δευτέρας· περὶ τῶν κατὰ τὴν μεγάλην τρίτην οὐδὲν λέγεται πού. Τῷ 1833 ὠρίσθη ἵνα ψάλλωνται κατὰ τὴν πρωίαν τῆς Μ. τετάρτης, πρὸ τῆς ἐν δοχείοις ἐκκενώσεως τοῦ Μύρου τοῦ ἐψηθέντος, ἐξ τροπάρια, ἐλλείποντα ἐκ τοῦ Εὐχολογίου, ταῦτα

Πάντα χορηγεῖ (ἡχ. α') — Ἐν τοῖς προφήταις ἀνήγειλας (ἡχ. β') — καὶ τέσσαρα ἕτερα, ὧν τὸ πρῶτον δύναται ἵνα καταταχθῇ ἐν πάσῃ τυπικῇ διατάξει, τοῦτο (εἰς ἡχ. β')

«Θεὲ αἰώνιε, Πάτερ παντοκράτορ καὶ ἀπαύγισμα τοῦ Πατρὸς, Υἱὲ μονογενὲς, καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἐκ Πατρὸς ἐκπορευόμενον καὶ ἐν Υἱῷ διαμένον, ἡ τὰ πάντα τελειοποιούσα καὶ ἀγιάζουσα τρισυπόστατε μονὰς, φύσει ἀδιαίρετε, προσκυνουμέν Σε, εὐχαριστοῦμέν Σοι, ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς τελειῶσαι σήμερον τὴν κατασκευὴν τοῦ θείου ἔργου, εἰς ἀγιασμόν τῶν πιστῶν, δόξαν τῶν χριστιανῶν, καὶ καύχημα πάντων τῶν ὀρθοδόξων».

Στίχ. διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου,
Ἐστεφανώθης σὺν Θεῷ, ἔργον καλόν, ἡδὴ ἐτελειώθης.

Στίχ. διὰ πρεσβειῶν τῶν ἀγίων καὶ πανευφύμων ἀποστόλων,

Ἐστεφανώθης σὺν Θεῷ κτλ.

Στίχ. διὰ πρεσβειῶν τῶν ἀγίων πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος Θεῷ εὐαρεστησάντων.

Τὰ λοιπὰ τρία πεπατημένον ἔχοντα τὸ λεκτικὸν καὶ τῆς ἰδέας ὁμοίας δυνατὸν ἵνα ἐξαλειφθῶσιν ἐκ πασῶν τῶν τυπικῶν διατάξεων, εἴαν ποτέ τις ἀναφανῆ θέλων

ἵνα εἰσαγάγῃ ταῦτα. Ἐκ τῶν κατὰ τὴν πρωίαν τῆς μεγάλης δευτέρας ψαλλομένων, τὸ «Εὐλογητὸς εἶ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν» ἀναφέρεται παρὰ Συμεῶν Θεσσαλονίκης, ἐψάλλετο λοιπὸν ἔτη πολλὰ πρὸ τῆς ἀλώσεως, καίτοι οὐδεὶς αὐτὸ λόγος συνιστᾷ.

Ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ἀναγινώσκει τις τὰς δύο εὐχὰς ἐπὶ τῇ εὐλογίᾳ τοῦ ἁγίου Μύρου καὶ οὐδὲν πλεον. Τὰς λοιπὰς διατάξεις καὶ τοὺς ὕμνους εὐρίσκομεν ἐν τῇ φυλλάδι τῇ ἐν χρήσει, πολλῶ προτιμητέους τῶν ὑπὸ Κωνσταντίου Α' τῷ 1833 συντεταγμένων.

Ἐκ τοῦ Εὐχολογίου καὶ τῆς ἐν χρήσει φυλλάδος ἐλλείπει διάταξις τις, ἥτις ἔπρεπε ἵνα μὴ παραλειθῆῃ· ὅτι, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἔναρξιν τῆς ιελε-
τῆς, ἀνάψας οὗτος τὴν ὑπὸ τοὺς λέβητας πυρὰν, ἀναγινώσκει αὐτὸς καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παρευρεθέντες ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἀνὰ ἓν κεφάλαιον τῶν Εὐαγγελίων, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου. Γνωστῆς δὲ γινομένης ἐγκαίρως τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐψήσεως, προσέρχονται τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ οἱ πρεσβύτεροι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινοπόλεως, καθὼς καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ἀρχιερεῖς, ἂν θέλωσι, καὶ ἀναγινώσκουσιν ἐκ τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν. Ἡ τῶν Εὐαγγελίων ἀνάγνωσις ἀρχεται ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς μεγάλης δευτέρας καὶ τῆς πρωΐας τῆς Μ. τρίτης καὶ λήγει μέχρι νυκτὸς βαθείας ἀμφοτέρων, ἄχρις οὗ ὁ μυρεψὸς διατάξῃ τὴν κατάσβεσιν τῆς πυρᾶς.

Τῷ 1903 προσῆλθεν εἰς τὴν ἱερὰν στοὰν καὶ ἀνέγνω ἐκ τοῦ λαχόντος αὐτῷ εὐαγγελιστοῦ κεφάλαιά τινα ὁ

πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης τῆς ἐνταῦθα ρωσικῆς πρεσβείας κ. Ἰωνᾶς.

Τὸ δίκαιον τῆς τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευῆς διεκηρύχθη συνοδικῶς ὑπὸ τῶν ἐν Καρθαγένῃ πατέρων, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Β', διὰ τοῦ 5' κανόνος τῆς αὐτόθι Συνόδου, ὅτι ἰδιὸν ἐστὶ τῶν ἀρχιερέων· καὶ ἐλέγχθη μὲν ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἐπισκόπων «Χρίσματος ποίησιν ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι»· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν ἀφορμὴν τὴν πρὸς τοῦτο τῇ Συνόδῳ δέδωκε Φορτουνᾶτος ἐπίσκοπος, ἄξιον ἵνα σημειώσωμεν ὅτι ὁ Φορτουνᾶτος ἐμνήσθη καὶ συνόδων προλαβουσῶν, αἵτινες ὥρισαν «ὥστε χρεῖσμα ἢ καταλλαγὴν μετανοούντων, ἢ κορῶν καὶ τόπων καὶ ναῶν καθιέρωσιν, ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι». Ἐντεῦθεν λοιπὸν ποριζόμεθα τὸ σαφὲς συμπέρασμα ὅτι πολλῶ πρὸ τοῦ Θεοδοσίου Β' τοπικαὶ σύνοδοι τὸ δίκαιον τῆς τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευῆς ἀνεγνώρισαν ἰδιάζον μόνοις τοῖς ἐπισκόποις. Ποίησιν δὲ χρίσματος ἐννοοῦσι τὴν ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Μύρῳ τελετὴν οἱ τῶν κανόνων ἐρμηνευταὶ Βαλσαμῶν καὶ Ζωναρᾶς. Γαβριὴλ ὁ Σεβῆρος, ὁ εὐσεβέστατος τῆς Φιλαδελφείας (ἐν Βενετίᾳ) μητροπολίτης, εὐρύνων οὕτως εἰπεῖν τὸ τοιοῦτο δικαίωμα τῶν ἐπισκόπων, ἐν τῷ Συνταγματικῷ αὐτοῦ περὶ τῶν ἱερῶν Μυστηρίων (σελ. 67 ἐκδ. ἐν Βενετίᾳ, 1691) γράφει, προκειμένου λόγου περὶ τοῦ τίσιν ἐδόθη κυρίως τὸ χρεῖν, αἰ καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς κανόσι τῶν συνόδων οὐκ ἐδυνήθη ἐυρεῖν ὠρισμένως, ὅμως δοκεῖ μοι εἰκότως τοῖς ἀρχιερεῦσι δεδόσθαι προηγουμένως τοῦτο, οἷς καὶ μόνοις ἔξεστι κατασκευάζειν αὐτὸ... ἡ δὲ Ἀνατολικὴ

Ἐκκλησία οὐ μόνον τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν καὶ ἱερεῦσι συγκατανεύει χρίειν ἀποκριματίστως μετὰ τὴν τοῦ ἀγίου βαπτίσματος εὐθύς τελετὴν».

Ἐν τῷ Β' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου κ. Φιλάρετος Βαφείδης ἔγραψεν ὅτι, τὸ δικαίωμα τῆς τοῦ ἀγίου Μύρου κατασκευῆς εἶχον οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ πατριάρχαι ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος, ἀπὸ δὲ τοῦ Θ' ὁ Κωνσταντινοπόλεως. Ἀπόκρισις ἢ λύσις εἰς τὴν ἀπορίαν ταύτην δοθήσεται κατόπιν λιπαρῶν καὶ πολυετῶν μελετῶν. Αἱ περὶ τούτου μαρτυρίαι τοῦ πατριάρχου Καλλίστου, γράφοντος πρὸς τὸν δῆθεν πατριάρχην Τορνόβου (1355) ὅτι, παράδοσις ἐστὶν ἐκτελεῖσθαι τὸ Μῦρον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἢ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου Δ', μαρτυροῦντος ὅτι ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόποις καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι (αὐτοκέφαλοι) σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόποις ἐτέλουν τὸ ἅγιον Μῦρον, βεβαιοῦσι περὶ ὑποθέσεως ἀνατρεχούσης οὐχὶ μίς τὴν πέμπτην ἢ εἰς τὴν ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα, ἀλλ' ἴσως εἰς περίοδον χρονικὴν νεωτέραν, ἐπὶ παραδείγματι μετὰ τὸ μέγα σχίσμα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ ἱερὸς Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ὁμιλῶν ἐκτενῶς περὶ τῆς εὐλογίας τοῦ ἀγίου Μύρου, λέγει ὅτι εὐλογεῖ τὴν ἐργασίαν ὁ πατριάρχης (ἀορίστως), διότι πηγὴ τῆς ἱερωσύνης ἐστὶν αὐτός· τούτου πλέον οὐδέν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ Καλλίστου Κωνσταντινοπόλεως βλέπε τὴν σελ. 460 τοῦ Β' τόμου τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας», εἰ καὶ δέον εἶπεῖν ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν βουλγάρων, ἥτις ἔχρει δι' ἄλλου μύρου, οὐχὶ δὲ διὰ τοῦ ὑπὸ πατριαρχῶν παρασκευα-

ζομένου καὶ εὐλογουμένου. Ἐχομεν ὅμως ἀρχαιοτέραν τῆς τοῦ Καλλίστου μαρτυρίαν, τὴν διαμαρτύρησιν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ Β', τῷ 1222, πρὸς τὸν περιβόητον ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας Δημήτριον τὸν Χωματηνὸν, στέψαντα αὐτοκράτορα τὸν κύριον τῆς Θεσσαλονίκης Θεόδωρον Ἀγγελον, δι' ἧς ἐρωτᾷ τὸν Χωματηνὸν, ἐκ τίνων μὲν πατέρων μετεβιδάσθη αὐτῷ τὸ κληροδότημα τοῦ στέφειν βασιλεῖς, ἐκ τίνος δὲ μυρεψοῦ ἠγόρασε τὸ Μῦρον· πόθεν δ' ἔχει τοῦτο, ἐπειδὴ τὰ παλαιὰ δοχεῖα κατέστρεψεν ὁ χρόνος ἢ ἐκένωσεν ἐντελῶς· μεμφόμενος δ' αὐτοῦ ὅτι, τὸ διὰ τοῦ Χωματηνοῦ καινοτομηθὲν βασιλικὸν χρῖσμα οὐκ ἔλαιον ἡμῖν ἐστὶν ἀγαλλιάσεως, ἐκφέρει τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην· τὸ σὸν χρῖσμα ἐδιχοτόμησε μετὰ θράσους τὸ ἐνιαῖον τῆς ρωμαϊκῆς πατριαρχίας. Περὶ τε τούτου καὶ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Χωματηνοῦ πρὸς τὸν πατριάρχην Γερμανὸν, βεβαιοῦντος ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος δικαιοῦται ἵνα κατασκευάσῃ Μῦρον, δύναται ἵνα ἀναγνῶ τις προχείρως ἐν ταῖς σελίσιν 211 καὶ 216 τῆς ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη γραφείσης «Ἱστορίας τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου».

Πρέπει ἵνα ἐπεκτείνωμεν ἐνταῦθα τὸν περὶ τούτου λόγον. Πρῶτον· διότι ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινοπόλεως τοῦ μακαρίου Γερμανοῦ καταφαίνεται σαφῶς ὅτι, αἱ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησῖαι ἐλάμβανον τὸ Μῦρον ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἵνα καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρασταθῇ μὴ διχοτομούμενον τὸ ἐνιαῖον τῆς ρωμαϊκῆς πατριαρχίας. Δεύτε-

ρον· διότι φαίνεται πως ὅτι, ἡ τῆς Βουλγαρίας Ἐκκλησία κατεσκεύαζεν αὐτή, γινώσκουσα τὴν παλιότεραν τυπικὴν διάταξιν, καθ' ἣν ἀρχιερεὺς—ἀρχιεπίσκοπος ἢ μητροπολίτης—παρίσταται ὁ καθιερῶν τὸ ἅγιον Μῦρον. Μέλλομεν 'να ἴδωμεν ἀμέσως ὅτι καὶ ἡ κατ' Ἄρκτον Ἐκκλησία μόνη ἠγίαζεν ἅγιον Μῦρον.

Τὸ περὶ τούτου μέρος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πατριάρχου Καλλίστου πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῆς ἐπαρχίας Τορνόβου, γραφὴν κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1355, εὕρισκόμενον ἐν τῇ σπανιωτάτῃ συλλογῇ τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τῶν ἐν Βιέννῃ καθηγητῶν Miklosich καὶ Mueller (σελ 436—442 τοῦ Α' τόμου), ἐστὶ πολὺ διδακτικώτατον· Ὅτι δὲ οὐδὲ χρῶνται ἀγίῳ μύρῳ» — οἱ τῶν βουλγάρων ἱερεῖς — «κατὰ τὴν νομοισμένην τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, τῷ τελουμένῳ ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ καθ' ἡμᾶς μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καθὼς τοῦτο διασαφεῖ καὶ παραδίδωσιν ὁ τοιοῦτος μέγας Διονύσιος* γίνεσθαι διὰ συναγωγῆς εὐπνόων καὶ εὐόσμων ὑλῶν καὶ εἰδῶν, καὶ τοῦτο παραλογώτατον καὶ ἔξω παντάπασι τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας· ἐπειδὴ γὰρ ἡ αἰσθητὴ τῆς εὐωδίας τοῦ ἁγίου μύρου ἀντίληψις εἰς εὐωδίαν νοσητὴν τοῦ Πνεύματος ἀνάγει τὸν βαπτιζόμενον καὶ τελειοῖ τοῦτον, καὶ βεβαιοῖ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως, ὁ μὴ χριόμενος τῇ συνθέσει τοῦ τοιούτου μύρου ἀτελείωτος μένει ἐν τῇ τοῦ καλοῦ παγιότητι, στερούμενος, διὰ τὸ μὴ μετασχεῖν ταύτης τῆς εὐωδίας, καὶ τῆς θεαρχικῆς εὐωδίας ἐκείνης καὶ θειοτάτης τροφῆς· φησὶ

* ἔγνωε τὸν λεγόμενον Ἄρεσπαγίτην.

γὰρ ὁ αὐτὸς ἱερὸς θεολόγος* «ἡ τοῦ μύρου συμβολικὴ σύνθεσις, ὡς ἐν μορφώσει τῶν ἀμορφῶτων, αὐτὸν ὑμῖν ὑπογράφει τὸν Ἰησοῦν, πηγαῖον ὄντα τῶν θείων εὐωδῶν ἀντιλήψεων ἔργων, ὡς αὐτὸ τὸ μῦρον σημαίνει τὸν εὐώδη Ἰησοῦν, πηγὴν ὄντα τῶν θείων χαρισμάτων καὶ τοὺς πιστοὺς πάντως εὐωδιάζοντα, κατὰ τὸν θείον ἀπόστολον, φάσκοντα ὅτι ὑμεῖς ἐστὲ εὐωδία Χριστοῦ**. Τοῦ γοῦν θείου βαπτίσματος οὕτω παραδοθέντος καὶ τελουμένου παρὰ τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, ὁ παρὰ τὴν τοιαύτην ὑποτύπωσιν βαπτίζων ἢ βαπτιζόμενος εἰς μίαν κατάδυσιν· ἢ περιραντιζόμενος ὕδασι καὶ οὕτως ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τελῶν τὸ τοιοῦτον μυστήριον, καὶ χρίων ἢ καὶ χριόμενος, ἀντὶ τοῦ ἁγίου τοῦτου μύρου, μῦρον τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἢ τοῦ ἁγίου Βαρβάρου, ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀθετῶν προδήλως τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, οὐκ οἶδα ποίαν ἀπολογία ἰδῶσι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως τῷ Θεῷ. .... Διὰ τοῦτο, καὶ ἐπειδὴ ἐκ θεοφιλοῦς γνώμης, ἀναφορὰν ἐποιήσατε περὶ τούτων εἰς τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τὴν περὶ αὐτὴν θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον, ὡς ἄνδρες εὐλαβείας καὶ ἀρετῆς ἀντιποιοῦμενοι ἱκανῶς, καὶ χρῆζοντες μάλιστα τῆς ὠφελείας τῶν αὐτόθι χριστιανῶν βουλγάρων, καὶ ἤδη ἐλάβετε ἐγγράφως πληροφορίαν ἐναργεστάτην συνοδικῶς παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἐπιτομωτάτην διδασκαλίαν τοῦ σεπτοῦ μυστηρίου τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος, εἶπερ μέλει ὑμῖν, ὥσπερ δὴ καὶ μέλει, τῆς

* δῆλον οὖν ὁ λεγόμενος Διονύσιος Ἄρεσπαγίτης.

** Β' πρὸς κορινθίους β', 15.

τῶν πολλῶν σωτηρίας.....διδάξατε ἐκτελεῖν τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος κατὰ τὴν ὑποτύπωσιν τῆς Ἐκκλησίας [τοῦ] Θεοῦ καὶ καθὼς ἐνταῦθα ὡς ἐν ἐπιτομῇ γέγραπται, καὶ βαπτίζειν τοὺς τελουμένους* τῷ θείῳ λουτρῷ εἰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἐν ἀγγεῖῳ πλήρει ὕδατος μετὰ ἐλαίου, περιχρῖεν τε αὐτοὺς ἐν ὅλοις τοῖς μέλεσι τῷ θείῳ τούτῳ καὶ σεπτῷ μύρῳ, καὶ οὕτως ἀπαρτίζειν καὶ τελειοῦν, κατὰ τὴν τῶν θείων ἀποστόλων καὶ ἱερῶν κανόνων παράδοσιν· τὰ μέντοι ἀγγελία, ἐν οἷς ἐκπληροῦται τὸ βάπτισμα, παραφυλάττειν μόνον εἰς τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν καὶ μὴ καταχρῆσθαι ὅλως εἰς ἑτέραν τινὰ χρείαν, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἄθεσμόν ἐστι καὶ ἀνευλαβές. Ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ ἁγίου μύρου σύνθεσις ἐν τῇ τῶν βουλγάρων Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐκτελεῖται, ΕΣΤΙ ΔΕ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΕΚΤΕΛΕΙΣΘΑΙ ΤΟΥΤΟ ΕΝ Τῇ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ ΜΕΓΑΛῆ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ὀφείλει ἵνα, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, ἐκλεγῶσι τῶν ἀπ' αὐτόθι ἱερωμένων τινὲς εὐλαβείας ἀντιποιοῦμενοι, μετ' ἐξόδου τῆς προσηκούσης ἐπὶ τῇ τούτου κατασκευῇ, καὶ, τελεσθέντες** κατὰ τὴν νενομισμένην παράδοσιν, λήψονται καὶ οὗτοι τὸ μέγα τοῦτο καὶ θεῖον μῦρον, εἰς τελείωσιν τῶν βαπτιζομένων, ὡς εἴρηται. Τοῦτα μὲν οὖν παρακελεύεται ὑμῖν ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου, εἰς τὴν ἐφεξῆς διόρθωσιν τῶν πρᾶττομένων ἀκανονίστως εἰς τὴν αὐτόθι τῶν βουλγάρων Ἐκκλησίαν».

* πιθανῶς τελειουμένους.

** γραπτόν ὀρθῶς τελεσθέντος.

Καθὼς ἡ τῆς Βουλγαρίας Ἐκκλησία, τοιοιουτρόπως καὶ ἡ τῆς Ρωσσίας ἅγιον Μῦρον κατεσκεύαζεν, ὡς συμπεραίνομεν ἐξ ὧν γράφει ἡ «Ἱστορία τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας», ἦν ἐκ τοῦ ρωστικοῦ ἡμετενλώττισεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὁ μακαρίτης Θεόδωρος Βαλλιάνος, συνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἀνὴρ εὐσεβέστατος· ἰδοὺ δὲ τι λέγει (ἐν σελ. 56 —57 τοῦ βιβλίου τούτου) περὶ τοῦ Κυρίλλου Β', μητροπολίτου Κιέβου τοῦ χειροτονηθέντος ἐν Νικαίᾳ, τῷ 1250, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Μανουὴλ Β'. Τῷ 1274 σύνοδος ἐν Βλαδιμίρῳ συγκληθεῖσα ὑπὸ Κυρίλλου διατάξασα τὰ περὶ χειροτονίας ἱερέων καὶ «καταγινομένη ἐπίσης εἰς τὴν διόρθωσιν ἱερουργικῶν τινῶν τελετῶν, ἔλαβε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ αὐτὰ τὰ μυστήρια καὶ ἀπηγόρευσε τὴν μίξιν τοῦ ἁγίου Μύρου μετὰ τοῦ ἐλαίου». Οὐδεμίαν βλέπομεν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ταύτῃ τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας μνεῖαν γινομένην ἀποστολῆς ἁγίου Μύρου πρὸς τὴν Ρωσσικὴν ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὡς οὐδεμίαν ἐποίησατο τούτου μνεῖαν ὁ πατριάρχης Κωνσταντινοπόλεως Ἱερεμίας Γ' ἐν τῇ πρὸς τὸν τσάρον Πέτρον τὸν Μέγαν ἐπιστολῇ περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ παραδόξου θεσμοῦ τῆς «διοικουσης συνόδου» — ἀφοῦ καὶ Ἱερεμίας Β' ὁ ἀπὸ Λαρίσσης καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ σύνοδος ἐν τῷ ναῶ τῆς Θεοτόκου Παραμυθίας (τοῦ Βλάχ-Σεραγίου;) συνελθοῦσα τῷ 1593 (ἡ τῆς Θεραπειᾶς) οὐδὲν εἶπε περὶ τοιαύτης ἀποστολῆς. Καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ ἡ τῆς Κωνσταντινοπόλεως ἁγιωτάτη Ἐκκλησία παρασκευάζουσα τὸ Μῦρον τὸ ἅγιον, τὸ χρησιμεῖον ταῖς ἁγιωτάταις Ἐκκλησίαις Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ἑλλάδος καὶ

Σερβίας καὶ, μέχρι πρό τινας, ταῖς τῆς Μολδαυίας καὶ Βλαχίας, αἵτινες οὐδέποτε ἔλαβον ἄδειαν τῆς ὑπ' αὐτῶν κατασκευῆς τοῦ χρυσοῦ αὐταῖς ἁγίου Μύρου, δῆλον οὖν ὑφ' ἐνός τῶν δύο αὐτῶν μητροπολιτῶν. Τῇ 3 ὀκτωβρίου 1826 τῷ Μολδαυίας ἡγεμόνι γράφει ὁ πατριάρχης Ἀγαθάγγελος ἀποκρινόμενος εἰς ἐπιστολὴν αὐτοῦ σταλεῖσαν μὲν ἀπὸ 25 αὐγούστου πρὸς τὸν Χρῦσανθον Κωνσταντινοπόλεως (παυθέντα τῇ 25 Σεπτεμβρίου), ζητοῦσαν δὲ πατριαρχ. ἄδειαν ἵνα κατασκευασθῇ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μολδαυίας ἅγιον Μῦρον. Εἰς τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ ὁ πατριάρχης Ἀγαθάγγελος ταῦτα γράφει· «τὸ πρῶτον αἴτημα» — περὶ παρασκευῆς ἁγίου Μύρου — «ἐφάνη ἀπαράδεκτον, ἅτε δὴ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἁγίου Μύρου, ὡς προνόμιον ὑπάρχον, κανονικοῖς ὑποτιθέμενον λόγοις, τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ μόνον ἀφωσιώται, ὡς κοινῇ πάντων τῶν ὀρθοδόξων μητρὶ, καὶ οὐδαμοῦ ἄλλοθι, εἰμὴ ἐνταῦθα διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς παρουσίας τέτακται ἀνεκαθεν κανονικῶς τὸ ἅγιον Μῦρον κατασκευάζεσθαι καὶ διανέμεσθαι ταῖς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίαις τῶν ὀρθοδόξων· δι' ἣν δὲ ἡ ἡγεμονικὴ αὐτῆς ἐπικρατεία πάσχει ἔλλειψιν, μὴ ἐπαρκοῦντος τοῦ ἐντεῦθεν κατὰ καιροῦς στελλομένου, ἀναλαμβάνει κατὰ χρέος τὸ βᾶρος αὐτὸ, καὶ ἀποσταλέντων αὐτόθεν τῶν ἐξόδων, ἐτοίμως προάγεται εἰς τὴν κατασκευὴν, καὶ ἐπομένως ἀποστέλλεται αὐτόθι, πρὸς ἀπόκτησιν δαψιλῆ τοῦ ἱεροῦ τούτου χρήματος παρὰ ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς ἡγεμονικῆς ἐπικρατείας τῆς». Ἴδε τὴν ἐπιστολὴν ἐν τόμῳ Γ' Πατριαρχικῶν ἐγγράφων, ἐκδο-

θέντων κελεύσει μὲν τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου κ. Ἰωακείμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, ἐπιμελεία δὲ Καλλινίκου Δελικάνη (νῦν μητροπολίτου Βερροίας καὶ Ναούσης) ἀπὸ σελίδος 520 — 522.

Τὸ τοιοῦτον πατριαρχικὸν καθεστῶς ἐσεβάσθησαν καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας ἀρχιερεῖς μέχρι τοῦ 1832, ὅτε Καλλίνικος ὁ Μικλέσκος, ὁ μητροπολίτης Οὐγγραβλαχίας, ἐν οὐδενὶ παραδείξας ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸν ἀείμνηστον πρὸ αὐτοῦ μητροπολίτην Νήφωνα, κατεσκεύασεν ἅγιον Μῦρον. Ἐνεκα δὲ τούτου, ἡ Μ. Ἐκκλησία, «τὸ ἐνιαῖον τῆς ρωμαϊκῆς πατριαρχίας» διασώζουσα, ἔγραψε πρὸς τὸν Μικλέσκον τῇ 10 ἰουλίου 1832, λογικῶς τὰ περὶ καθαγιάσεως ἁγίου Μύρου διδάσκουσα τὸν ἐπὶ μισαδελφία γνωστὸν ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι Καλλίνικον· «Ἐκ τῶν ἐν ἐφημερίσι δημοσιευθέντων περιῆλθεν ἐγκαίρως εἰς γνῶσιν ἡμῶν μετ' οὐ μικρᾶς ἀθυμίας καὶ θλίψεως ὅτι, ἡ ἀρχιερωσύνη ὑμῶν τῇ κε' μαρτίου ἐνεστῶτος ἔτους*, ἐν τῷ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον εὐαγεῖ μητροπολιτικῷ ναῷ, ἐν ἀγνοίᾳ παντελεῖ τῆς κανονικῆς ὑμῶν πνευματικῆς ἀρχῆς, τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου, καὶ παρὰ τὴν ἐν τῷ κλίματι τούτου ἐκ παλαιτάτου κρατοῦσαν τάξιν, προέβητε εἰς τελετὴν καθαγιάσεως ἁγίου μύρου, παρασχόντες οὕτως ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀντὶ φυλάκων, οἳ οὐκ ὀφείλετε εἶναι, τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κρατούσης τάξεως, τύπον ἰταξίας, τὸν πρέποντα ἐπισυρούσης ἔλεγχον· θεῖον γὰρ τι χρῆμα ἢ τάξις, σωστικώτατόν τε καὶ τῶν λῆαν ἀναγ-

* συνέπεσεν ἡ 25 μαρτίου τῆς ἀγίας καὶ Μ. πέμπτης.

καίων καὶ καθολικωτάτων παρ' ἅπασιν ἀνωμολόγηται· οὐδὲν δ' ἐν τῷ κόσμῳ ἄτακτον οὐδ' ἀπρονόητον ἱκανὸν διατηρηθῆναι, ὡς μὴ δυνάμενον τὸ τοιοῦτο διαιωρίζειν, κατὰ τὸ παλαίφατον λόγιον. Τὰ γὰρ ἐξοικιζόμενα τῆς οἰκείας τάξεως κακῶς εἴωθε φέρεσθαι τοῦ λοιποῦ καὶ ἀτάκτως ἄγεσθαι, καὶ στάσιν οὐδέποτε μόνιμον ἐσχηκέναι, ὡς τοὺς προσφθεῖς τῆς ἑαυτῶν καταστάσεως ὄρους τέως ἀπολέσαντα καὶ πῆ μὲν ᾧδε, πῆ δ' ἐκείσε ἀντιθέτως καὶ ἀνωμάλως καθελκόμενα.....* Ἐνθεν τοὶ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ὑμῶν οὐδὲ κατ' ὄνομα ἀνεχθῆναι ἔδει ἐξακουσθῆναι τὴν ἀταξίαν ἐν ταῖς παροικίαις ὑμῶν, πολλῶν δὲ μᾶλλον διαπράξασθαι ταύτην ὑμᾶς, ἀθετοῦντας τάξιν ἐκ παλαιτάτου ἔθους ἐκκλησιαστικοῦ κρατήσαν».

Καθῆκον ἐκπληροῦντες ἀμερολήπτου ἱστοριογράφου, παρατηροῦμεν ἐνταῦθα ὅτι, ὁ Καλλίνικος καὶ ἡ ρουμανικὴ σύνοδος ἀπάντησαν τῇ 23 νοεμβρίου 1882, φληναφοῦντες μὲν περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἐκκλησιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἀναφέροντες δὲ περὶ ἀγίου Μύρου ἀρκετὰ ἀναγνώσεως ἄξια. Παραλαμβάνοντες ἐκ τοῦ «Πηδαλίου» τοῦ Νικοδήμου παρατήρησίν τινα, ὅτι «τὴν σήμερον ἡ ἀκολουθία αὕτη — (κατασκευῆς καὶ εὐλογίας ἀγίου Μύρου) — σπανίως ἐκτελεῖται, κατὰ μακροῦς περιόδους ἐτῶν ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίᾳ . . . . . σημείωσαι ὅμως ὅτι μόνον οἱ ἀρχιερεῖς δύνανται ἵνα κατασκευάσωσι μῦρον· ἀλλὰ, πρὸς καλὴν πειθαρχίαν καὶ ὑποταγὴν, συνερχόμενοι ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ τὸ ἐκτελοῦσιν» — ἐλάγουσι κατόπιν ὅτι «κατὰ τοὺς κανόνας, ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος δύναται τὴν

τοῦ χρίσματος ποιῆσαι καθαγίαςιν»· ὅτι «εἰσῆχθη ἡ συνήθεια ἵνα ἐν ἐκάστῳ τόπῳ, ὅπου ὑπάρχει αὐτοκεφάλος Ἐκκλησία, ἡ καθαγίασις τοῦ χρίσματος γίνηται μόνον ἐν ταῖς ἐπισημοτέραις Ἐκκλησίαις, ἐν τοῖς Πατριαρχείοις καὶ ταῖς μητροπόλεσι. Τοιουτοτρόπως ἐν Ἀνατολῇ γίνεται ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ Κωνσταντινουπόλεως, τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας, τῷ τῆς Ἀντιοχείας, τῷ τῆς Ἱερουσαλῆμ, καὶ ἐν Κρήτῃ*. Ἐν Ρωσσίᾳ ἐν ταῖς τῆς Πετροπόλεως, Μόσχας καὶ Κιέβου μητροπόλεσιν. Ἐν Αὐστρίᾳ ἐν ταῖς τοῦ Καρλοβιτσίου, Σιθίου καὶ Κερναούτσου μητροπόλεσιν»· ὅτι «λόγος κύριος εἶναι ὅτι τὴν δαπάνην, ἣν ἀπαιτεῖ τὸ ὑλικόν, ἐξ οὗ κατασκευάζεται τὸ ἅγιον Μῦρον, δὲν δύναται πᾶς ἐπίσκοπος ἢ ἀπαντήσῃ ἰδιαιτέρως — (δῆλα δὲ ἢ ἀναλάβῃ αὐτὸς) — ἀλλ' αἱ ἐπισημότεραι Ἐκκλησίαι, αἵτινες ἐκπροσωποῦσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ κέντρα τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἐν ἐκάστῳ τόπῳ». Καὶ ταῦτα μὲν ἐν γένει. Προκειμένου δὲ λόγου περὶ τῆς τοῦ ἀγίου Μύρου κατασκευῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωμανίας τὰς ἐξῆς οἱ ρουμοῦνοι χορηγοῦσιν εἰς ἡμᾶς εἰδήσεις· ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη (δῆλον οὖν αἱ Ἐκκλησίαι (πρὸ τοῦ 1856) Βλαχίας καὶ Μολδαβίας) εἶχεν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ προμηθεύεσθαι τοῦτο κατὰ βούλησιν καὶ κατὰ τὴν πίστιν αὐτῆς· παλαιόθεν τὸ ἅγιον Μῦρον καθηγιαζέτο ENIOTE ἐν Ρουμανίᾳ. Οἱ ἡμέτεροι ἡγεμόνες, κατὰ τὰς ἐπισκέψεις τῶν τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν, τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ἱερουσαλῆμ, Ἀντιοχείας,

* κατὰ παραδρομὴν βεβαίως, ἀντὶ Κύπρου.

Ἀλεξανδρείας, προσεκάλουν αὐτοὺς νὰ ἐκτελέσωσι μετὰ τῶν τοῦ τόπου μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων τὴν καθαγίασιν τοῦ ἁγίου Μύρου. Οἱ γέροντες λέγουσιν ὅτι ἐν Μολδαυίᾳ τὰ διὰ τὴν καθαγίασιν τοῦ χρίσματος ἀργυρᾶ σκεύη ἐφυλάττοντο μέχρι πρὸ ὀλίγου ἐν τῇ μονῇ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν Ἰασίῳ, ὁπόθεν ἐξηφανίσθησαν μετὰ πολλῶν ἄλλων κτητορικῶν κειμηλίων καὶ ἱστορικῶν ἐγγράφων, ὅταν οἱ Ἕλληνες ἠγούμενοι ἀπεσύρθησαν ἐκ τοῦ τόπου. Ἄλλοτε οἱ πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς, ἕνεκα τῶν διαφόρων ἀναγκῶν αὐτῶν, ἔστελλον τοῖς μητροπολίταις τὸ ἅγιον Μύρον ὡς δῶρον. Ἄλλοτε πάλιν οἱ ἡμέτεροι μητροπολίται —(δηλ. τῆς Ρουμανίας)—προσημειώοντο τὸ ἅγιον Μύρον ὅτι ἐκ τῶν μὲν, ὅτι ἐκ τῶν δὲ πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, κατὰ τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσιν φιλικὴν σχέσιν. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τὸ ἅγιον Μύρον ἐλαμβάνετο ὅτι ἐκ Κωνσταντινοπόλεως, ὅτι ἐκ Κιέβου. Τὸ διὰ τοσούτων μέσων προσημειούμενον Μύρον οἱ μητροπολίται νύξανον ἐν ἀνάγκῃ διὰ προσθήκης ἐλαίου καθαροῦ, ἵνα ἐπαρκέσῃ δι' ἀρκετὸν καιρὸν. Τοῦτο συγχωρεῖται ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οὐνεθείας . . . . Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας πατριάρχης Μελέτιος ὁ Πηγᾶς ἀποστέλλων τῷ μητροπολίτῃ Μολδαυίης Γεωργίῳ Μογίλα τὸ ἅγιον Μύρον, λέγει αὐτῷ ἐν τῇ ἐπιστολῇ «πλήθυνον τοῦτο κατὰ τὴν γνωστὴν τάξιν».

§

Τοιούτῳ τρόπῳ μία τῶν πρὸς Ἄρκτον Ἐκκλησιῶν καθὼς πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἢ τῆς Ρωσσίας, ἐπὶ Κυρίλ-

λου Κιέβου καὶ ἄλλοτε, καθὼς ἐπὶ Καλλίστου πατριάρχου ἢ τῆς Βουλγαρίας, καθὼς αὐτὴ πρότερον ἐπὶ ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς Δημητρίου Χωματῆνου, λαμπρῶς ἔσπευδον, κατὰ τὴν λέξιν τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Γερμανοῦ πρὸς τὸν Χωματῆνον, ἵνα διχοτομήσωσι τὸ ἐνιαῖον τῆς ρωμαϊκῆς πατριαρχίας, δῆλα δὴ τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς πρὸς Ἀνατολὰς ὀρθοδόξου.

Τὴν διχοτόμησιν ταύτην ἀπέφυγε μὴ θελήσας ἅγιον ἵνα καθαγιάσῃ Μύρον ὁ ἀπὸ Λαοδικείας πατριάρχης Ἀντιοχείας Μελέτιος, ἀλλαχόθεν προσημειούμενος, καὶ περ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν πατριαρχίαν οὐ κοινωνῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινοπόλεως. Πιθανῶς ἐπλήθυνε «κατὰ τὴν γνωστὴν τάξιν» τὸ ὀλίγον ὑπάρχον·

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

ἄλλ' ἢ τοιαύτη γνωστῆς τάξεως παράχρησις ἢ κατάχρησις ἐγέννα πολλάκις ἀμφιβολίας, ὡς ὁ Νικόδημος τοῦ «Πηδαλίου» μαρτυρεῖ, γράφων· «οἱ τοὺς χριστιανοὺς ἀφίνοντες χωρὶς μύρου, ἢ χρίοντες αὐτοὺς μὲ ἔλαιον, καὶ μὲ μύρον ὄχι ἀρμόδιον, ἀμαρτάνουσι θανασίμως. Καὶ πολλοὶ μὴ ἠξεύροντες ὅτι ἐμυρώθησαν, ὡς συνέβη νὰ ἰδῶμεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἄρτης, καὶ ἐκ Βουλγαρίας, ζητοῦσι νὰ μυρωθοῦν ἔπειτα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀτοπώτατον». Βλέπε τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ΣΤ' κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἐν ἣ ὁ Νικόδημος αὐτολεξεῖ γράφει· Τὴν σήμερον, πολλὰ σπανιώτατα εἰς τὸσους χρόνους τελεῖται ἅπαξ τὸ μυστήριον τοῦτο ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ. Δὲν ἠξεύρω διὰ ποίαν αἰτίαν.....Οἱ ἀρχιερεῖς δύνανται μὲν καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὸ μύρον τελέσαι. Ἀλλὰ διὰ τὴν εὐπίθειαν καὶ ὑποταγὴν τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην, συναγόμενοι ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τοῦτο τελοῦσι» (σελ. 274 ἐκδόσεως Ἀθηνῶν, τοῦ 1841).

Περὶ τῆς ἐν τῇ ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ κατασκευῆς τοῦ ἁγίου
 Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ Περὶ τοῦ ἁγίου Μύρου 4

Μύρου εύρισκομεν ἐν ὑποσημειώσει τῆς σελίδος 339 (κατὰ τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν) τῆς Δογματικῆς Θεολογίας Ἀντωνίου ἀρχιμανδρίτου πρυτάνεως τῆς ἐν Κιέβω θεολογικῆς ἀκαδημίας (ἐκδόσ. Ἀθηνῶν τοῦ 1858) τὴν ἐξῆς εἶδησιν· «ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ τὸ Μῦρον ἀγιάζεται ἐν δύο μόναις καθέδραις, τῇ τοῦ Κιέβου καὶ τῇ τῆς Μόσχας· ἐντεῦθεν δ' ἀποστέλλεται καθ' ἅπασαν τὴν Ρωσσίαν. Προπαρασκευάζεται δὲ συνήθως κατὰ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα. Καὶ τὰς μὲν τρεῖς πρώτας ἡμέρας, ἀναγινωσκομένου ἀκαταπαύστως τοῦ Εὐαγγελίου, βράζεται ἐπὶ ἐπίτηδες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μέρους, τὴν δὲ μεγάλην πέμπτην ἀγιάζεται ἐπὶ τῆς λειτουργίας».

Βλέπε δὲ καὶ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου τούτου.

Τὴν ἀπὸ ἑπτὰ τουλάχιστον ἑκατονταετηρίδων διασωζομένην παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν τῆς Μ. Ἐκκλησίας περὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς καθιερώσεως καὶ τῆς εἰς τὰς αὐτοκεφάλους ἀποστολῆς τοῦ ἁγίου Μύρου οὐδεὶς ἔψεξεν, ἐφ' ὅσον γινώσκω, πλὴν τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου· βλέπε τὸ βιβλίον τὸ φέρων τίτλον «Ὁ Συνοδικὸς Τόμος ἢ περὶ ἀληθείας» ἐν Ἀθήναις 1852) σελ. 448-450.

Η ΦΡΟΝΤΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ τῶν εἰδῶν καὶ τοῦ ὑλικοῦ τοῦ ἁγίου Μύρου κατὰ καιροὺς ἦν ἔργον τῶν τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἐπιτρόπων καὶ τινῶν ἐκ τῶν πατριαρχικῶν γραμματέων. Ἡ ἐπιτροπεία ἡ φροντίσασα περὶ τοῦ ἁγιασθέντος τῇ 29 μαρτίου 1879 ἦν τριμελής, ἐκ τοῦ μητροπολίτου Φαναρίου καὶ Φερσάλων (εἶτα Καστορίας, Νεοκαισαρείας καὶ μετὰ ταῦτα Βερροίας) Κωνσταντίου καὶ δύο λαϊκῶν· τοῦ διδασκάλου τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Βασιλείου Καλλίφρονος καὶ τοῦ μυρεψοῦ Νικολάου Θωμάδου.

Τὴν ἐπιτροπείαν τὴν φροντίσασαν τῆς αὐτῆς ἱερᾶς ὑποθέσεως τῷ 1890 συνεκρότουν οἱ μητροπολίται Χαλ-

κηδόνος (Ἐφέσου νῦν) Ἰωακεῖμ, Σηλυβρίας Γερμανός, καὶ Σισανίου (εἶτα Θεσσαλονίκης καὶ Κυζίκου κατόπιν) Ἀθανάσιος· καὶ τρεῖς λαϊκοὶ, ὁ ἐντιμολογιώτατος ἔξαρχος τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Συμεὼν Παπαδάκης, ὁ μυρεψὸς Ν. Θωμάδης καὶ ὁ φαρμακέμπορος Δημήτριος Μεζίκης.

Τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἐν ἔτει 1903 παρασκευῆς τῶν κατὰ τὸ ἅγιον Μῦρον ἀπετέλουν τρεῖς τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ (ὡς καὶ κατὰ τὸ 1890) μητροπολιτῶν, οἱ πανιερ. Ξάνθης κ. Ἰωακεῖμ (νῦν Θεσσαλονίκης), Βοδενῶν κ. Νικόδημος (εἶτα Βιζύης καὶ ἐπὶ βραχὺν χρόνον Κώου) καὶ Καλλιουπόλεως (ὁ νῦν Χίου) κ. Ἰερώνυμος· ὁ τότε μέγας πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος (σήμερον μητροπολίτης Καλλιουπόλεως)—καὶ τρεῖς τῶν ἀξιωματικῶν (ὀφφικάλων) τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς, ὁ πρωτονοτάριος Ἰωάννης Τανταλίδης, ὁ ἔξαρχος κ. Συμεὼν Παπαδάκης καὶ ὁ μυρεψὸς κ. Κωνσταντῖνος Νικολάου Θωμάδης.

Τὴν νῦν ἐπιτροπείαν ἀπαρτίζουν τρεῖς ἐκ τῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου σεβασμ. μητροπολιτῶν· Διδυμοτείχου κ. Φιλάρετος, Λήμνου κ. Γεννάδιος καὶ Λέρου κ. Γερμανός—καὶ λαϊκοὶ τρεῖς· ὁ μέγας χαρτοφύλαξ Μανουὴλ Γεδεῶν, ὁ μυρεψὸς κ. Κ. Ν. Θωμάδης καὶ ὁ δεύτερος γραμματεὺς τοῦ Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ ἐκ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ κ. Μάρκος Βασιλείου, γραμματέα ἔχοντες τὸν ἱερολογ. διάκονον καὶ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ πατριαρχικοῦ γραφείου κ. Νικόλαον Νικολαΐδην.

Αἱ ἐκάστοτε ἐπιτροπείαι καθῆκον εἶχον ἵνα μεριμῶσι καὶ περὶ συνεισφορῶν εἴτε ὑλικοῦ χρυσίου, εἴτε χρημάτων·

διότι πολλά χρήματα ἀπλήτει ἢ κατασκευή. Ἄνεργων ποτὲ διατριβὴν τοῦ ἱεροκέρυκος Διορθότου Βουλισμά, γράψαντός τινα περὶ ἁγίου Μύρου, πρὸ ἑκατὸν (καὶ περισσοτέρων ἴσως) ἐτῶν, ὑπολογίζοντος δὲ τὸ σύνολον τῶν διὰ τὴν κατασκευὴν ἁγίου Μύρου δαπανῶν εἰς δεκαπεντακισχίλια φράγκα. Πρὸς ἐλάφρυνσιν τοῦ πατριαρχικοῦ ταμείου, ὅπερ ἐν προγενεστέροις καιροῖς ἐπεβάρυνεν ἡ δαπάνη, πρὸ αἰῶνων ἐχορήγουν ὄχι μόνον οἱ τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Κωνσταντινόλεως τελοῦντες ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ καὶ τὰ εὐσεβῆ πληρώματα αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἢ ἡγεμονιῶν. Ἄξια παρατηρήσεως ἡ πρὸς τοὺς κληρικούς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τοῦ Τορνόβου διοικήσεως ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Καλλίστου, δηλοῦσα πολὺ σαφῶς ὄχι μόνον ὅτι οἱ τῆς βουλγαρικῆς ἀνεξαρτήτου χώρας ὀρθόδοξοι συνέτρεχον χρηματικῶς πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ θείου τούτου ἔργου, ἀλλ' ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ἢ κοσμικαὶ ἀρχαὶ αἱ χρῆζουσαι ἁγίου Μύρου ἀπέστελλον εἰς Κωνσταντινόπολιν ἱερεῖς, παραλαμβάνοντας τὸ διὰ τὴν χώραν αὐτῶν ἀπαιτούμενον. Ὑπὸ πνεῦμα τοιοῦτον ἔγραφε καὶ τῷ 1826 πρὸς τὸν ἡγεμόνα Μολδαβίας ὁ πατριάρχης Ἀγαθάγγελος, ζητῶν ἵν' ἀποσταλῶσιν ἐκ τῆς εὐσεβοῦς ἐκείνης ἡγεμονίας πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν τὰ διὰ τὴν παρασκευὴν ἁγίου Μύρου δαπανήματα. Οἱ τότε πατριάρχαι ἐγίνωσκον τὴν τάξιν ταύτην, παρ' ἡμῖν εἰς ἐλεεινὴν λήθην κινδυνεύουσαν ἵνα περιπέσῃ. Τῇ 27 ἰουνίου 1855 ὁ πατριάρχης Ἀνθιμος ΣΤ' ὁ ἀπὸ Ἐφέσου ζητεῖ ἀπὸ τοῦ μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας συνδρομὴν ἐπὶ κατασκευῇ ἁγίου Μύρου, **κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος.**

Ἐσεβάσθη τὸ ἀρχαῖον ἔθος τοῦτο καὶ συμμορφωθείς πρὸς αὐτὸ ὁ αἰμίμηστος ἀρχιεπίσκοπος Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτης Σερβίας Ἰννοκέντιος συνεισήνεγκε μὲν χιλίων φράγκων εἰσφορὰν, ἀπέστειλε δ' εἰς Κωνσταντινόπολιν κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα τοῦ 1903 πρὸς παραλαβὴν τοῦ ἁγίου Μύρου τὸν διευθυντὴν τῆς Ἱερατικῆς ἐν Βελιγραδίῳ σχολῆς πρεσβύτερον Κύριλλον καὶ τὸν διάκονον τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ Δημήτριον. Ὅσια παραδόσει κατακολουθῶν ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανὸς εἰσήνεγκε τῷ 1903 φράγκα πεντακόσια, διότι πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ πατριάρχαι τῆς Ἀγίας Πόλεως ἐχορήγουν ὑπὲρ ἱερῶν ἔργων τὴν δυνατὴν αὐτοῖς συνδρομὴν.

Τὰ γράμματα τὰ σταλέντα τῷ 1855 διὰ τὸ μετὰ ἓν ἔτος, τῷ 1856, μέλλον κατασκευασθῆναι ἅγιον Μῦρον πολὺ συντελοῦσι πρὸς διδασκαλίαν ἡμῶν περὶ τῶν ἐπιζομένων ἐπὶ τῇ κατασκευῇ. Ἰδοὺ τι ἔγραφε τῇ 18 ἰουλίου τοῦ 1855, γράμματα στείλας ἐγκύκλια, πρὸς τοὺς ὑποκειμένους τῷ θρόνῳ Κωνσταντινόλεως ἀρχιερεῖς ὁ Κωνσταντινὸπόλεως Ἀνθιμος ἀπὸ Ἐφέσου ὁ Κουταλινός. «Ἐπειδὴ τὸ πρὸ εἴκοσι τριῶν ἤδη ἐτῶν κατασκευασθὲν ἅγιον Μῦρον, διὰ τὴν ἀφθονον χρῆσιν δαπανηθὲν, ἐγγίξει ἐν τῷ τελειοῦσθαι . . . . . καὶ τῆς ἀνάγκης μὴ ἐπιδεχομένης, ὡς εἰκὸς, μῆτε παρῶρασιν, μῆτε ἀναβολῆν, ἐκρίθη, συνοδικῇ ἀποφάσει, ἵνα κατασκευασθῇ ἐκ νέου ἅγιον Μῦρον καὶ διωρίσθη ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ὑπὸ δύο ἐκ τῶν ἐνδημούντων συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ δύο ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ ἔθνους ἡμῶν λαϊκῶν, . . . εἰδοποιουμέν καὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ σου διὰ τῆς παρουσίας . . . γνωσ-

τοῦ ὄντος καὶ τῇ ἱερότητί σου ὅτι ἡ κατασκευὴ τοῦ ἁγίου Μύρου ὑπάρχει πολυδάπανος . . . . . καὶ πᾶσα ἡ πρὸς ἀνακούφισιν καὶ εὐκολίαν αὐτῆς (ὄντι τῆς κατασκευῆς) προθυμία καὶ συνδρομὴ ἀναφέρεται κυριωτέρως εἰς τοὺς πνευματικοὺς ποιμένας· ἄλλως τε καὶ ἡ ἐν ἀνάγκῃ κατασκευῆς ἁγίου Μύρου συνεισφορὰ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διατελούντων ἀρχιερέων ὑπάρχει συνήθης . . . . . ἐν δὲ τῇ χαρμοσύνῳ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ τῆς σὺν Θεῷ τελεσιουργίας αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀρχιερωσύνης σου καθὼς καὶ τὰ τῶν λοιπῶν συνδρομητῶν ἔχει μνημονευθῆναι ἐν τῇ πατριαρχικῇ λειτουργίᾳ, καταγραφόμενον καὶ ἐν τῷ ἐπίτηδες συντελεσθέντι κώδικι».

Κατὰ τὴν αὐτὴν δ' ἡμέραν καὶ πρὸς τὴν ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στέλλει γράμμα δηλοῦν μὲν τὴν ἀνάγκην τῆς τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευῆς, ἀγγέλλον δὲ τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν περὶ τούτου καὶ βεβαιοῦν τὸ πολυδάπανον· λόγον δὲ τῆς πρὸς τὴν ἱερὰν ἐν Ἀθήναις Σύνοδον ἀγγελίας τῆς ὑποθέσεως τοῦτον· «ὅπως ἀναπέμψητε εὐχὰς τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ τῆς ὁσίας καὶ ποθεινῆς περατώσεως τοῦ ἱεροῦ ἔργου. . . . . Ἐὰν δὲ, ΚΑΤΑ ΤΟ ΟΣΙΟΝ ΕΘΟΣ συμπράξεως θεαρέστοι, καὶ κατ' ἐνδειξιν ἱεροῦ ζήλου, ἡ προαίρεσις ὑμῶν καὶ ὧν τινων ἄλλων, διὰ τῆς ἱερότητος ὑμῶν εἰδοποιηθσομένων, εὐλαβῶν χριστιανῶν προαχθῆ εἰς χορηγίαν συνδρομῆς τινὸς χρηματικῆς ἀνακουφίζούσης τὴν μεγάλην δαπάνην . . . . . ἡ προσφορὰ αὕτη καὶ συνδρομὴ ἔσται δεκτὴ καὶ εὐάρεστος τῇ κοινῇ ταύτῃ πνευματικῇ μητρί».

Γνωστοῦ δὲ ὄντος ὅτι καὶ σήμερον ἐπαρχίαι τινὲς

ὀρισμένα συνεισφέρουσι τὰς πρὸς τὴν κατασκευὴν πρωτίστως ἀπαιτουμένας ὕλας, πρέπει ἵνα σημειώσωμεν ὅτι ἀπὸ τῶν ἐν Κρήτῃ σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων ἐζητήθησαν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας (τοῦ μετὰ τὸν Ἄνθιμον) διὰ τῆς ἀπὸ 25 νοεμβρίου 1855 ἐπιστολῆς ὀκάδες ἐλαίου χίλια, κατανεμόμεναι ἀνὰ ἑκατὸν μὲν ὀκάδες εἰς τὰς μονὰς Ἀγίας Τριάδος Ἀκρωτηρίου, Σωτῆρος Χριστοῦ Ἀρκάδι, Ὁδηγητρίας Γωνιάς, Θεοτόκου Καρδιωτίσσης, Θεοτόκου Τοπλοῦ καὶ ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Πρέβελι, ἀνὰ πενήντα δὲ εἰς τὰς μονὰς Χριστοῦ Χαλέπας, Τιμίου Σταυροῦ Βόσακος, Θεοτόκου Γκουβερνέτου, Θεοτόκου Χαλεβῆ, Ζωοδόχου Πηγῆς, Θεοτόκου Μυροκεφάλου, προφήτου Ἡλιοῦ Ρούστικα καὶ ἁγίου Γεωργίου Ἀρσένι. Ταῦτα πορίζομεθα ἐκ τῶν ἐν τῷ πατριαρχικῷ γραμματοφυλακείῳ κωδῆκων ΚΘ' καὶ ΛΑ' (σελ. 31 τοῦ πρώτου καὶ 5, 21 καὶ 104 τοῦ δευτέρου).

Κατὰ τὰ ἔτη 1890 καὶ 1903 κοινότητές τινες ἐθεώρησαν καθῆκον ἵνα βοηθήσωσι τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ χρηματικῶς, ἡ δὲ σύγκρισις τῶν κατὰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῶν ἐτῶν τούτων ἀποσταλῆσων συνδρομῶν δεικνύει ὅτι οὐχὶ πάντοτε τὴν αὐτὴν κατέβαλλον ἐπιμέλειαν οἱ τὴν εἰσπραξίν τῶν εἰσφορῶν ἀναλαβόντες. Τῷ 1890, ἐπὶ παραδείγματι, οἱ ὀρθόδοξοι τῶν Ἰωαννίνων ἀπέστειλαν ἀργυρᾶ γρόσια 3213, οἱ τῆς Σμύρνης 3500, οἱ τῆς Θεσσαλονίκης 2140, οἱ τῶν Σερρῶν 1080 καὶ τὸ κεντρικὸν ταμεῖον τῆς ἡγεμονίας Σάμου 1620— Τῷ 1903 οἱ μὲν ναοὶ τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης 800 μόνον, προδήλως διότι Βασίλειος ὁ μητροπολίτης αὐτῆς διέμενεν ἐν Κωνσταντινπόλει, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι Καβάλας 1200.

Τῷ 1890 συνήχθησαν ἐκ συνδρομῶν χρηματικῶν 38270 γρόσια—τῷ 1903 συνηθροίσθησαν 73000. Εἰς ἄθροισιν τοῦ σημαντικοῦ τούτου ποσοῦ, προελθόντος ἐκ τῆς πρωτενούσης τοῦ κράτους κυρίως, συνειργάσθησαν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς δειμνήστου Ἑλένης Γεωργίου Ζαρίφη, αἱ εὐσεβεῖς δέσποιναί Μαρία Εὐσταθίου Εὐγενίδου, Εὐφροσύνη Λεωνίδα Ζαρίφη, Φιλομήλα Θεοδώρου Μαυρογορδάτου καὶ ἡ (δεσποινὶς) Ἰωάννα Κωνστ. Καραθεοδωρῆ, μεθ' υἱικῆς εὐλαβείας εἰς τὴν πατρικὴν ἀξίωσιν τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου κ. Ἰωακείμ ὑπακούσασαι.

Ὁμοίαν ἐπιτροπείαν κατέστησε τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, μέλλουσαν ἵνα ἐργασθῆ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν δαπανῶν τῶν διὰ τὸ 1912, ταύτην δὲ συναποτελοῦσιν αἱ εὐσεβεῖς δέσποιναί Χριστίνα Ἀλεξ. Παντζίρη, Μαρία Ηλ. Ἡλιάσκου, Μαρία Δημ. Βλαστάρη, Ἑλένη Σ. Παντερμαλῆ, καὶ Σμαράγδα Ἀλεξ. Σινιόσση, ἐτοιμοὺς ἑαυτὰς παρασχοῦσαι εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ σεβασθεῖσαι τὴν ἀξίωσιν τοῦ παναγιωτάτου.

Εἰς τὴν διὰ γυναικῶν εὐσεβῶν ὀρθοδόξων εἰσπραξίν ἐράνων ἐπὶ τούτῳ τὸ δεύτερον ἡ Ἐκκλησία προβαίνει. Τὸ πρῶτον νῦν ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπεία τῆς τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευῆς προέβη εἰς ἀποστολὴν ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τοῦ πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου καταλλήλων προσώπων ὑπὲρ ἐπιτυχίας ἐράνων. Ἀπὸ τοῦ 1912 ἐλπίς ὑπάρχει ἵνα πεισθῶσιν οἱ ἀπανταχοῦ ὀρθόδοξοι καὶ μάλιστα οἱ Ἕλληνες ὅτι κοινὸν καθήκον ἔχουσι ἵνα συνεισφέρωσιν εἰς τοιαύτην ἱεράν ὑπόθεσιν, οὔτε δὲ δίκαιόν ἐστι ἵνα χορηγῶσιν—

ὡς ἐγένετο τῷ 1903 — τὸν ἀπαιτούμενον οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ ροδέλαιον καὶ τὸ λοιπὸν ὑλικὸν οἱ ὀρθόδοξοι Ἀδριανοπόλεως, Κρήνης, Κρήτης, Κυδωνιῶν, Μεθύμνης, Μιτυλήνης, Νικαίας, Προύσης, ἹΟ' Ἐκκλησιῶν, Φιλιπποπόλεως καὶ Χίου, ἵνα μένωσι δ' ἀμέτοχοι εἰς τὸν ἱερὸν ἔρανον ἐπαρχίαι καὶ κοινότητες πολυάνθρωποι καὶ εὐπραγοῦσαι, ὡς αἱ τῆς Βόσνης καὶ Πρεσρένης, Θεσσαλονίκης καὶ Τραπεζοῦντος, Ἰωαννίνων καὶ Δράμας, Σερρών καὶ Ρόδου, Σάμου καὶ Πισιδείας, Κοριτσᾶς καὶ Παραμυθίας καὶ Βελλᾶς, καὶ, τὸ κυριώτερον, Ἀμασειᾶς καὶ Σμύρνης καὶ Ξάνθης.

Ἡ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ ΓΥΠΟ ΔΥΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ἁγίου Μύρου φαίνεται πρᾶγμα τι πρωτοφανὲς ἐν τῇ μετὰ τὴν ἄλωσιν Ἐκκλησίᾳ. Τῷ 1670 Διονύσιος ὁ πατριάρχης πρῶτον Κωνσταντινοπόλεως, ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει διατρίβων, κατεσκεύασε σὺν Νεκταρίῳ τῷ πρῶτον Ἱεροσολύμων ἅγιον Μῦρον, διότι πολλὴ τούτου σπάνις ὑπῆρχεν, ἀπὸ τοῦ 1658, ὅτε κατεσκεύασεν ἐν Κωνσταντινοπόλει, Μῦρον ἅγιον ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Παρθένιος ὁ Μογιλάλος, ὡς ἀφηγεῖται Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων ἐν τῇ λεγομένῃ Δωδεκαβίβλῳ αὐτοῦ, βιβλ. Β', κεφ. δ', § β'. Ἀλλὰ, περὶ μὲν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπὸ δύο πατριαρχῶν τῷ 1670 κατασκευαθέντος οὐδὲν ἴσως εἶπεν ὁ τότε πατριάρχης Κωνσταντινοπόλεως Μεθόδιος ὁ Μορώνης· ἀλλὰ συγχρόνως ἐν Βουκουρεστίῳ, παρακλήσει καὶ προτροπῇ τῶν ἐκεῖσε χριστιανῶν, Δοσίθεος ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων πύλῳγησε Μῦρον, δυστυχῶς τολμήσας, παρὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ἐν αὐτῷ τῷ

κλίματι καὶ τοῖς ὁρίοις τοῦ πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τόλμην μεγάλην, «ἐπὶ καταστάσει ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντων αὐτῷ»· ὁ Μεθόδιος ἔγραψεν ἐλέγχων τὴν τόλμην τοῦ Δοσιθέου, τωθάζοντος τὴν ἐπὶ προασπισμῷ τῶν δικαίων αὐτοῦ πολιτείαν τοῦ Μεθοδίου· «ἐσυμπέρανε γὰρ (ὁ Μεθόδιος) ὅτι μόνῳ ἐκείνῳ ἴδιον τὸ ἔργον τοῦτο» γράφει ὁ Δοσίθεος, προστιθείς· «καθότι τὸ ἅγιον Μῦρον καὶ ἀπλῶς ἐπίσκοπος κατασκευάζει καὶ μάλιστα ἀναγκαίως, ἐπειδὴ τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα εἶναι χθεσινόν, καὶ πρὸ τούτου ποῖοι ἔψηνον τὸ Μῦρον;» Ἄλλὰ πρὸς τὸν Μεθόδιον τὸν Μορώνην φαίνεται ὅτι τολμηρότερον τοῦ πρέποντος καὶ μετὰ παρρησίας ὑπεραδελφικῆς ἀπῆντησεν ὁ Δοσίθεος, οὗ ἕνεκα, μὴ θέλων, ὡς φρονῶ, ἵνα καταστήσῃ τραχείας τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν Ἱεροσολύμων καὶ Κωνσταντινοπόλεως, ὁ Μεθόδιος, καλλίστην ἔγραψεν ἐπιστολὴν, ταύτην·

«Γράφεις μας περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἁγίου Μύρου. Ἀδελφὲ, τί νὰ εἰπῶ; Ὅσον πῶς μᾶς ἐφάνη δύσκολον καὶ βαρὺ, ἔτσι εἶναι ἡ ἀλήθεια. Βλέποντες ἕξασφρα, χωρὶς νὰ μᾶς δώσετε εἶδῃσιν, νὰ γένη τοιαύτη ὑπόθεσις, ὅπου ἐγγίζει κατὰ κανόνας τῷ κατὰ τόπον προέχοντι, καὶ ἡμεῖς εἰς οὐδὲν νὰ λογισθῶμεν, ἀνυπόφορον μᾶς ἐφάνη. Καὶ ἂν τὸ ἐσιωπούσαμεν, ἄρα εἰς τί μέτρον ἠθέλαμεν μετρηθῆ; Ὅθεν, διὰ νὰ φύγωμεν τὰς ἐπομένους μέμψεις, εἶπαμεν κἂν νὰ τὸ προβάλωμεν πῶς ἔγινε χωρὶς γνώμης καὶ εἰδήσεώς μας, διὰ νὰ μὴ μᾶς κατηγοροῦσι πῶς εἴμεσθον ἀνάξιοι τῆς τιμῆς τοῦ θρόνου καὶ δὲν αἰσθανόμεθα νὰ διαυθεντεύσωμεν τὰ δίκαιά του. Πλὴν ἂς εἶναι μὲ τὴν

ὑγίειάν σας καὶ ἂς εἶναι πρὸς σωτηρίαν τῶν χριστιανῶν, καὶ ἂς ἔχωμεν τὸ ἀδελφικόν της γράμμα πάντοτε δηλοῦν τὴν ἀγαθὴν της ὑγίειαν, ἣν ὁ Κύριος χάρισται αὐτῇ εἰς ἔτη πολλὰ καὶ εὐτυχῆ».

Ταῦτα γράφονται μεταξὺ δύο πατριαρχῶν τῆ 15 ἀπριλίου 1670, ἐξετυπώθησαν δὲ ἐν τῇ 284 σελίδι τοῦ Α' τόμου τῆς «Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας» (ἐν Πετροπόλει, 1891).

Συμπεραίνω λοιπὸν ἐκ τούτων ὅτι, κατασκευαζομένου ὑφ' ἑτέρων ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, ἐν Ἰασίῳ, Βουκουρεστίῳ ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίου Μύρου, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας αἰῶνας, εἰ οὐχὶ πρότερον, ἠγγέλλετο τὸ πρᾶγμα τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινοπόλεως, ἵνα μὴ τὸ τολμηρῶς οὕτω κατασκευαζόμενον χρῆμα «διχοτομήσῃ τὸ ἑνιαῖον τῆς ρωμαϊκῆς πατριαρχίας».

Εὐτυχῶς ἀπὸ τοῦ 1670 ἡ τόλμη τοῦ Δοσιθέου οὐδένα φαίνεται σχοῦσα μιμητήν.

Ἔργον πίστεως ἦν ἐκάστοτε ἡ κατασκευὴ τοῦ ἁγίου Μύρου. Τῷ 1658, καθὼς εἶδομεν, Παναγιωτάκης ὁ Νικουσίσιος ἐδαπάνησε τὰ πρὸς τὴν κατασκευὴν ἀπαιτούμενα. Τῷ 1670, αἱ λέξεις «παρακλήσει τῶν χριστιανῶν» διὰ τὸ γινόμενον ἐν Βουκουρεστίῳ Μῦρον δηλοῦσιν ὅτι, οἱ παρακαλέσαντες, ἴσως καὶ αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν Βλαχίας, ἐχορήγησαν τὰς δαπάνας, ὡς ἐχορήγει κατὰ προηγουμένην κατασκευὴν, τῷ 1642, Βασίλειος ὁ Μολδαυίας ἡγεμὼν, ἐξοδεύσας περὶ τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας σημερινῶν φράγκων (ἴδε «Ἐκκλη-

σιαστ. Ἀλήθειαν», τόμου Γ' σελ.106). Πότε μετὰ ταῦτα κατεσκευάσθη Μύρον ἐνταῦθα καὶ τίνες ἐδαπάνησαν ἄγνωστον· ὁ πρῶν ἀρχιεφεύλαξ τῶν Πατριαρχείων πολλὰ ζητήσας ἐν τοῖς πατριαρχ. κώδικι τῶν μέχρι τοῦ 1800 λήψεων καὶ δόσεων τοῦ Ἐθνικοῦ ταμείου περὶ τῶν ἐπὶ κατασκευῇ τοῦ ἁγίου Μύρου γενομένων δαπανῶν οὐδὲν εὔρεν, ὡς ἐβεβαίωσε με· διὰ τοῦτο καὶ ἄλλοτε (σελ. 106 τοῦ Γ' τόμου τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας») διετύπωσε τὴν εἰκασίαν ὅτι, διὰ δωρεῶν ἢ κληροδοτημάτων τὸ ἱερόν τοῦτο συνεπληροῦτο ἔργον. Τὸ 1700, κατὰ μάρτιον, ἀποθανὼν ἐν τινὶ πόλει τῆς Μολδαβίας ὁ σχολάζων οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἰάκωβος ὁ ἀπὸ Λαρίσσης ἐκληροδότησε 500 γρόγια (ὑπὲρ τὰς 2500 χρυσῶν φράγκων) εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν ναοῦ «εἰς κατασκευὴν ἁγίου Μύρου, ὅπερ κατεσκευάσθη προμηθείᾳ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη τοῦ πατριάρχου κυρίου Γαβριήλ». Ἡ σημείωσις αὕτη κεῖται ἐν σελίδι 175 τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων «Χρονικῶν τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ», δεικνύει δ' ὡς νομίζω ὅτι, τὴν δαπάνην πρὸς κατασκευὴν κατέβαλλε κατὰ τὸ πλεῖστον, ἢ ἀπὸ κληροδοτημάτων ἢ συνδρομῶν ἐκτάκτων προσποριζόμενος, ὁ πατριαρχικὸς ναός.

Ἐν χρόνοις πολλῶ μακρὰν ἡμῶν κειμένοις ἐθεωρεῖτο λοιπὸν ἱεροῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσις ἢ διὰ τῶν ὀβολῶν τῶν ὀρθοδόξων κατασκευὴ τοῦ ἁγίου Μύρου, χρήματα δὲ καὶ ὑλικόν, ἐπὶ κατασκευῇ χρήσιμον, οἱ ὀρθόδοξοι συνεισέφερον, ἀπὸ πλουσίου μέχρι πένητος, ἀπὸ μεγάλου μέχρι μικροῦ, κατὰ τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας, δεικνύοντες ζῶν καὶ

πολλὰ διαπραῖξαι δυνάμενον τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, ἵπὸ τούτου κινούμενοι καὶ πρὸς τὴν κατασκευὴν προσωπικῶς εἰργάζοντο καὶ ἐβοήθουν τῶ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένῳ μαΐστορι πᾶσα κοινωνικὴ τάξις, ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος, τοῦτ' αὐτὸ, μέχρι τοῦ ἐσχάτου τῶν ἀρχομένων. Τῶ 1670, κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ κατασκευὴν ἁγίου Μύρου, ἀναφέρονται (ἐν «Ἱεροσολυμιᾷδι» σελ. φλζ', ἀρουμένη ἀφ' ἑτέρων πηγῶν) ὑπηρετοῦντες αὐτός τε τῆς Οὐγγροβλαχίας ὁ εὐσεβέστατος ἡγεμὼν Ἀντῶν βόδας καθὼς καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες.

Τῶ μαΐστορι, τῶ μυρεψῶ δῆλα δὴ τῆς σήμερον, βοηθοὶ καὶ συνεπιστάται ἐτάττοντο ἄλλοτε οἱ τυχόντες, μέχρι καὶ τοῦ 1865, δυστυχῶς δὲ καὶ ἄνθρωποι ὀλως ἀνάξιοι πρὸς τοῦτο. Μόλις ἀπὸ τοῦ 1879, ἐπὶ τῆς πρώτης ἱερατείας τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου κ. Ἰωακείμ τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, προσεκλήθησαν βοηθοὶ τοῦ τὸ δεύτερον χειροθετηθέντος μυρεψοῦ (ἦν καὶ τῶ 1865) Νικολάου Θωμάδου φαρμακοποιοὶ, κεκτημένοι πτυχίον ἐπιστημονικόν, καὶ ἐν οἷς ἀνεβίω τοιοῦτοτρόπως ὁ παρὰ βυζαντινοῖς θεσμὸς τοῦ μαΐστορος (maître). Τῶ 1865, τῶ 1879 καὶ τῶ 1890 μυρεψὸς ἦν Νικόλαος Θωμάδης, ὅστις ἐβοήθει καὶ τῶ 1856 κατὰ τὴν κατασκευὴν ἁγίου Μύρου, ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Ζ' τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας. Ἦν δ' ὁ ἀνὴρ βυζάντιος, ἐν Μπαλτᾶ-λιμᾶν τοῦ Βοσπόρου γεννηθεὶς τῶ 1830, υἱὸς Θωμᾶ Ξυλεμπόρου καὶ ἀρχιτέκτονος, τελειοδίδακτος τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐνταῦθα φαρμακευτικῆς σχολῆς, ἀποθανὼν τῶ 1893. Τῶ 1894 ὁ πατριάρχης Νεόφυτος

ὁ ἀπὸ Νικοπόλεως ἐχειροθέτησε μυρεψὸν (μαίτορα) τὸν κ. Κωνστ. Ν. Θωμάδην, δημιουργήσας οὕτως ὀφθίκιον ἐκκλησιαστικὸν, ἄγνωστον πρότερον. Ὁ πρῶτος οὗτος κάτοχος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου ἀξιώματος, υἱὸς τοῦ Νικολάου Θωμάδου, τὴν πατρίδα βυζάντιος, τυγχάνει τελειοδίδακτος (1879) τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ μαγίστρω (maître) τῆς αὐτοκρατορικῆς φαρμακευτικῆς σχολῆς, αὐτοδικαίως ἐπιστατῶν καὶ τῷ 1903 καὶ νῦν αὐτὸς δὲ, καθὸ τὴν εὐθύνην ὑπέχων τῆς ὅλης τοῦ ἱεροῦ ἔργου συμπληρώσεως, προσκαλεῖ καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐργασίᾳ βοηθοὺς.

Ὁ πατριάρχης Κωνσταντῖνος Ε΄ ὁ Βαλλιάδης (ὁ ἀπὸ Ἐφέσου), τὴν τοῦ Νεοφύτου πρᾶξιν ἀποδεξάμενος. ὠνόμασε τὸν «μυρεψὸν» κοσμήτορα τοῦ Μυροφυλακείου, κεκτημένον τὸ δικαίωμα τοῦ μεριμνᾶν καὶ ἐπιβλέπειν, ἄνευ τινὸς ἀντιμισθίας, περὶ τῆς καλῆς τοῦ Μυροφυλακείου καταστάσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σκευῶν καὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἁγίου Μύρου. Τοῦτο κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἑθν. Μικτοῦ Συμβουλίου.

Μέχρι τοῦ 1893 τὸ ἀξίωμα τοῦ μυρεψοῦ διήρκει, καθὼς καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας, εἰ καὶ ἓνα τοῦλάχιστον μῆνα, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐψήσεως, ἐπεβάλλετο τῷ προσωρινῷ μυρεψῷ, ἡ φροντίς τῆς καθαρίσεως καὶ διαφυλάξεως καὶ προετοιμασίας ὄχι μόνον τῶν ὑλικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν σκευῶν καὶ πάντων τῶν εἰδῶν τῶν ἐπὶ κατασκευῇ τοῦ ἁγίου Μύρου προωρισμένων. Ἐκτοτε τὸ ὀφθίκιον (ἀξίωμα) καθιερωμένη ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὀφθικίαις τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς, περιττὴ δὲ ἀποβαίνει ἡ χειροθεσία τοῦ μυρεψοῦ κατὰ τὴν κυριακὴν τῶν βαιῶν. Ὁρθότατα

λοιπὸν ποιῶν ὁ παναγιώτατος πατριάρχης κ. Ἰωακείμ, κατὰ τὴν κυριακὴν ταύτην τῷ 1903, πύλόγησε μόνον τὸ λέντιον, ὅπερ ὁ μυρεψὸς περιζώννυται κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας τῆς τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευῆς, ἐπιδιδούς αὐτῷ τοῦτο ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, κατὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν.

Τόπος πρὸς τὴν κατασκευὴν ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς ἦν ὁ ἔξω τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ὑπὸ τὰ κελλία τῶν πατριαρχικῶν ἱερέων· οἱ λέβητες ἠδράζοντο ἐπὶ ἐστιῶν ἀπειροκάλως ἐκτισμένων, περικλειομένων ἐντὸς ξυλίνων κιγκλίδων ἀτεχνοτάτων. Τῷ 1879 καὶ τῷ 1890 ἐκτίσθησαν αἱ ἐστίαὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τοίχου τοῦ περιβάλλοντος τὸ προαύλιον τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἐντὸς κιγκλίδων εὐπρεπεστέρων. Τὸ πρῶτον δὲ κατὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ ἁγίου Μύρου τῷ 1903, καθὼς καὶ νῦν, οἱ λέβητες ἐνεκτίσθησαν καὶ τὸ ἱερὸν ἔργον ἐτελειώθη ἐντὸς τοῦ προαυλίου τοῦ ναοῦ καὶ ἐν στοᾷ μεγαλοπρεπεῖ.

Πρὸς ἔμπνεσιν τοῦ ἁγίου Μύρου ἐχρησιμοποιοῦντο, καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἰσέτι, παλαιαὶ εἰκόνες ἁγίων, ἀλλ' οὐδεμία ἐξέλεγξις ἐγένετο τῶν προσφερομένων ἀγιογραφιῶν, οὕτω δὲ οὐκ ὀλίγα προϊόντα τῆς χριστιανικῆς ἱερᾶς ζωγραφίας ἐκαίοντο κατὰ χρονικὰς περιόδους, ὧν τινὰ πιθανῶς ἔχρηζον διαφυλακῆς καὶ σωτηρίας.

ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΝΕΙΑΣ ΑἰῶΝ
ἀνὰ τὰς εὐσεβεῖς ἐν Ἀνατολῇ παροικίας ἦν ἡ κα-

τασκευὴ τοῦ ἁγίου Μύρου, ὑπὸ Θεοῦ δ' ἠύλογη ἐ-
νος ἐνομιζέτο ὁ πατριάρχης, ὃς ἠύλόγει αὐτό. Τῷ 1390
κατὰ τὴν τοῦ πλήθους συρροὴν ἐνέτυχον προσκυνη-
τρίαις, αἵτινες προσήρχοντο ἐκ τῶν πέριξ τῆς Κων-
σταντινοπόλεως χωρίων καὶ πρὸς ἐμὲ λαλοῦσαι διεβε-
βαίουσαν περὶ βεβαίας μακαριότητος καὶ τῆς ἐν ἁγίοις
συναριθμήσεως τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Διονυσίου
Χαριτωνίδου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανοπόλεως. Εὐγένιος ὁ
Βούλγαρις, ὁ τότε σοφὸς ἀνὴρ, προσφωνῶν τὸν ἀεί-
μνηστον πατριάρχην Σεραφεῖμ Β' τὸν ἰπὸ Φιλιπποπό-
λεως τῇ 30 νοεμβρίου 1759, κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ πρω-
τοκλήτου τῶν ἀποστόλων «ἀπαριθμῶν τὰς διαφόρους
ἐνδόξους ἐκείνου πράξεις καὶ εὐτυχίας, καθὼς τὴν
κατασκευὴν μύρου, ἥδη σπανίσαντος, τὴν καθίδρυ-
σιν καὶ ὑποστήριξιν σχολείων, τὴν ἀποκατάστασιν
τοῦ ἱεροῦ Τάφου, μνημονεύει καὶ τῆς ἱεροῦ διδασκα-
λίας, τὴν ὁποίαν ὁ Σεραφεῖμ ἐπροστάτευσε καὶ μάλιστα
καθιέρωσε κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου». Πα-
ρατίθημι ταῦτα αὐτολεξεὶ καθὼς ὁ Παῦλος Καλλιγᾶς
ἐν ἰδίᾳ περὶ Βουλγάρως διατριβῇ γράφει, ὅπως ἰπο-
δειχθῆ ὅτι, ὑπεράσπισις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐν Πα-
λαιστίνῃ, κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, μεγαλοπρεπῆς ἐπι-
τέλεσις τῶν ἐορτῶν τῆς Ἐκκλησίας, σύστασις καὶ ὑπο-
στήριξις σχολείων καὶ διάδοσις τῆς ἀληθοῦς, τῆς πα-
τρίου καὶ κατὰ Χριστὸν, παιδεύσεως, ἅτινα καὶ σήμερον
χορηγοῦσι τὴν ἀληθῆ δόξαν εἰς τὸν ταῦτα διαπράττον-
τα, εἰς τὴν αὐτὴν ἐτίθεντο τάξιν πρὸς τὸ ἔργον τῆς
τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευῆς. Ἀνάγνωθι τὴν περὶ
Βουλγάρως Εὐγενίου διατριβὴν τοῦ Π. Καλλιγᾶ ἐν
δευτέρῳ τόμῳ τῶν «Μελετῶν καὶ Λόγων» αὐτοῦ, ἐκδι-

δομένων ὑπὸ Γεωργίου Π. Καλλιγᾶ ἐν Ἀθήναις, 1899,
καὶ πρόσχες τῇ σελίδι 207. Σημειωτέον δ' ὅτι χειρό-
γραφον λόγον τοῦ Βουλγάρως ὡς καὶ ἐπιστολὰς ἀνεκ-
δότους εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Καλλιγᾶς, οὐχὶ δὲ τὸν λόγον
τὸν ὑπὸ Αἰνιᾶνος ἐκδοθέντα ἐν Α' τόμῳ τῆς «Συλλο-
γῆς συγγραμμάτων τοῦ Βουλγάρως» (ἐν Ἀθήναις,
1838 σελ. 64—86).

Τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐνδόξου τούτου ἔργου μνείας
ἐν παλαιῖς χρόνοις ἰκριθεὶς ἰγνοῦ· παρατίθημι δὲ μό-
νον ἐκείνας, περὶ ὧν ἀνέγνων ἐν βιβλίοις ἢ τύποις ἐκ-
δοδομένοις ἢ χειρογράφοις, ἅτινα ἀναγράφουσιν εὐλο-
γίαν ἁγίου Μύρου ὑπὸ πατριαρχῶν τῆς ὀρθοδόξου κατ'
Ἀνατολὴν Ἐκκλησίας.

1642

Ἡ πλαισιότηρα μνεία γίνεται περὶ τοῦ ἔτους 1642.
Τὸ Μύρον εὐλόγει Θεοφάνης ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύ-
μων ἐν Ἰασίῳ, χορηγοῦντος τὰναλώματα τοῦ Βασιλείου,
Μολδαβίας ἡγεμόνος. Ἀνάγκη ἵνα προστεθῆ ὅτι, ὁ Βα-
σίλειος, τὰ χρέη πάντα τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντι-
νοπόλεως ἐξ ἰδίου καταβαλὼν, ἀπέφυγε τὸν κίνδυνον
οἰαςδηποτ' οὖν παρατηρήσεως ἐκ μέρους τοῦ οἰκουμε-
νικοῦ πατριάρχου Παρθενίου τοῦ γέροντος. Ἐπειδὴ
τὸ μέγα πάσχα τοῦ 1642 ἐορτάσθη τῇ 10 ἀπριλίου, δῆ-
λον, ὅτι τὸ ἅγιον Μύρον καθηγιασθῆ τῇ 7 ἀπριλίου εἴτ'
οὖν μεγάλη πέμπτη.

1658

Ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ Παρθένιος ὁ οἰκουμενι-
κὸς πατριάρχης ὁ ἀπὸ Προύσης, ἐπὶ τῆς πρώτης ἱερα-
τείας αὐτοῦ, ἠύλόγησεν ἅγιον Μύρον, τὰ δ' ἔξοδα πάν-

τα κατέβαλεν, [ὡς εἶπομεν, ὁ μέγας διερμηνεὺς τῆς Ὑψ. Πύλης Παναγιώτης Νικούσιος ὁ Μαμωνᾶς. Ἐπειδὴ τὸ μέγα πάσχα κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπανηγύρισαν τῇ 11 ἀπριλίου, δῆλόν ἐστιν ὅτι ἡ εὐλόγησις αὐτοῦ ἐτελέσθη τῇ 8 ἀπριλίου (1658).

1667

Ἡ Μόσχα δύο πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς εἶχεν εὐλογοῦντας τῷ 1667 ἅγιον Μῦρον, Παῖσιον τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Μακάριον τὸν Ἀντιοχείας, ὡς ἀνέγνωμεν ἐν τῇ χειρογράφῳ τοῦ Δωροθέου Βουλισμᾶ διατριβῆ, περὶ ἧς ἔγραψα ἄνω. Οἱ δύο πατριάρχαι ἦλθον εἰς τὴν Ρωσσίαν πρὸς παῦσιν ἐκκλησιαστικῶν τινῶν ἐρίδων καὶ ταραχῶν, ὀδηγηθέντες ὑπὸ τοῦ πρὸς τοῦτο σταλέντος ἰδηρίτου μοναχοῦ Μελετίου, ὃν οὗτοι πρεσβύτερον ἐχειροτόνησαν ἐν τῷ Μετοχίῳ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων ἐν τῇ Μόσχᾳ· προήδρευσαν δὲ τινος συνόδου, καθ' ἣν παρευρέθησαν καὶ ἐκ τῶν τοῦ οἴκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου μητροπολιτῶν οἱ Νικαίας, Ἀμασειας, Ἰκονίου, Τραπεζοῦντος, Βάρνης καὶ Χίου· ἡ ἑκτακτος σύνοδος εἶχεν ἤδη συμπληρώσει τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ἀλλ' οἱ δύο πατριάρχαι ἔμειναν ἐν Μόσχᾳ ἐπὶ βραχὺν εἰσέτι χρόνον, κατὰ τὴν «Ἱστορίαν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας» (ἑλλην. μεταφράσεως σελ. 256—258) καὶ νύλλογησαν ἅγιον Μῦρον. Ἐπειδὴ τῷ 1667 τὸ μέγα πάσχα συνέπεσε τῇ 7 ἀπριλίου, ἡ καθ' ἑξῆς αὐτοῦ ἐγένετο τῇ 4 ἀπριλίου τοῦ ἔτους τούτου.

ΣΗΜ. Περὶ τοῦ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων καλογήρου τούτου βλέπε ἐν τῷ βιβλίῳ μου «Χρονογραφία τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἱερᾶς μονῆς τῶν Ἰβήρων» εἰς τὸ ἔτος 1667.

1670

Δίς ἀναφέρεται κατασκευασθὲν ἅγιον Μῦρον κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος· Ἐν μὲν Βουκουρεστίῳ, κατὰ παράκλησιν τῶν ὀρθοδόξων, διὰ δαπάνης αὐτῶν ἴσως ἢ τοῦ ἡγεμόνος Ἀντωνίου, καθαγιάζει τοῦτο Δοσίθεος ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὅτε καὶ ἐπισυνέβη τὸ γνωστὸν ἡμῖν ἐπεισόδιον. Τὸ βῆρος τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Βουκουρεστίῳ ἀνήρχετο εἰς διακοσίας καὶ δέκα λίτρας, ὡς ἀναγινώσκουμεν εἰς τὴν «Ἱεροσολυμιάδα» τοῦ (ἐπιγραφομένου) Γρηγορίου Παλαμᾶ (σελ. φλζ') χειρογράφου ὑπ' ὄψιν πιγᾶς ἔχοντος.— Ἐν δὲ τῇ Ἀγίᾳ Πόλει, «παρεπιδημοῦντος ἐκεῖ τοῦ πρώην Κωνσταντινοπόλεως Διονυσίου, τοῦ Ἀνδρίου ἐπιλεγομένου, ὁ πρώην Ἱεροσολύμων ὁ καὶ ἐπίτροπος Νεκτᾶριος κατεσκεύασεν ὡσαύτως ἅγιον Μῦρον πολὺ καὶ θαυμάσιον», κατὰ τὴν «Ἱεροσολυμιάδα». Τίς ἐχορήγησε τὴν ἀπαιτηθεῖσαν δαπάνην ἀκριβῶς ἀδυνατοῦμεν ἄνα καθορίσωμεν· ἀλλὰ δύναται ἄνα εἰκάσῃ τις τὸν εὐσεβῆ ἰχθηρὸν ἐκ τινος ὑποσημειώσεως τῆς φλζ' σελ. τῆς «Ἱεροσολυμιάδος», ταύτης· «Ὁ πατριάρχης οὗτος Διονύσιος ὁ Ἀνδριος, παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, προσήνεγκε καὶ ἀφιερῶσατο τῷ κοινῷ τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ αἰώνιον καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν δέκα χιλιάδας γροσίων, ἐντειλάμενος ἵνα ὁ τόκος αὐτῶν δαπανᾶται εἰς κατασκευὴν ἄρτων λευκῶν καὶ καθαρῶν (τῶν κοινῶς «προσφόρων» καλουμένων) διανεμομένων κατὰ πᾶν σάββατον ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῖς τε ἐν τῷ μοναστηρίῳ εὐρισκομένοις ἀγιοταφίταις πατράσι καὶ τοῖς ἐν ταῖς λοιπαῖς μοναῖς τε καὶ ἐκκλησίαις, τοῖς μὲν

πρὸς μικρὰν γοῦν παραμυθίαν, τοῖς δ' αὖθις πρὸς ὀλοκάρπωσιν καὶ προσφορὰν τῷ Κυρίῳ. Τοῦθ' ὅπερ ἔτι ἐς δεῦρο ἀκριβῶς καὶ ἀπαραβάτως διατετήρηται, συμνημονευομένου καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀδιαλείπτως μετὰ τῶν τῆς ἀγίας Πόλεως ἀειμνήστων πατριαρχῶν». Εἰκάζω λοιπὸν ὅτι ὁ πατριάρχης πρῶν Κωνσταντινπόλεως Διονύσιος ὁ Βάρδαλις ἐβοήθησεν ὑλικῶς πρὸς ἐλάφρυνσιν τῶν δαπανῶν.

Τὸ μέγα πάσχα συνέπεσε τῇ 3 ἀπριλίου κατὰ τὸ ἔτος 1670, καὶ ἡ καθαγίασις τοῦ ἀγίου Μύρου ὑπὸ δύο πατριαρχῶν ἀγιοταφίτων, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐγένετο τῇ 31 μαρτίου (1670).

1707

Ἐν τῇ πατριαρχικῇ καθέδρῳ κατεσκευάσθη ἐπὶ Γαβριὴλ Γ' τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος ἁγίου Μύρον, καὶ ἀπὸ κληροδοτήματος τοῦ πατριάρχου Ἰακώβου τοῦ ἀπὸ Λαρίσης, καθὰ εἶδομεν ἀνωτέρω, ἀλλὰ βεβαίως καὶ διὰ συνδρομῶν. Εἰς τὸν καθορισμὸν αὐτοῦ τοῦ ἔτους ὠθεῖ με τὸ γεγονός ὅτι τοὺς χρησιμοποιουμένους πρὸς «ἐμψυσιν» τοῦ ἀγίου Μύρου λέβητας καθωσίωσε τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ δῶρον ἱερὸν τῇ 1 μαρτίου 1707 ἢ συντεχνία τῶν κολλυβιστῶν (σαράφιδων), ἐξ οὗ πείθομαι ὅτι τότε κατεσκευάσθη, δι' ὃ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσηνέχθησαν δῶρον ὅσιον οἱ νέοι λέβητες. Τῷ ἔτει τούτῳ τὸ μέγα πάσχα ἐωρτάσθη τῇ 13 ἀπριλίου, καὶ λοιπὸν ἡ εὐλογία τοῦ ἀγίου Μύρου ἐγένετο τῇ 10 ἀπριλίου (1707).

1759

Σεραφεῖμ Β' ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης νύλλο-

γησεν ἅγιον Μύρον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, τῷ 1759 ἢ τῷ 1758. Κατὰ τὸ πρῶτον τῶν δύο τούτων ἐτῶν τὸ μέγα πάσχα συνέπεσε τῇ 11 ἀπριλίου, κατὰ τὸ δεύτερον τῇ ἀπριλίου 19, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ ἀγίου Μύρου ἐγένετο (τῇ 16 ἀπριλίου 1758 ἢ μάλλον) τῇ 8 ἀπριλίου 1759.

Χάσματα

παρατηροῦνται, καθὼς εἰκάζομεν, μεταξὺ τοῦ 1707 καὶ τοῦ 1750 καὶ ἔκτοτε μέχρι τοῦ 1833. Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1730 ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐστερήθη ἀγίου Μύρου, διότι ὁ ἄτακτος καὶ σύρφαξ ὄχλος, ὁ μετὰ τοῦ διαδοῆτου Χαλῆλ Πατρόνα λαβὼν μέρος εἰς τὴν τότε στάσιν τὴν καταβιδάσασαν ἀπὸ τοῦ θρόνου τὸν λαμπρὸν σουλτάνον Ἀχμέτ Γ', ἐπιπεσὼν κατὰ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ, πολλὰν εἰς ἐκκλησιαστικὰ κειμήλια ζημίαν καὶ καταστροφὴν ἐπῆνεγκεν. Εὐρίσκω παρὰ τῷ ἱστοριογράφῳ Κωνσταντίνῳ Κούμα, ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν «Ἱστοριῶν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων» (σελ. 395—396) τὰ ὀλίγα ταῦτα, ἐξ ὧν πείθομαι ὅτι, μεταξὺ τοῦ 1730 καὶ τοῦ 1750 κατεσκευάσθη ἅγιον Μύρον· «οἱ ἐπαναστάται ὥρμησαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ζητοῦντες ποσότητά τινα ἀργυρίου ἀπὸ τὸν πατριάρχην, καὶ ἐπειδὴ ὁ Παῖσιος ἐκ φιλαργυρίας δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς τὴν δώσει, εἰσῆλθαν οἱ βάρβαροι εἰς τὸν θεῖον ναὸν, κατέκοψαν τὰ λείψανα, ἐξέχεαν τὸ ἅγιον Μύρον, ἔθραυσαν τὰς ἔτι σωζομένας ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Παμμακαρίστου διὰ μουσείου ἱερὰς εἰκόνας, καὶ ἐβεδήλωσαν τὸν ἅγιον ἄρτον». Ἴσως τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1730. Πρὶν τοῦ Κούμα ἀναφέρει

τὴν ζημίαν τῶν Ἀγίων ὁ Βεντότης ἐν «Προσθήκῃ (τόμῳ Δ') τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Μελετίου Ἀθηνῶν» (ἐν Βιέννῃ, 1795, σελ. 8).

Δωρόθεος ὁ Βουλισμᾶς ἐν τέλει τῆς ΙΗ' καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος πολλὰς ἐντολὰς ἀνεδέχετο, κυρίως εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον καὶ τὴν λειτουργικὴν ἀναφερομένης. Εἰ δ' ἰνεῖξοτο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΘ' ἢ τὰ τέλη τῆς ΙΗ' τὴν ἐντολὴν ἵνα ὑποβάλη μελέτην περὶ ἁγίου Μύρου, συμπεραίνω ὅτι μεταξὺ τοῦ 1790 καὶ τοῦ 1808 νύλογήθη Μῦρον ἅγιον ἐν τῷ πατριαρχῷ ναῷ, ἐν ᾧ σπανιώτατα ἐγένετο ἡ εὐλογία αὐτῆ. Πρὸ τοῦ 1801 συνεγράφη τὸ «Πηδάλιον» τοῦ Νικοδήμου. Καὶ αὐτὸς ἀπορίαν ἐκφράζει πῶς καὶ «διὰ ποίαν αἰτίαν τὴν σήμερον ΠΟΛΛΑ ΣΠΑΝΙΩΤΑΤΑ εἰς τόσους χρόνους ἅπαξ τελεῖται τὸ μυστήριον τοῦτο ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ. Ἐν δὲ τῇ Μοσχοβίᾳ ἀκούομεν νὰ γίνεται εἰς κάθε δύο χρόνους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μεγάλης πέμπτης». Ἀνάγνωθι τὴν ἐρμηνεῖαν τοῦ ΣΤ' κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ παρὰ Νικοδήμου, δῆλον οὖν ἐν τῷ Πηδαλίῳ.

1833

ΕΝ Τῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῷ ΝΑῶ Κωνστάντιος Α' ὁ ἀπὸ Σιναίου νύλογησεν ἅγιον Μῦρον, ὡς μαρτυρεῖ ὁ τε πατριάρχης Ἀνθιμος ΣΤ' ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ τῆς 18 ἰουλίου 1855 καὶ ὁ τοῦ Κωνσταντίου βιογράφος Θεόδωρος Ἀριστοκλῆς, παρατιθεὶς τὴν δῆθεν τυπικὴν διάταξιν (σελ. 332 «Συγγραφῶν ἔλασσόνων» Κωνσταντίου). «Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο κατεσκευάσθη ἅγιον Μῦρον. Προετοιμασθέντων τῶν ἀναγκασιούτων εἰς τὴν κατασκευὴν

διαφόρων εὐόσμων εἰδῶν, τῇ κυριακῇ τῶν βαΐων, τὸ πρῶτ', ἐν καιρῷ τῆς λειτουργίας, ἐχειροθετήθη παρὰ τοῦ πατριάρχου ὁ μυρεψός. Τῇ δὲ Μ. δευτέρᾳ, μετὰ τὴν λειτουργίαν, ἐξελθὼν ὁ πατριάρχης τῆς ἐκκλησίας παρεγένετο εἰς τὸ προσδιορισθὲν διὰ τὴν ἔψησιν τοῦ Μύρου μέρος, ἐνθα, τελετῆς γενομένης, ἐνέβαλε μόνος τὸ πῦρ ὑπὸ τοὺς λέβητας· κατὰ δὲ τὴν Μ. τετάρτην, ἐψηθέντος ἕως τότε τοῦ Μύρου, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἦλθον αὐθις εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· καὶ μετὰ τὴν τελετὴν, ἐν ἧ ἐψάλησαν καὶ τὰ ἐπόμυνα τροπάρια, ἐξεκενώθη τὸ Μῦρον εἰς ἀγγεῖα χάλκινα, μετακομισθέντα ἐντὸς τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου. Τὸ δὲ πρῶτ' τῆς Μ. πέμπτης, ἀνὰ δύο ἱερεῖς, ἐνδεδυμένοι ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον, κρατοῦντες ἕκαστον τῶν ἀγγείων, προπορευομένων τῶν ψαλτῶν, κατεβίβασαν αὐτὰ καὶ ἔθηκαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ κατὰ σειρὰν· δύο δὲ πολύτιμα ἀλάβαστρα γέμοντα Μύρου ἐτέθησαν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης. Ἐν δὲ τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, τελεσθεῖση παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἐνδημούντων ἁγίων ἀρχιερέων, εὐλογηθὲν τὸ ἐν τοῖς ἀλαβάστροις ἅγιον Μῦρον, ἐκένωσαν τὸ ἁγιασθὲν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ κατὰ διανομὴν ἀγγεῖα. Καὶ οὕτως ἔλαβε πέρας ἡ σπανία αὐτῆ καὶ λαμπρὰ ἱεροτελεστία τῆς τε ἐψήσεως καὶ καθαγιάσεως τοῦ ἁγίου Μύρου». — Ἐπειδὴ δὲ τὸ πάσχα τότε ἐωρτάσθη τῇ 2 ἀπριλίου, λοιπὸν ὁ Κωνστάντιος νύλογησε τὸ ἅγιον Μῦρον τῇ 30 μαρτίου 1833.

1856

ΕΝ Τῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῷ ΝΑῶ νύλογησε τὸ ἅγιον Μῦρον ὁ πατριάρχης Κύριλλος Ζ' ὁ ἀπὸ Ἀμασείας, ἐφρόν-

τισεν ὁμως ἐγκαίρως περὶ τῆς τούτου κατασκευῆς ὁ πρὸ τοῦ Κυρίλλου κατέχων τὸν θρόνον Ἄνθιμος ΣΤ'. Τοῦ πάσχα συμπεσόντος τῇ 15 ἀπριλίου, ἡ εὐλογία τοῦ ἁγίου Μύρου ἐγένετο τῇ 12 ἀπριλίου.

Ὡς ἔμαθον λίαν βραδέως, τῷ 1856 μυρεψὸς ἐπίστα τῶν ἦν ὁ φαρμακοποιὸς Κωνσταντῖνος Μαυράκης, ἐκ Φαναρίου, μετερχόμενος ἐν Βλάχα τὸ ἐπάγγελμα.

1865

ΕΝ ΤΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῳ ΝΑῶ Σωφρόνιος Γ' ὁ ἀπὸ Ἀμασείας νύλόγησεν ἅγιον Μῦρον· εἰκοσιτέσσαρες ἀρχιμανδρῖται καὶ πρεσβύτεροι μετεκόμισαν ἐν τῷ ναῶ τῷ πρῶτῳ τῆς Μ. πέμπτῃς τὰ μεγάλα χάλκινα ἀγγεῖα, κατὰ δὲ τὴν κάθοδον τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸν ναὸν τὰ ἐξ ἀλαβάστρου δοχεῖα ἐκράτουν οὐχὶ οἱ δύο πρῶτοι τῶν συνιερουργούντων ἀρχιερέων, ἀλλ' οἱ δύο τελευταῖοι, οἵτινες καὶ προηγουῖνο καθὼς τελευταῖοι, ἐνθυμοῦμαι δὲ καλῶς ὅτι ἐκράτουν αὐτὰ ὁ μακαρίτης Σβορνικίου Διονύσιος καὶ τις ἕτερος μετ' αὐτόν. Τοῦ ἁγίου πάσχα κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος συμπεσόντος τῇ 4 ἀπριλίου, τὸ ἅγιον Μῦρον νύλογήθη τῇ 1 ἀπριλίου 1865.

1879

ΕΝ ΤΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῳ ΝΑῶ ὁ καὶ νῦν κοσμῶν τὸν θρόνον παναγιώτατος κ. Ἰωακείμ ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης νύλόγησε τὸ ἅγιον Μῦρον τῇ 29 μαρτίου, μεγάλη πέμπτῃ (τοῦ πάσχα συμπεσόντος τῇ 1 ἀπριλίου) Ἐπειδὴ εἰς τὴν τότε ἐκκλησιαστικὴν ἐφημερίδα «Ἀνατολικὸν Ἀστέρα» καθὼς μετὰ ταῦτα καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιθεώρησιν» τοῦ μακαρίτου ἡμῶν δι-

δασκάλου Βασιλείου Καλλιφρονος ἀναφέρονται τὰ κατὰ τὴν ἔψησιν καὶ τὴν εὐλογίαν, εὐλόπτως ἐν λόγῳ συντόμῳ ἀφηγούμενα τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν, ταῦτα παρατίθενται καὶ σήμερον, ὅπως ὁ ἀναγνώστης ἀντιβάλη καὶ συγκρίνη τὰ ἐπὶ Κωνσταντίου Α', τὰ τοῦ 1879 καὶ τὰ ἐπὶ Διονυσίου Ε'. Ἰδοὺ τι παραδίδεται ἡμῖν· «Τὴν μεγάλην δευτέραν»—26 μαρτίου— «μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, μετὰ ἑπτὰ ἀρχιερέων, ἥτοι τῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Νικομηδείας, Χαλκιδόνος, Ἀδριανουπόλεως, Δράμας, Ἰμβρου, καὶ Φαναριοφερσάλων, καὶ τοῦ λοιποῦ ἱεροῦ κλήρου, μετὰ τῆς νενομισμένης ἐκκλησιαστικῆς παρατάξεως, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, ἐξελθὼν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, διηυθύνθη εἰς τὸ παρασκευασθὲν ἐπὶ τούτῳ διὰ τὴν ἔψησιν τοῦ ἁγίου Μύρου παρὰ τὴν ἐξωτέραν πύλιν τοῦ πατριαρχικοῦ περιβόλου παράπηγμα.

Ἡ ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπὴ ἐφρόντισεν ὅπως διατεθῶσι τὰ ἐν τῷ δαφνοστολίστῳ καὶ διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων περιωρισμένῳ παραπήγματι ὡς οἶόν τε εὐπροεπῶς, κελεύσει πατριαρχικῇ, ἀναρτηθειῶν ἐν αὐτῷ εἰκόνων μεγάλου μεγέθους, πολυελαίου καὶ λυχνιῶν· ἐπὶ δὲ τραπέζης ἦσαν τεθειμένα ἐκατέρωθεν μὲν δύο ἀλάβαστρα, ὧν τὸ μὲν ἐλαίου τὸ δὲ οἴνου πλήρες, ἐν τῷ μέσῳ δὲ κάνιστρον, ἀνθεσι πεποικιλμένον, ἐν ᾧ ἦν μερὶς ἀρωμάτων τετριμμένων εἰς κόνιν—τέσσαρα δὲ κηροπήγια ἀργυρᾶ μετὰ λαμπάδων ἐφ' ἐκάστης τῶν γωνιῶν τῆς τραπέζης· πλαγίως δὲ, ἐφ' ἐκάστου τῶν λεβήτων, ἐν οἷς ἔμελλεν ἐψηθῆναι τὸ ἅγιον Μῦρον, ἦσαν ἐπίσης τεθειμένα ἀνὰ δύο κηροπήγια μετὰ λαμπάδων. Ἀπειρον δὲ πλῆθος ὀρθοδόξων ἐπλήρου τὸν πατριαρχικὸν περιβο-

λον, πληθὺς δὲ κυριῶν ἐθεώρει καὶ ἀπὸ τῶν ἀπέναντι
δωματίων τῶν Πατριαρχείων.

Ὁ πατριάρχης ἀμέσως ἐτέλεσε τὸν ἀγιασμὸν μετὰ
τῶν ἀρχιερέων, καὶ ἀκολούθως ἐρράντισε καὶ ἠγίασε
τοὺς λέβητας καὶ τὰ διάφορα σκεύη, τὰ χρησιμεύοντα
εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἔψησιν τοῦ ἁγίου Μύρου. Εἶτα
ἐκένωσε τὸ τοῦ ἀλαβάστρου ἔλαιον εἰς τοὺς λέβητας
κατ' ἀναλογίαν, ἐπιχέων αὐτὸ σταυροειδῶς τρις, ψαλ-
λόντων τῶν ἀρχιερέων τὰ ἐπὶ τούτῳ συντεθειμένα τρο-
πάρια. Ὡσαύτως ἐκένωσε καὶ τὸ τοῦ οἴνου ἀλάβαστρον,
καὶ κατόπι τὸ τὰ μῦρα περιέχον κάνιστρον. Τούτων δὲ
τελεσθέντων, ὁ πατριάρχης διὰ τοῦ δικηροτρικῆρου ἤ-
ναψε τὴν πυρὰν καὶ τῶν τεσσάρων λεβήτων, καὶ ἀμέ-
σως ἤρξατο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων, ἀνα-
γνόντων ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ἀνὰ ἓν κε-
φάλαιον τοῦ τε πατριάρχου καὶ τῶν ἑπτὰ ἀρχιερέων.
Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱερῶν
Εὐαγγελίων ἐπληροῦντο οἱ λέβητες ἐλαίου, εἰς οὓς ἐκ
διαλειμμάτων ἐτίθετο καὶ οἶνος, κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ
συνταγὴν. Γενομένης δὲ ἀπολύσεως, ὁ πατριάρχης με-
τὰ τῶν ἀρχιερέων ἀπεχώρησαν, καὶ ἤρξατο ἡ συνέχεια
τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων ὑπὸ τῶν ἱε-
ρέων τῶν τε Πατριαρχείων καὶ ἄλλων, ἧτις δὲν ἔπαυ-
σε νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καθ' ὅλην τὴν τριήμερον διάρ-
κειαν τῆς ἐψήσεως καὶ παρασκευῆς τοῦ ἁγίου Μύρου.

Ἡ αὐτὴ τελετὴ ἐπανελήφθη καὶ τὴν μεγάλην τρί-
την, μετὰ τὴν λειτουργίαν, ἐμβληθέντων ἐν τοῖς λέβη-
σιν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ κανί-
στρῳ ἀρωμάτων.

Ἐπίσης καὶ τὴν μεγάλην τετάρτην, ὅτε κατ' ἀναλο-

γίαν ἐκενώθησαν εἰς τοὺς λέβητας ὑπὸ τοῦ πατριάρ-
χου ἐκ τῶν δύο ἀλαβάστρων τὰ ἀρωματικὰ ἔλαια καὶ
ὁ μόσχος μετὰ τῶν εὐσμοτέρων ἀρωμάτων, τοῦ ἐν τοῖς
λέβησιν ἁγίου Μύρου διϋλισθέντος ὑπὸ τῶν ἐπιστα-
τούντων, ὑπὸ τὴν τοῦ μυρεψοῦ ἐπίβλεψιν. Ἀκολούθως
καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς τετάρτης τὸ ἐν τοῖς λέβησι
διϋλισμένον Μῦρον μετωχετεύθη εἰς 80 χάλκινα δο-
χεῖα, τεθέντα ἐντὸς τοῦ παραπήγματος, ὑπὸ τὴν ἐπο-
πτεῖαν τοῦ μυρεψοῦ.

Τῇ δὲ μεγάλῃ πέμπτῃ, ἀπὸ πρωΐας, περὶ τὴν 1 1)2
ὥραν* τουρκιστὶ, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐνδεδυ-
μένος τὴν μεγάλην πατριαρχικὴν στολὴν, μετὰ τῶν
ἀρχιερέων, ἐπίσης περιβεβλημένων, καὶ πολλῶν πρε-
σβυτέρων καὶ διακόνων, κατέβη ἀπὸ τῆς πατριαρχι-
κῆς αἰθούσης καὶ διηυθύνθη εἰς τὸν ναὸν, ψαλλόντων
τῶν ἀρχιερέων, καὶ προπορευομένων τῶν πρεσβυτέρων
καὶ διακόνων, κομιζόντων τὰ δοχεῖα τοῦ Μύρου ἐν τά-
ξει ἀνὰ δύο, ἅτινα καὶ ἐτέθησαν ἀκολούθως κάτω πέ-
ριξ τῆς ἁγίας τραπέζης, τὰ δὲ πλήρη ἐπίσης Μύρου
ἀλάβαστρα ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης, κατὰ τὰς διατυ-
πώσεις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κατὰ δὲ τὴν πατριαρχικὴν λειτουργίαν, καθ' ἣν
συνελειτούργησαν μετὰ τοῦ πατριάρχου ἀρχιερεῖς ἔν-
δεκα, συνοδικοὶ τε καὶ μὴ (οἱ μητροπολίται Ἐφέσου,
Ἡρακλείας, Νικομηδείας, Χαλκηδόνας, Δέρκων, Ἀ-
δριανουπόλεως, Δράμας, Ἰμβρου, Μογλενῶν, Δημη-
τριάδος καὶ Φαναριοφερσάλων), μετὰ εἰκοσιδύο ἱερέων
καὶ δεκαοκτὼ ἱεροδιακόνων, ἐγένετο ἡ ἰδίᾳ καθωρι-

* σχεδὸν 8 πρὸ μεσημβρίας.

σμένη ἐπὶ τοῦ Μύρου τελετή. Ἀπὸ τῆς πρωίας δὲ συνεχωρεύθη πλῆθος ὀρθοδόξων, πληροῦν τὸν τε ναὸν καὶ τὸν περίβολον.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, τῇ αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ παρατάξει, ὁ πατριάρχης μετὰ τοῦ κλήρου διπυθύνθη ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις εἰς τὸ ἐν τῷ τοῦ Κοινοῦ λιθοκτίστῳ κτιρίῳ παρασκευασθὲν ἰσόγειον λίθινον δωμάτιον, ὅπερ ἢ εὐσέβεια, ἢ δραστηριότης καὶ ἢ καλαισθησία Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἀπὸ ζοφεροῦ καὶ ἀνηλίου κευθμῶνος κατέστησεν οἰκοδόμημα λαμπρὸν, φωτεινὸν, καὶ ἄξιον ὅπως κατέχη ἐν δώδεκα πίθοις κεκαλυμμένοις εὐπρεπῶς, ἐπὶ μαρμαρίνου ἐδάφους, τὸ ἅγιον Μύρον, καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ τὰ πρὸς τὴν παρασκευὴν καὶ ἔψησιν αὐτοῦ συντελεστικὰ ἐργαλεῖα, δοχεῖα. κλπ. ἐν τάξει, καθαριότητι, καὶ εὐπρεπείᾳ.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἔκθεσις τῆς τελετῆς* τοῦ ἁγίου Μύρου, οὐδέποτε ἄλλοτε, καθὰ ἐνθυμοῦνται πολλοὶ, ἐπιτυχοῦσα τοιαύτης τάξεως, ἀκριβείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν εὐπρεπείας καὶ παρατάξεως.

1890

ΕΝ Τῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῷ ΝΑῶ ἠύλόγησεν ἅγιον Μύρον ὁ μακαρίτης Διονύσιος Ε' ὁ Χαριτωνίδης τῇ 2ῃ μαρτίου (1890), τοῦ πάσχα συμπεσόντος τῇ 1 ἁπριλίου. Ἡ τυπικὴ διάταξις ἔμεινεν ἡ αὐτὴ, ἐκδοθεῖσα καὶ τύποις, ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, ἐν φυλλάδι, εἰς σχῆμα Δ'ον, ἐκ σελίδων 19. Ἡ φυλλὰς ἐξετυπώθη τῇ 17 μαρτίου εἰς ἀντίτυπα πεντήκοντα μόνον, διη-

* σφάλμα πρόδηλον· γραπτέον ἢ τελετή.

ρημένη εἰς τρία μέρη, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἰναγράφει τὰ ὑλικά (ἔλαια, ἀρώματα κλπ.) τὰ χρησιμοποιούμενα ἐν τῇ κατασκευῇ (α', ὕλη ἐψομένη — β' ὕλη μετὰ τὴν ἔψησιν ἐγχεομένη) — τὸ δεύτερον τὴν κατασκευὴν καὶ προετοιμασίαν τοῦ ἁγίου Μύρου, καὶ — τὸ τρίτον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ (ἐν τῷ ναῷ) ἀγιασμοῦ αὐτοῦ.

Τὰ δοχεῖα τὰ περιέχοντα τὸ ἅγιον Μύρον, κομισθέντα ἐντὸς τοῦ ναοῦ, κατὰ τὰς διατυπώσεις, τῇ πρωίᾳ τῆς Μ. πέμπτης, εἰσῆχθησαν ἀμέσως ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος διὰ τῆς βορείας αὐτοῦ θύρας καὶ ἐτέθησαν κάτω πέριξ τῆς ἀγίας προθέσεως. Ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου Γ' κατὰ τὸ 1865 ἐτέθησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ἀπὸ τῆς ὠραίας πύλης πρὸς τὸν σωλεάν.

1903

ΕΝ Τῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῷ ΝΑῶ, τὸ δεύτερον κατὰ τὴν ἱερατείαν αὐτοῦ, ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ Γ' ἠύλόγησεν ἅγιον Μύρον, τῇ 3 ἁπριλίου, τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου πάσχα συμπεσόντος τῇ 6 τοῦ μηνὸς τούτου. Ἡ τυπικὴ διάταξις ἐτηρήθη ἡ αὐτὴ, κατὰ τὴν ἐντυπον φυλλάδα. Ἡ ἔψησις ἐγένετο ἐν ἐπὶ τούτῳ κομψῶς ἀνεγερθεῖσῃ ξυλίνῃ στοᾷ, πρὸ τῆς μεγάλης πύλης τοῦ νάρθηκος, τὰ δὲ δοχεῖα ἐτέθησαν πρὸ τῆς ἀγίας προθέσεως. Ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ, κατὰ τὴν μεγάλην εἰσοδὸν ὁ ἱερουργῶν πατριάρχης ἐμνημόνευσε, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ἔκπαλαι συνήθειαν, ἐν τοῖς ζῶσι, πάντων τῶν ὀρθοδόξων τῶν συνειρνεγκόντων εἶδη ἢ χρήματα, τῶν ἀρχιερέων, ὧν αἱ ἐπαρχίαι ἀπέστειλαν τοιαῦτα, τῶν μελῶν τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπείας τοῦ ἁγίου Μύρου καὶ τῶν εὐσεβῶν ἐλληνίδων, ὅσαι συνετέλεσαν πρὸς ἄθροισιν τοῦ ἀπαιτουμένου χρηματικοῦ ποσοῦ.

1912

Εὐλογηθῆσεται τὸ ἅγιον Μύρον τῇ 22 μαρτίου.

Ἡ διόρθωσις καὶ συμπλήρωσις τῆς ἐντύπου τυπικῆς διατάξεως, ἀποφάσει τῆς ἱεραῆς Συνόδου γενομένη πρὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν, ἀνετέθη τῇ περὶ κατασκευῆς ἁγίου Μύρου ἑρμηνοζούση νυν ἐπιτροπεία.

Η ΕΝ ΤΗ ΡΩΣΣΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ εὐλογία τοῦ ἁγίου Μύρου παρατίθεται ἐν εἰδει μακρᾶς ἐπισημείωσης ἐν τέλει τοῦ βιβλίου τούτου, ἵνα σύνολος ὁ λόγος ὁ περὶ τῆς ἱεραῆς ταύτης ὑποθέσεως ἀποβῆ πλήρης, ἐὰν ἦ δυνατὸν ἄνα χρησιμοποιήσωμεν ἐνταῦθα τὴν λέξιν ταύτην (=πλήρης). Ἐφ' ὅσον ἀγνοοῦμεν που σήμερον εὐρίσκεται τὸ χειρόγραφον περὶ ἁγίου Μύρου, τὸ περιέχον καὶ τὴν ἱεράν ἐπ' αὐτῷ ἀκολουθίαν, ὅπερ ἐσώζετο πρὸ τεσσαρακονταετίας ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Φαναρίῳ Ἀγιοταφικοῦ Μετοχίου, καὶ τὶ ἀκριβῶς ἔγραψεν ὁ τούτου συγγραφεὺς, ἐφ' ὅσον οὐδεὶς εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν μετέφρασε τὸ κατὰ μονοφυσίτας Εὐχολόγιον, αἱ λέξεις «ἀποβῆ πλήρης» θέλουσι γράφεσθαι πάντοτε μετὰ τινος δισταγμοῦ. Καὶ τὸ μὲν χειρόγραφον τοῦ Μετοχίου ἔφερε δῆθεν ἀριθμὸν 501, καθὼς ἀναγινώσκομεν ἐν παλαιῷ καταλόγῳ τῆς ἐν αὐτῷ βιβλιοθήκης (ἐν «Μεσαιωνικῇ Βιβλιοθήκῃ» Κ. Ν. Σάθα, τόμου Α' σελ. 303)— τὸ δὲ χρήσιμον τῆς ἐξελληνίσεως τοῦ Εὐχολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῶν μονοφυσιτῶν ἀποδεικνύει ἢ ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ Μύρου καὶ τῇ χρήσει τῶν πρὸς τοῦτο χρησιμευσῶν ὑλῶν ὁμοιότης

πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς ἱερὸν καθεστῶς· μόνον παρ' αὐτοῖς εἰσὶν εὐχρηστα πολλὰ εἶδη, ἐνῶ παρὰ τῇ τῆς παλαιᾶς Ρώμης Ἐκκλησίᾳ χρησιμοποιοῦνται ἔλαιον καὶ βάλσαμον, παρὰ νεστοριανοῖς δὲ μόνον ἔλαιον. Βλέπε περὶ τούτου «Λειτουργικὴν» Παναγιώτου Ρομπότου, συνταχθεῖσαν γνωμοδοτήσεως ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκτυπωθεῖσαν ἐν Ἀθήναις, τῷ 1869,)σελ. 266 καὶ ὑποσημείωσιν).

Περὶ τῆς ἐν τῇ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ γενομένης εὐλογίας τοῦ ἁγίου Μύρου εἰς τὰς δύο μεγάλας πόλεις Μόσχαν, ἐν τῷ καθολικῷ ναῷ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, καὶ Κιέβον, ἐν τῷ καθολικῷ ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας μέχρι τοῦ ἔτους 1837 καὶ ἔκτοτε ἐν τῇ καλουμένῃ λαύρᾳ τοῦ Κιέβου, γίνεται λόγος τις ἐν ἰδίᾳ διατριβῇ ἐντοῖς τόμοις ΙΘ' καὶ Κ' τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐκδοθείσῃ, γίνεται λόγος καὶ ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ. Καὶ τὴν μὲν διατριβὴν (περὶ τοῦ ἐν Μόσχᾳ συνοδικοῦ σκευοφυλακείου πραγματευομένην) ἔγραψεν ὁ φίλος ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰάκωβος Δημόπουλος ὁ βατοπεδινὸς, ἡγούμενος τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκουμενικοῦ θρόνου. Τὸ δὲ βιβλίον ἐπιγραφόμενον «Ἐπιστολαὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς Ἀνατολικῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας», ἐκ τῆς ρωσικῆς καὶ τοῦτο μετεγλώττισεν εἰς τὴν ἡμετέραν ὁ Θεόδωρος Βαλλιάνος, ἐκδοὺς ἐν Ἀθήναις τῷ 1856, ὁ καὶ τὴν «Ἱστορίαν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας» ἐκ μεταφράσεως ἡμῖν δωροφορήσας. Τὰ δύο ταῦτα βιβλία χορηγοῦσιν ἡμῖν ὀλίγας εἰδήσεις περὶ τῆς ἐν Ρωσίᾳ καθαγιάσεως τοῦ Μύρου, καὶ τῶν εἰδήσεων τούτων ἢ πρῶτη καὶ σπουδαιότερα, καθὼς βᾶσις, ἐστὶν ἢ συνταγὴ, οὕτως εἰπεῖν

καθ' ἣν πρέπει ἵνα κατασκευάζηται. Λόγου χάριν, τὰ τῶν ἀρωμάτων εἶδη καὶ ἡ ποσότης ἦσαν ἀκαθόριστα· μετεχειρίζοντο τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα, ὅσα καὶ οἷα ἦν δυνατὸν ἵνα προμηθευθῶσιν, ἐν ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ. Τῷ 1631 ἐχρησιμοποίησαν ἐν Μόσχᾳ μόνον ἑπτὰ εἶδη, τοῦ ἐλαίου μὴ ὑπολογιζομένου. Τῷ 1671 καὶ τῷ 1681 πεντήκοντα καὶ τρία εἶδη. Τῷ 1691 πεντήκοντα καὶ πέντε. Κατὰ χρόνους ἀρχαιοτέρους, ἐν Κιέβῳ ἐχρησιμοποίησαν ἀρωμάτων εἶδη δέκα καὶ πέντε. Μόνον δ' εἴκοσι καὶ πέντε ἀριθμοῦνται τὰ εἶδη ἐν τῇ κατὰ τὸ 1767 τυπωθείσῃ Διατάξει κατασκευῆς.

Ἐν ἐξέδρῳ ἢ στοᾷ μεγαλοπρεπεῖ, ξυλίνη καὶ κεχρυσωμένη, τίθενται οἱ ἀργυρῆι λέβητες, ὧν ἐντὸς ὁ μητροπολίτης, ἢ τις τῶν ἐπισκόπων, ἀγιασμὸν ποιούμενος, ἀγιάζει τὰ προωρισμένα διὰ τὴν κατασκευὴν εἶδη καὶ λέβητας, ὁ δὲ κληρὸς ψάλλει τὸ τροπᾶριον τῆς καθόδου τοῦ ἀγίου Πνεύματος καὶ τὸ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεομήτορος, πολὺ προσφυῶς διότι ἀγιάζεται ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως* τὸ Μῦρον. Οἱ κληρικοὶ τότε ἐγγέουσιν ἐντὸς τῶν λεβήτων ἔλαιον καὶ οἶνον, ὁ ἀρχιερεὺς ὑπανάπτει τὸ πῦρ, ποιεῖται τὴν ἀπόλυσιν ἐν ὀνόματι τῆς Ἀγίας Τριάδος, οἱ δὲ διάκονοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι παραμένοντες ἐξακολουθοῦσιν οἱ μὲν ἵνα ἀναδεύωσι τὰ βράζοντα εἶδη, οἱ δὲ πρεσβύτεροι ἵνα ἀναγινώσκωσι τὸ Εὐαγγέλιον ἐκ περιτροπῆς ἕως τῆς ἑσπέρας τῆς μεγάλης τετάρτης, ὅτε ρίπτονται ἐντὸς τῆς παρασκευασθείσης ὕλης τὰ ἀρώματα, τὸ δὲ μῦρον ἐγγέεται ἐντὸς δώδεκα δοχείων, ἰσαριθμὸν τῷ χορῷ τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

* πρόκειται περὶ τῆς Μόσχας.

Η. Βασιλειανός
1903

Τελετή του ἁγίου μύρου, Ἀπριλίος 3. 1903

Τῇ πρωΐα τῆς μεγάλης πέμπτης, πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ὠρῶν, ὁ μητροπολίτης μετὰ τῶν κληρικῶν, φερόντων τὰς στολὰς αὐτῶν (λειτουργικὰς), ἀπέρχονται ἐκ τοῦ καθολικοῦ ναοῦ, (προηγουμένων τοῦ σταυροῦ καὶ τῶν λαμπάδων καὶ τῶν ριπιδίων καὶ τῶν ἑξαπτερύγων, καὶ ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν κωδῶνων), εἰς τὸ παρακείμενον τῷ καθολικῷ μέρος, ἔνθα τὸ προπτοιμασμένον μῦρον. Τὰ δώδεκα δοχεῖα τοῦ οὐλω εὐλογηθέντος τούτου μύρου κομίζουσιν οἱ πρεσβύτεροι ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀποτιθέντες ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ πρὸ τῆς προσκομιδῆς, διὰ τῆς βορείας τοῦ ἱεροῦ βήματος θύρας εἰσάγοντες, ἐνῶ τὸ ἀλάβαστρον κρατεῖ ὁ πρεσβύτερος τῶν συνιερουργούντων πρωθιερέων· κατὰ τὴν εἰσοδὸν ἐν τῷ ναῷ οἱ χοροὶ ψάλλουσι τὸ «Εὐλογητὸς εἶ Χριστέ». Ἡ εὐλογία αὐτοῦ γίνεται κατὰ τὰ παρὰ Συμεῶν Θεσσαλονίκης ἐκτιθέμενα—ὁ μητροπολίτης ἀνοίγων ἕκαστον τῶν δοχείων εὐλογεῖ τρις σταυροειδῶς αὐτὸ—κατόπιν ἀναγινώσκει «εἰς ἐπήκοον πάσης τῆς ἐκκλησίας τὴν εὐχὴν τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ μύρου ἐπ' αὐτό»· μεθ' ἧν καὶ τὴν εὐχὴν πρὸς Κύριον, τὴν εὐχαριστοῦσαν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τοῦ ἱεροῦ ἔργου. Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ναοῦ ἔξοδον πάντων τῶν συλλειτουργησάντων, γίνεται συνάμα ἢ μετακόμισις τῶν δοχείων τοῦ εὐλογηθέντος ἁγίου Μύρου εἰς τὸ σκευοφυλακεῖον, ἐνῶ οἱ χοροὶ ψάλλουσι τὸν ΜΔ' ψαλμὸν «Ἐξηνεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν».

Οἱ λέβητες οἱ ἐν τῷ σκευοφυλακεῖῳ, δύο ἀργυροὶ ἐσωτερικῶς καὶ εἰς τὰ ἄκρα κεχρυσωμένοι, ἔλκουσιν ἀμφότεροι βάρος 150 σχεδὸν ὀκάδων, ἡ μυροθήκη, μέγα δοχεῖον ἐξ ἀργύρου μετὰ τοῦ ἀργυροῦ σκεπάσμα-

τος αὐτῆς ζυγίζει 150 ὀκάδες, αἱ δεκαεξ ἄργυραὶ καὶ ἑσωτερικῶς κεχρυσωμένοι λάγνηοι, εἰς σχῆμα ἀμφορέως ἑλληνικοῦ ἀρχαίου, πρὸς διαφύλαξιν τοῦ ἀγίου Μύρου, ζυγίζουσι 210 σχεδὸν ὀκάδες.

Σχετικῶς πρὸς τὴν ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ συλλογὴν τῶν ἀγγείων καὶ σκευῶν, προστίθεται ὅτι, διατηρεῖται χάλκινον ἀλάδαστρον κεκοσμημένον ἕξωθεν διὰ σιντεφίου, σταυρὸν ἐκ πολυτίμων λίθων ἔχον ὑπερκείμενον. Τὸ ἀλάδαστρον τοῦτο μεθ' ἁγίου Μύρου, καθὼς ἡ παράδοσις θέλει, ἐστάλη, κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς εἰς Ρωσίαν εἰσαγωγῆς τοῦ χριστιανικοῦ θρησκευματος εἰς Κίεβον, ἐκ Κωνσταντινοπόλεως, ἐκ Κιέβου μετενεχθὲν εἰς Μόσχαν. Κατ' ἀρχαῖον ἱερὸν καὶ σεβασμιώτατον ἔθος, εἰς τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀγίου Μύρου «εἰς ἔνδειξιν τοῦ ἰδιαρρήκτου τῆς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ μυστικῆς ἐνότητος» — ὡς ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος Δημόπουλος μαρτυρεῖ — «ἐκχέονται ἐκ τοῦ ἀλαδάστρου τούτου στανόνες τινὲς εἰς τὸ νέον ἅγιον Μῦρον καὶ πληροῦται τοῦτο αὐθις διὰ νέου, οὕτως ὥστε μηδέποτε νὰ ἐκλείψῃ ἡ ἀγία αὕτη πηγὴ».

Προκειμένου περὶ τῆς εἰς Ρωσίαν ἀποστολῆς ἐκ Κωνσταντινοπόλεως ἀγίου Μύρου, ἀναγινώσκομεν ἐν τινὶ βιβλίῳ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἑθνικοῦ πανεπιστημίου Γ. Α. Μαυροκορδάτου ὅτι, κατὰ τὰς θλιβεράς περιστάσεις, ἃς ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ΙΣΤ' καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἐδημιούργησαν οἱ ἰησουῖται ἐν Πολωνίᾳ, τὸ ἅγιον Μῦρον ἐκ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινοπόλεως ἐστέλλετο εἰς τὸ Κίεβον λάθρα διὰ τοῦ μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας.

Περὶ τὰ 1620, καὶ, καθὼς εἰκάζομεν, ἐπὶ τοῦ πο-

λύτλα πατριάρχου Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως, ἡ Μ. Ἐκκλησία, μαθοῦσα ἀπὸ γραμμάτων τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ὅτι οἱ τελῶναι, διαφθειρόμενοι ὑπὸ τῶν πολεμίων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἤτοι τῶν ἰησουῖτων, ἀποσφραγίζοντες τὰς στελλομένας ἐκ Φαναρίου μυροθήκας, ἐμβάλλουσιν αὐταῖς οἶνον, ὕδωρ, ὄξος καὶ οἶνόπνευμα, «περιαλγῶς ἤκουσε καὶ τοῦτο ἡ ἐν Κωνσταντινοπόλει Ἐκκλησία, καὶ, παραμυθουμένη τοὺς ἐκεῖσε ὀρθοδόξους, ἐπέτρεψε αὐτοῖς τὴν ἔψησιν ἀγίου Μύρου, πέμψασα ἐπὶ τούτῳ ἑξαρχὸν πατριαρχικὸν καὶ τὸν μυρεψὸν αὐτῆς διδάζοντας τὴν τελετὴν ταύτην». Ταῦτα βεβαιοῖ τὸ βιβλίον «Ἡ καλλιγόνος μήτηρ (ἐν Ἀθήναις, 1855, σελ. 64—65), καίτοι φρονοῦμεν ὅτι (καθὼς ἐν σελίδι 43 τοῦ παρόντος συγγράμματος εἶδεν ὁ ἀναγνώστης) ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία κατεσκεύαζεν ἅγιον Μῦρον καὶ πρὸ τοῦ σημειουμένου τούτου ἔτους 1620.

Ὁ εὐσεβὴς ἀναγνώστης καλὸν ἵνα γινώσκῃ ὅτι, ἐκ τῶν πρὸ ἡμῶν διδασκάλων καὶ συγγραφέων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατατεταγμένων καὶ ἑλληνιστῶν γραψάντων ἢ γνωρίμων γενομένων ἡμῖν ἐν μεταφράσει, ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΟΥ ΚΑΤ' ΕΚΤΑΣΙΝ ΚΑΙ ΣΑΦΕΣΤΕΡΟΝ

Ὁ Θεόφιλος Καμπανίας ἐπίσκοπος, εἰς τὸ κοινωφελέστατον αὐτοῦ σύγγραμμα «Ταμεῖον ὀρθοδοξίας» εὐλόπτως εἰς ἀπλήν καὶ παρὰ πάντων ἐννοουμένην γλῶσσαν, δύο κεφάλαια τοῦ βιβλίου τούτου τὸ IB' καὶ τὸ II' ἀφιερῶ εἰς τὸν περὶ τούτου λόγον, ὧν

τὸ δεύτερον τούτων «περὶ τοῦ κακομύρου»· βλέπε τοῦ βιβλιαρίου μου τούτου τὴν 18 σελίδα·

ὁ διδάσκαλος τοῦ Γένους Ἀθανάσιος Πάριος εἰς τὴν «Ἐπιτομὴν τῶν θείων τῆς πίστεως δογμάτων», ἐν Λειψία τῷ 1806 ἐκδοθεῖσαν «διὰ συνδρομῆς τῶν φιλοχρίστων ὁμογενῶν καὶ μάλιστα τῶν περιωνύμων Ζωσιμάδων». Τὸ βιβλίον ἐπιμελῶς ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ μέγα κλέος ἐπ' ἀρετῆ καὶ παιδείᾳ κτησαμένου μητροπολίτου πρώην Κορίνθου Μακαρίου τοῦ Νοταῆ, διαλαμβάνει δὲ περὶ τοῦ ἁγίου Μύρου εἰς τρεῖς σελίδας (356—358)·

τοῦ πρυτάνεως τῆς ἐν Κιέβω θεολογικῆς ἀκαδημίας ἀρχιμανδρίτου **Ἀντωνίου τοῦ ρώσσου** τὴν «Δογματικὴν θεολογίαν» μετεγλώττισεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκ τῆς ἕκτης αὐτῆς ἐκδόσεως ὁ συνταγματάρχης τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Ἑλλάδος Θεόδωρος Βαλλιάνος, οὗ καὶ ἀνωτέρω μνεῖα ἐγένετο. Τῆς ἑλληνιστὶ γενομένης ἐκδόσεως (ἐν Ἀθήναις 1858) αἱ σελίδες 337—341 διαλαμβάνουσι περὶ ἁγίου Μύρου·

ἐκτενέστερον ὅμως περὶ τούτου πραγματεύεται **Μακάριος ὁ μητροπολίτης Μόσχας** εἰς τὸ «Ἐγχειρίδιον τῆς κατὰ τὴν ὀρθόδοξον εἰς Χριστὸν πίστιν δογματικῆς θεολογίας, ἐξελληνισθὲν ὑπὸ Νεοφύτου Παγίδα ἀρχιμανδρίτου». Τῆς ἑλληνιστὶ γενομένης ἐν Ἀθήναις ἐκδόσεως (1882) δέκα καὶ πέντε σελίδες (400—415) ἀφιερῶνται εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην ὑπόθεσιν, κυρίως περὶ συστάσεως τοῦ μυστηρίου γράφουσαι καὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ χρήσεως αὐτοῦ, ταῦτα δὲ καὶ συνιστῶνται πᾶσιν ὡς ὠφέλιμα καὶ λεπτομερέστερον γεγραμμένα·

διότι τινὲς τῶν παλαιῶν συγγραφέων ἐκτρέπονται εἰς πολυλογίαν, ἐξ ἧς οὐδὲν ὁ ἀναγνώστης κερδαίνει, τὸ πλεῖστον ἀσυνέπειαν βλέπων ἐν τοῖς γραφομένοις· λόγου χάριν Γαβριὴλ ὁ μητροπολίτης Πετροπόλεως ἐν τῇ «Τελετουργίᾳ Ἱερᾶ», ἣν μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὁ ἀείμνηστος Βούλαρις, ἐκδοθεῖσαν ἐν Πετροπόλει τῷ 1799, ἐνῶ (ἐν σελ. 214—217) καλὰ τινα γράφει ἐν βραχυλογίᾳ, ἀλλαχοῦ, παρὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ΙΓ' κεφαλαίου «περὶ τῆς τοῦ Μύρου ἐψήσεως» (σελ. 304—306) μακρογορεῖ, χωρὶς καὶ ἵνα δικαιολογῆ τὸ περιεχόμενον τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κεφαλαίου· παραβάετε τοὺς κυριωτέρους στίχους, τοὺς τελευταίους, τοῦ κεφαλαίου τούτου περὶ τῆς ἐψήσεως δῆθεν· «Πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ χρίσματος συντελεῖ διαφερόντως καὶ τὰ ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου διελθεῖν, ἐν τοῖς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας (κεφ. δ'), γραφόμενα. «Ταύτην τὴν ὁμοιαγῆν τελεσιουργίαν Μύρου τελετὴν οἱ καθηγεμόνες ἡμῶν ὀνομάζουσι. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τῆς συνάξεως τρόπον αἱ τῶν ἀτελειώτων ἀπολύονται τάξεις, προηγησάμενων δηλαδὴ τῆς τε ἱεραρχικῆς ἐπὶ πᾶν τὸ ἱερὸν εὐόσμου περιεργῆς, καὶ τῆς ψαλμικῆς ἱερολογίας, καὶ τῆς τῶν θειοτάτων λογίων ἀναγνώσεως. Εἶτα τὸ Μῦρον ὁ ἱεράρχης λαβὼν, ἐπιτίθησι τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ, περιεκαλυμμένον, ὑπὸ δυοκαίδεκα πτέρυξιν ἱεραῖς, ἀναβοῶντων ἀπάντων ἁγιωτάτῃ φωνῇ τὸ ἱερὸν τῆς τῶν θεολήπτων προφητῶν ἐπιπνοίας μελῶδημα· καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ τελουμένην εὐχὴν ἀποπληρώσας, ἐν ταῖς ἀγιωτάταις τῶν ἀφιερουμένων τελεταῖς αὐτῷ χρῆται».

Σημείωσαι δὲ ὅτι οὐχὶ πάντες οἱ θεολογοῦντες καὶ

διδάσκαλοι δόκιμα γράφουσιν ἐν συνόλω περὶ τοῦ ἁγίου Μύρου. Γαβριὴλ ὁ Σεβῆρος, ἐπὶ παραδείγματι, ἐν τῷ κεφαλαίῳ Γ' τοῦ λόγου περὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ χρίσματος ἀποφαίνεται ὅτι, τὸ χρίσμα τηρεῖ τὸν χρισμένον ἄτρωτον, ἐπιμαρτύρεται δὲ τὸν προφήτην Ἰεζεκιὴλ βεβιασμένην εἰσάγων μαρτυρίαν· «λέγει γὰρ ὁ προφήτης, ὅτι εἶπεν ὁ Κύριος τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὸν ποδήρη· διέλθε μέσσην Ἱερουσαλήμ, καὶ δὸς σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν καταστεναζόντων . . . . . πρεσβύτερον καὶ νεανίσκον καὶ παρθένον καὶ νῆπια καὶ γυναῖκας ἀποκτείνετε εἰς ἐξάλειψιν, ἐπὶ δὲ πάντας, ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσητε». Ὁ γινώσκων τὴν ἀκριβῆ μετὰφρασιν τὴν παρ' ἑτέροις τοῦ μέρους τούτου τοῦ Ἰεζεκιὴλ εὐρίσκει ὅτι, τὸ μέρος τῆς προφητείας οὐδ' αὖτως ἀναφέρεται εἰς τὸ ἅγιον Μῦρον, ἥτοι ἡ λέξις σημεῖον. Τὴν λέξιν ταύτην δύο τῶν ἐρμηνευτῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μετέφρασαν οὐχὶ «σημεῖον» ἀλλὰ Ταῦ, ὃ καὶ ὀρθόν· καὶ τότε ἀναφέρεται λοιπὸν εἰς τὸν σταυρὸν, ὃν οἱ φέροντες, ἥτοι οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν σταυρωθέντα, λυτροῦνται τῆς φοβερᾶς ἀπειλῆς καὶ καταδίκης. Φαίνεται ὅμως ὁ μακάριος Σεβῆρος πλανηθεὶς εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἀπό τινος Εὐχολογίου χειρογράφου, οἷον ἐστὶ τὸ τοῦ Σερπιώνος ἐπισκόπου Θμούεος. Ἐν αὐτῷ ἀναγινώσκειται «Εὐχὴ εἰς τὸ χρίσμα, ἐν ᾧ χρίονται οἱ βαπτισθέντες»· καὶ εἰς τὴν εὐχὴν ταύτην, ἐκδεδομένην ἀτυχῶς ἄνευ ἐπιμελοῦς καὶ κριτικῆς ἐπιστάσεως τοῦ ἐκδότου κ. Δημητρίδου, φαίνεται τῆς παρὰ Σεβῆρω Γαβριὴλ παρερμηνείας ἴχνος. Ἴδού τι γράφει· «Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων

. . . . . ἐπικαλούμεθά σε, ὥστε . . . . . ἐνεργῆσαι ἐν τῷ χρίσματι τούτῳ ἐνέργειαν θεῖαν καὶ οὐράνιον, ἵνα οἱ βαπτισθέντες καὶ χρισμένοι ἐν αὐτῷ τὸ ἐκτύπωμα (! !;) τοῦ σημείου τοῦ σωτηρίου δοῦς σταυροῦ (δηλ. τοῦ σωτηριώδους) τοῦ μονογενοῦς, δι' οὗ σταυροῦ διετράπη καὶ ἐθριαμβεύθη ὁ σατανὰς . . . . . καὶ οὗτοι μέτοχοι γένωνται τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀσφαλίσθέντες . . . . . διαμείνωσιν ἀβλαβεῖς καὶ ἄσυλοι» κτλ. (δηλ. ἄσπιλοι) (ἐκδ. Δημητρίδου, ἐν Κιέβω, 1894ο ελ. 23).

Πολὺ εὐληπτα καὶ περιληπτικὰ τὰ περὶ ἁγίου Μύρου καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινοπόλεως εὐλογίας καὶ κατασκευῆς αὐτοῦ, ὅσα ἔγραψεν ὁ πολυμαθὴς μητροπολίτης Διδυμοτείου κ. Φιλάρετος Βαφειδῆς ἐν τῷ Β' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας».

Καθῆκον ἐθεώρησα, πρὶν κλεισθῆ ὁ λόγος ὁ περὶ ἁγίου Μύρου, ἵνα σημειώσω ὅτι, κατὰ τὴν προσεχῆ Μ. πέμπτην ἔσονται βοηθοὶ τοῦ μυρεψοῦ, προθύμως ἀποδεξάμενοι τὴν πρόσκλησιν, δώδεκα φαρμακοποιοὶ, ὧν τέσσαρες ὑπηρέτησαν καὶ ἄλλοτε, οἱ κκ. Κωνστ. Μαβούλης τῷ 1879, τῷ 1890 ὡς καὶ τῷ 1903, Ἀγερίδης Σοφ., Στουγιαννίδης Ἀντ., καὶ Τσαλίδης Γ. καὶ οἱ τρεῖς τελευταῖοι οὗτοι τῷ 1903. Οἱ λοιποὶ ὀκτὼ τὸ πρῶτον νῦν ἀνέλαβον ἵνα συνεργασθῶσιν, οἱ κκ. Ζάμπογλους Ἀναστ.—Θουσανίδης Εὐριπίδης—Καραγιαννίδης Ι.—Λαζαρίδης Κωνστ.—Λαζαρίδης Λάζαρος—Λυμπεράκης Ἀναστ.—Σαραντίδης Ι.—καὶ Γιτζόπουλος Δημήτριος. Συμβολήσῃ δὲ τούτοις καὶ ὁ τῷ 1879 βοηθῆσας

τότε μὲν τελειοδίδακτος τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἱατρικῆς σχολῆς νῦν δὲ ἀπόμαχος ἀντισυνταγματάρχης τοῦ αὐτοκρ. στρατοῦ Στυλ. Ἀντωνιάδης βένης.

Πάντα ὅσα ἐξετέθησαν τόσῳ λεπτομερῶς εἰς τὸ παρὸν βιβλίον γράφονται πρὸς γνῶσιν τῶν πιστῶν, οἵτινες ὀλίγα μανθάνουσιν ἐν τοῖς σχολείοις περὶ τοῦ ἁγίου Μύρου, καὶ οἵτινες ἐπιδείκνυνται, καθὼς καὶ κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους, τοσαύτην πρὸς τὸ ἔργον εὐλάβειαν, ὥστε καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐψήσεως καὶ τελειώσεως τοῦ ἁγίου Μύρου ἵνα συρρέωσιν εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν πολυπληθεῖς, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Εὐσεβεῖς ἑλληνίδες, ἐν γένει δὲ γυναιῖκες ὀρθόδοξοι, καθῆκον ἐπίστευον—καὶ πιστεύουσι—ἵνα προσέρχωνται κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἡμέρας τῆς Μ. ἐβδομάδος, προσφέρουσαι κηρίον ἢ ὄβολον εὐτελεῖ καὶ ζητοῦσαι ὀλίγα λείψανα τῆς ἐντὸς τῶν λεβήτων κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν (Μ. τετάρτην) μενούσης ὑποστάθμης, δῆλα δὲ τῶν στεμψύλων (τσήπουρα), θησαυρίζουσαι αὐτὰ ἐντὸς τῶν εἰκονοστασιῶν, πλησίον τεμαχίων ἁγίου ἄρτου, πλησίον βαμβακίων, δι' ὧν ἐσπογγίσθησαν ἅγια λείψανα, πλησίον φιλαδίων ἐξ ἁγιασμάτων. Τίς ἐξ ἡμῶν ἐλπισμόνησεν, ἀκούσας—εἶπερ ὄλως ἤκουσεν— ὅτι τῶν στεμψύλων τούτων (τσηπούρων) τὸν καπνὸν, καιομένων, ἐθεώρουν φάρμακον κατὰ παροδικῆς τινὸς ὤταλγίας; Καὶ, προκειμένου νῦν περὶ τῆς τελουμένης ἐπ' εὐλογία τοῦ ἁγίου Μύρου λειτουργίας, τίς ἡμῶν ἤκουσεν ἄρα γε—εἶπερ ὄλως ἠρώτησεν—ὅτι τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ, κατὰ τὴν νεῖσοδοντῶν ἁγίων ἐξηπλοῦντο ἐν τῷ ναῷ οἱ πάσχοντες ἐκ

χρονίων νοσημάτων, οἱ ἀνάπηροι σωματικῶς καὶ νοητικῶς, ὅπως διέλθη ἐπ' αὐτῶν ἢ τοῦ ἁγίου Μύρου χάρις;—Πράττουσιν εἰς ὀλίγα τινὰ μέρη τοῦτο καὶ σήμερον κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην εἰσοδον, ἐντὸς ναῶν πανηγυριζόντων τὴν γενεθλιακὴν αὐτῶν ἑορτὴν, οἱ πάσχοντες ἀνιάτως, ἀλλὰ τὸ συγκινητικὸν ἔθος ἐσώθη μόνον εἰς τὰ χωρία—Ἀπέμεινε δὲ νῦν εἰς τὴν μεγάλην ἡμῶν πόλιν ἡ ἁγία συνήθεια τοῦ προσκυνήματος, οὕτως εἶπεῖν, ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐψήσεως τοῦ ἁγίου Μύρου, τῆς καθοσιώσεως ἑλαίου, θυμιάματος, ἢ κηροῦ, καὶ τῆς διαφυλάξεως τῶν στεμψύλων. Οὕτω τῆς ἱεραῆς τελετῆς τὸ σύνολον, ἀπὸ τῆς Μ. δευτέρας ἕως τῆς Μ. πέμπτης, προσδίδει μεγάλης πανηγύρεως ἱεραῆς ὄψιν, ἣν οὐδ' εἰς τὰς τελετὰς τῶν ἐγκαινίων τῶν ναῶν εὐρίσκομεν.

§

Ταῦτα πάντα τὰ γραφόμενα ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ βιβλίῳ τύποις ἐκδίδονται καθὸ χρήσιμα τοῖς πιστοῖς, ὧν οἱ λογιμώτεροι δύνανται καὶ ἵνα συμπληρώσωσιν ἢ διορθώσωσιν ὅσα γράφω χάριν τοῦ λαοῦ. Πολλῶ δὲ χρησιμώτερα, χρησιμώτατα πάντων, ἅπερ πρέπει ἵνα μανθάνῃ καὶ ἵνα γινώσκῃ πᾶς χριστιανὸς, πᾶς ὀρθόδοξος καὶ, τρόπον τινὰ κατακλείς τις τῶν γραφομένων, δέον ἵνα θεωρηθῶσιν οἱ λόγοι τοῦ ἱεροῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοὺς ὁποίους εὐρίσκομεν παρὰ τῷ Θεοφίλῳ Καμπανίας εἰς τὸ «Ταμεῖον ὀρθοδοξίας» (κεφλ. 16) καὶ παρὰ τῷ Ἀθανασίῳ Παρίῳ εἰς τὴν «Ἐπιτομὴν τῶν θείων δογμάτων» (σελ. 358 (δυστυχῶς) ἄνευ παραπομπῆς) «Ἐν ἧτο τὸ χρισμῖ, τρία δὲ τὰ δῶρα. Ἐν τὸ

κέρας, τρία τὰ χαρίσματα. Ἐχριον γὰρ ἱερεῖς, βασι-
λεῖς, προφήτας. Τοιοῦτος ἐστὶ πᾶς βαπτιζόμενος
χριστιανός· προφήτης, ὅτι βλέπει τὰ μυστήρια, ἃ
ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν· ἱερεὺς, ὡς
ὀφείλων ἑαυτὸν προσάγειν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐά-
ρεστον τῷ Θεῷ· καὶ βασιλεὺς τῶν παθῶν, ὡς υἱὸς
τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ καὶ τῆς τούτου βασιλείας κλη-
ρονόμος».

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΠΑΛΑΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΟΥ

Χάριν τῶν φιλαρχαίων ἐκδίδωμι παλαιὰν τυπικὴν διάτα-
ξιν περὶ ἁγίου Μύρου, φερομένην ἐν φύλλοις 342—346 τοῦ
ὑπ' ἀριθμὸν 328 χειρογράφου τῆς συνοδικῆς ἐν Μόσχῃ βι-
βλιοθήκης. Ταύτην μετέγραψε πιστῶς ὁ φέρελπις ρώσσος
θεολόγος καὶ καθηγητῆς κ. Δ. Σπυριδώνωφ, ἀξιῶσει τοῦ
φιλτάτου ἀρχιμανδρίτου κ. Ἰακώβου Δημοπούλου τοῦ βατο-
πεδηνοῦ. Ἀμφοτέροις εὐχαριστῶ καὶ δημοσίᾳ.

Ἡ τυπικὴ διάταξις αὕτη, παλαιότεραν ὑπ' ὅσιν ἔχουσα,
ἀποβαίνει σπουδῆς ἀξία, καθὸ ἐπεξηγοῦσα μέρη τινὰ τῆς
παρὰ βυζαντινοῖς τυπικῆς διατάξεως, ἐγράφη δὲ κατὰ τὰ
μέσα τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος, ὡς ὑπονοῶ.

Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου μύρου κατασκευῆς.

Ἐντὸς τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς συνάγονται τὰ εἶ-
δη καὶ ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος τῶν βαΐων κοπανίζονται· τῷ
δὲ σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου καὶ τῇ κυριακῇ τῶν βαΐων
ἀποκομίζονται εἰς τὸν τεταγμένον τόπον, ἐν ᾧ μέλλει
ἐψηθῆναι τὸ μῦρον, ὅπου εἰσὶ καὶ οἱ φοῦρνοι προετοι-
μασμένοι· καὶ τίθονται κακάβια ἐπὶ τοὺς φοῦρνους
καινὰ καὶ καθαρὰ (εἰς μέτρον κατὰ τὴν ποσότητα τῶν
εἰδῶν, ὅποσον μέλλει γενέσθαι τὸ ἅγιον μῦρον). Ὅφεί-
λει δὲ εἶναι ὅλα τὰ εἶδη κοπανισμένα χωριστὰ καθ' ἕνα.

Τῇ δὲ μεγάλῃ δευτέρῃ τὸ πρῶτὸ ἐτοιμάζεται παρὰ
τῶν ὑπηρετῶν κάτωθεν τῶν κακαβίων φρύγανα πρὸς
ἀναψιν τοῦ πυρὸς ἐπιτίθεια.

Καὶ πληρωθέντος τοῦ ὄρθρου, εἰσέρχεται ἐκεῖ ὁ ἀγιώ-
τατος πατριάρχης μετὰ τῶν παρατυχόντων ἀρχιερέων,
ιερέων καὶ κληρικῶν, καὶ περιβαλλόμενος ἐπιτραχήλιον
ιερόν καὶ ὠμοφόριον ποιεῖ εὐλογητόν· καὶ λέγεται πα-
ρὰ τοῦ κλήρου· τὸ Βασιλεῦ οὐράνιε· τὸ τρισάγιον· Πα-
ναγία Τριάς· τὸ Πάτερ ἡμῶν· Ὁ πατριάρχης· Ὅτι σοῦ
ἐστὶν ἡ βασιλεία. Ἐπειτα οἱ κληρικοὶ τὸ τροπάριον
Εὐλογητὸς εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ τὸ τῆς μονῆς,
καὶ τῆς ἡμέρας τὰ κοντάκια καὶ τροπάρια· Δόξα· Ὁ
καταβάς· Καὶ νῦν· Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον Θεο-
τόκον (τινὲς δὲ ψάλλουσιν ἐνταῦθα καὶ μικρὸν ἀγια-
σμόν)· οὕτω μετὰ [τὰ] τροπάρια καὶ κοντάκια τὸ Κύριε
ἐλέησον ιβ'· τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ', καὶ τὸν ψαλ-

μόν Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου· τὸ Ἄλλη-
 λούϊα· τὸ Ἴδου ὁ νυμφίος· τὸν ν΄ ψαλμὸν, καὶ τὰ λοι-
 πὰ τοῦ μικροῦ ἀγιασμοῦ, κατὰ τὸ σύνηθες· ὧν ψαλ-
 λομένων, ὁ πατριάρχης θυμιᾷ τὴν λεκάνην μετὰ τοῦ
 ὕδατος. Ὁφείλει δὲ τρεῖς κηρούς ἡμμένους θεῖναι γύ-
 ρωθεν τῆς λεκάνης τοῦ ἀγιασμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν τε-
 λείωσιν τοῦ ἀγιασμοῦ·ραντίζει ὁ πατριάρχης μετὰ τοῦ
 ἀγιάσματος τὰ κακάβια, τοὺς φούρνους καὶ τὰ ἀγγεῖα
 πάντα τῆς ὑπηρεσίας.

Εἶτα ἐκχέει ἀγίασμα εἰς τὰ κακάβια τὸ ἱκανὸν καὶ
 οἶνον εὐώδη καὶ ἔλαιον εἰς τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ἐψηθῆναι
 μέλλει τὸ ἅγιον μῦρον κατὰ τὸ (ν) ποσὸν, καὶ εὐλογῶν
 τῇ χειρὶ ἐμβάλλει αὐτὰ εἰς τὸ κακάβιον λέγων· Εἰς τὸ
 ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
 ματος, ἀμήν. Εἰσάγεται δὲ καὶ τὸ λοιπὸν ἔλαιον παρὰ
 τῶν ὑπηρετῶν, εἰσάγεται δὲ καὶ εἰς ἕτερον κακάβιον
 ἀπὸ τοῦ οἴνου ὅσον μέτρα δέκα (ἢ καὶ περισσότερον, ἢ
 ὀλιγώτερον, κατὰ ἀναλογίαν τῶν ἀρωμάτων). Ἐμβάλλε-
 ται δὲ εἰς τὸν οἶνον καὶ ἀπὸ τῶν βοτανῶν ταῦτα· μυρ-
 σύνης φύλλα· δάφνης φύλλα· δεινδρολίβανον· καὶ ξηρὰ
 τριαντάφυλλα· σάμψυχον· κόστον καὶ βαλσάμου φύλλα,
 ἢ καὶ ἠδυσόμου καλοῦ. Εἶτα λαμβάνει ὁ πατριάρχης
 λαμπάδα ἡμμένην, ἢ τρεῖς παπύρους ἡμμένους, καὶ
 ἀνάπτει τὰ ὑποκάτωθεν φρύγανα. Ἐπειτα ποιεῖ τὴν
 ἀπόλυσιν καὶ ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης μετὰ τῶν σὺν
 αὐτῶ. Οἱ δὲ εἰς τοῦτο τεταγμένοι ἀνάπτουσι πυρὰν
 ὅση ἐστὶν ἀρκετὴ πρὸς τὴν ἐμψησιν τοῦ ἐλαίου. Βρά-
 ζει δὲ καὶ τὸ κακάβιον μετὰ οἴνου καὶ τῶν βοτανῶν.
 Ὁφείλει δὲ γενέσθαι καὶ ἀνάγνωσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγ-
 γελίου παρὰ εὐλαβῶν ἱερέων ἐφ' ὅλης τῆς ἡμέρας,

μετὰ ἐπιτραχηλίου καὶ φελωνίου, ἕως οὗ τελειωθῆ ἢ
 ἐψησῆς τοῦ ἁγίου μύρου. Τὸ δὲ ἔλαιον ἐκεῖνο τοῦ μύ-
 ρου καὶ ὁ οἶνος ἐμψηται παρὰ τινος εὐλαβοῦς καὶ τὴν
 ἐπιστήμην εἰδότος μετὰ ἐτέρων εὐλαβῶν ὑπηρετῶν·
 σὺν μεγάλῃ (ς) προσοχῇ (ς), καὶ μετὰ τὸ ἐμψηθῆναι
 ταῦτα εἰς τὸν οἶνον ὁ μαῖστωρ καθ' ὅσον καιρὸν ἐπι-
 κρίνει, πρὸς τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῶν ἐμβαλλομένων
 εἰδῶν, σθεννύεται ἢ κάμινος· καὶ, τοῦ ἔργου μικρὸν
 χλιανθέντος, ἐμβάλλεται ὁ οἶνος μετὰ τῶν ἀρωμάτων
 καὶ σακκελίζεται καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὸ μέγα κακάβιον,
 κποῦ ἐστὶ τὸ ἔλαιον, καὶ εἰσάγεται ὁ οἶνος, ὀλίγος, ὀλί-
 γος, εἰς τὸ μέγα κακάβιον. Ἐπειτα πρὸς ἐσπέραν ἐλ-
 θὼν πάλιν ὁ πατριάρχης μετὰ τινων ὀλίγων ἐκ τῶν
 οἰκιακῶν αὐτοῦ, ἐμβάλλουσι καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη τῆς δευ-
 τέρας ἐμψήσεως εἰς τὸ μικρὸν κακάβιον μετὰ οἴνου
 καὶ ὀλίγου χλιαροῦ ὕδατος, εὐλογῶν αὐτὰ τῇ χειρὶ ὁ
 πατριάρχης, τὰ ὁποῖα εἰσὶ ταῦτα· σπέλεθον, ἐλένιον,
 ἴρις, ἀριστολόχις, ξυλοκάσια, ξυλοβάλαμον, ναρδο-
 στάχον, καρδάμωμον, σχοίνου ἄνθος καὶ ξύλον, φύλλα
 ἰνδικοῦ, καρυόφυλλα, ἀγιόξυλον. Καὶ μετὰ τὸ ἐψηθῆ-
 ναι αὐτὰ καλῶς εἰς τὸν οἶνον, σακκελίζεται ὁ οἶνος
 μετὰ τῶν ἀρωμάτων, ὡς καὶ πρότερον, ἐν ἀγγεῖῳ κα-
 θαρῶ· καὶ μετὰ τοῦτο ἐμβάλλεται ὁ οἶνος αὐτὸς, ὀλί-
 γος, ὀλίγος, εἰς τὸ μέγα κακάβιον, ὅπου ἦν τὸ ἔλαιον.
 Ὁφείλει δὲ συνεχῶς βλέπεσθαι τὸ ἔλαιον, μῆποτε, ἀ-
 ποκενωθέντος τοῦ εἰσαγομένου ὑγροῦ, κατέλθῃ ἕως τὸν
 πάτον τοῦ κακαβίου τὸ ἔλαιον. Ὁφείλει γὰρ τὸ ἔλαιον
 εἶε εὐρίσκεσθαι ἐπάνω πέντε δακτύλων τοῦ οἴνου ἢ-
 γουν νὰ εἶναι ὁ οἶνος ἀποκάτω ς' τὸ λάδι ὡς πέντε
 δάκτυλα πάντοτε. Ὁφείλει δὲ ἐψηθῆναι αὐτὸ τῇ δευτέ-

ρα, τῇ τρίτῃ καὶ τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ. Δεῖ δὲ τὸν ἐπιστατοῦντα δεῖ ἐργονγορέναι καὶ μὴ ἐπινυστάζειν, ἀλλ' ἐπαγρυπνεῖν καὶ κατὰ διαδοχὰς ἑτέρους νηφαλέους ἀνδρας ἐγκαθιστᾶν διαταράσσοντας τὸ ἔργον μὲ τὴν ἐπὶ τούτου ἠτοιμασμένην λαβίδα (ἢ καὶ λόγχην), ὡς τινες ποιοῦσιν· καὶ ἀτενῶς ἐπὶ τὴν ἄνω βράσιν ἐπιβλέποντας· ἵνα μὴ, τοῦ ἐν τῷ κακάβῳ σημείου ἀθεάτου γεγεννημένου, ὑπερναβράσῃ τὸ ἔργον καὶ πάντα σὺν τῷ ἐπιστάτῃ κατακαύσῃ· καὶ ὑπερεκχυθεῖν· ἀλλὰ τοὺς τῆς καμίνου ὑπνρέτας δεῖ παραγγέλλειν τὴν κάμινον ὑπερφλογιζομένην ὀροσίξειν μετὰ τοῦ ὕδατος χλιαροῦ καὶ τὸ ἔργον ὑπερβαῖνον (ἤγουν τὸ ἔλαιον ἐὰν βράσῃ δυνατὰ καὶ φουσκώσῃ διὰ χλιαροῦ ὕδατος) ταπεινοῦν αὐτὸ, ἤγουν νὰ ἐμβάλλῃ εἰς τὸ κακάβιον μὲ τὸ ἔλαιον ὀλίγον χλιαρὸν ὕδωρ, ὡς νὰ κατακαθῆσῃ.

Τῇ δὲ τρίτῃ πρῶτῃ εἰσέρχεται ἐκεῖ πάλιν ὁ πατριάρχης μετὰ τινων κληρικῶν, καὶ φορέσας ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον, ποιεῖ εὐλογητὸν μετὰ θυμιατοῦ καὶ θυμιά τὸ μέγα κακάβιον γύρωθεν σταυροειδῶς· καὶ οἱ παρεστῶτες λέγουσι τὸ Βασιλεῦ οὐράνιε· τρισάγιον· Παναγία Τριάς· Πάτερ ἡμῶν. Ὁ πατριάρχης Ὅτι σοῦ ἐστίν. Εἶτα τροπάρια καὶ κοντάκια, ὡς ἄνωτέρω εἴρηται (εἰ βούλει, ψάλλει(ν) καὶ παράκλησιν τῆς Θεοτόκου, ὡς τινες ποιοῦσι). Μετὰ δὲ τὴν τελείωσιν τῆς προκλήσεως, εἰσφέρουσι τῷ πατριάρχει τὰ λοιπὰ εἶδη κοπανισμένα τῆς τρίτης ἐμπήσεως ταῦτα· ξυλοκαρυόφυλλον ἤγουν καρυόφυλλα· μυροβάλανον ἤγουν μουςκοκάρυδον· πελέριν ἄσπρον· κινάμωμον ἤγουν κανέλλαν· ἱρίν κελτικὴν· μακροπέπεριν· ξηροτζιντζήδερον· ἀάσαρον· πύπεριν· ζουμπᾶν· καρποβάλαμον· τάλακαν· καὶ

εὐλογῶν αὐτὰ ὁ πατριάρχης τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐμβάλλει εἰς τὸ μέγα κακάβιον, εἰς τὸ προεμψηθὲν ἔλαιον μετὰ οἴνου σὺν τοῖς ἄνωτέρω εἰρημένους ἀρτήμασιν ἐπιλέγων· Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀμήν· ἐμβάλλεται ἔτι οἶνος εὐώδης μετὰ χλιαροῦ ὕδατος. Εἶτα ὁ διάκων ποιεῖ ἐκτενήν, καὶ Σοφία. Οἱ κληρικοὶ τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβίμ· Δόξα· Καὶ νῦν· καὶ ποιῶν ὁ πατριάρχης ἀπόλυσιν ἀπέρχεται σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ καὶ μένουσι μόνον ἐκεῖ οἱ ἐπιτεταγμένοι εἰς τοῦτο· Κεῖται γοῦν ἡ τρίτη ἐμπήσις εἰς τὴν τοῦ μαῖστορος ἐπίκρισιν καὶ διάκρισιν ἀπλῶς εἰπεῖν πρὸς τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐμβαλλομένων εἰδῶν (χρὴ δὲ κινεῖν καὶ ταράσσειν τὸ(ν) ἔλαιον καὶ τὰ εἶδη συνεχῶς, ἵνα μὴ κατακα(υ)θῆσῃ τὰ εἶδη μετὰ τοῦ ἐλαίου καὶ κατακα(γ)ῆ καὶ διαφθαρεῖ τὸ ἔργον)· εἶτα σακκελίζουσι αὐτό. Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι οὐ σακκελίζουσι, ἀλλ' οὕτω σὺν πᾶσιν ἐπιτηδεῖως ἐμπήσνουν αὐτὸ εἰς τέλος.* Σὺ δὲ ὡς βούλει ποίησον. Ἔστι γὰρ κόπος εἰς τὸ σακκελίσμα, καὶ ἐὰν σακκελίσης, ἔσεται τὸ ἔργον πλέον παστρικόν, εἰ δὲ οὐ βούλει σακκελίσαι, οὐκ ἀναγκες.

Τῇ δὲ τετάρτῃ τὸ πρῶτῃ πάλιν εἰσέρχεται ἐκεῖ ὁ πατριάρχης, ὡς καὶ πρότερον, καὶ ποιήσας εὐχὴν ὡς σύνηθες, ἤγουν βαλὼν ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον, ποιεῖ εὐλογητὸν. Οἱ παρεστῶτες τὸ Βασιλεῦ οὐράνιε· τρισάγιον· Πάτερ ἡμῶν· Ὅτι σοῦ ἐστίν. Εἶτα τροπάρια, καὶ κοντάκια, ὡς ἄνωτέρω εἴρηται. Μετὰ τοῦτο, προσφέρουσι αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη κοπανισμένα

* ὄχιλον οὖν, ἕως τέλους.

ψιλὰ λίαν, τὰ ὁποῖα εἰσὶ ταῦτα· λίβανον· λάδανον· μα-
στίχιον· πετίτην στύρακος· τερέβινον· γοφίτην· μό-
σχον· σμύρναν, ἥτοι μετζουβήν· μισόκοκκα· ἀλόην·
κάσσιαν· κάλαμον εὐώδη· ἄνθος καρύου ἀρωματικοῦ·
μέλι ἄσπρον καθαρὸν· καὶ εὐλογῶν αὐτὰ τῇ χειρὶ, εἰ-
σάγονται εἰς ἕτερον κακάβιον μικρὸν μετὰ ἐλαίου καὶ
χλιαροῦ ὀλίγου ὕδατος, ἢ καὶ ροδοστάγματος· καὶ ποιή-
σας ἀπόλυσιν ὁ πατριάρχης ἀπέρχεται σὺν τοῖς σὺν αὐ-
τῷ. Βράζονται δὲ τὰ εἶδη ταῦτα, καὶ προαλλοιωθέντα
εἰσάγονται ἐντὸς τοῦ μεγάλου κακαβίου καὶ καλῶς συν-
ταράσσονται καὶ ἴσταται μέχρι τριῶν ὥρων· ἢ καὶ πλέον
βράζονται κατ' ὀλίγον. Εἶτα ἀρχονται οἱ πρὸς τοῦτο
τεταγμένοι καὶ κατεβάζουσιν ἀπὸ τοῦ φούρνου τὸ με-
γάλο κακάβιον, καὶ, μικρὸν χλιανθέντος, ἐκφέρουσι τὸ
μῦρον ἀπὸ τοῦ μεγάλου κακαβίου καὶ βάλλουσιν αὐ-
τὸ εἰς τὸν κρατῆρα. Ἐπειτα, πρὸς ἑσπέραν, πάλιν εἰ-
σέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ βαλὼν ἐπιτραχήλιον καὶ
ὠμοφόριον, καὶ ποιήσας ὡς σύνηθες εὐλογητὸν, Βα-
σιλεῦ οὐράνιε· τρισάγιον· τροπάριον καὶ κοντάκιον τῆς
ἡμέρας, ἢ τὸ Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς·
Δόξα· Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς· Καὶ νῦν· Τῆς εὐσπλαγ-
χνίας· καὶ πέρνει τὸ βαλσαμέλαιον, ξυλαλόην ἢ τὸ
ἄμπαρι, εἰ ἐστὶ προαλλοιωμένου καλῶς μετὰ ροδο-
στάγματος καλοῦ αὐτὰ, ἐπ' ἀγγελίου τινὸς πρὸς τοῦτο
τεταγμένου, καὶ λαβὼν αὐτὸ ἐκχέει εἰς τὸν κρατῆρα
καὶ λέγων· Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀμήν, καὶ ἀνακινεῖ ταῦτα
καὶ ταράττει, μετὰ τῆς συνήθους λαβίδος· εἶτα λέγει
τὴν εὐχαριστήριον εὐχὴν ταύτην·

Ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· Ὁ πατριάρχης

Εὐχαριστοῦμεν σοι, Δέσποτα Θεέ, παντοκράτωρ,
αἰώνιε, καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μονογενές, ἀπαύγα-
σμα τοῦ Πατρὸς, καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἐκ Πατρὸς ἐκπο-
ρευόμενον καὶ ἐν Υἱῷ διαμένον, τὸ τὰ πάντα τελειο-
ποιεῖν καὶ ἁγιάζον· Τρισυπόστατε Μονὰς, φύσις ἀ-
διαίρετε· ὅτι κατηξίωσας τελειῶσαι τὸ ἔργον τοῦτο εἰς
ἀγίασμα καὶ καύχημα τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, πρε-
σβείαις τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου, τῶν ἁγίων σου
λειτουργῶν, τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων,
καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰώνος σοι εὐα-
ρεστησάντων· ἀμήν.

Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν ὁ λαὸς τὸ Ἀμήν ἔρχεται * ὁ μαί-
στωρ τοῦ ἁγίου μύρου ἐμμελεῖ καὶ διατόρω φωνῇ εἰς
ἐπήκοον πάντων διατρανοῦν τὸ Ἐστεφανώθης ἔργον, ἢ-
δη ἐτελειώθης· καὶ τοῦ λαοῦ ἀντάδοντος τὸ αὐτὸ, πάλιν
ὁ μαῖστωρ τὸ αὐτὸ λέγει· καὶ, διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑ-
περαγίας Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Καὶ τῆς
εὐφημίας ἥδη γενομένης καὶ ἀπολύσεως, πάντες ἐπὶ
τὰ οἰκεῖα ἀπαίρουσιν. Εἶτα πληροῦσι τὰ τεταγμένα
ἀγγεῖα εἰς τὴν ἀποδοχὴν καὶ παραφυλάσσεται μέχρι
τῆς μεγάλης πέμπτης. Καὶ πρότερον μὲν εὐλογεῖ τὰ
ἀγγεῖα ὁ πατριάρχης καὶ ραντίζει μετὰ ἀγιάσματος.
Ἀναβιβάζουσι δὲ καὶ εἰς πατριαρχικὸν κελλίον εἰς ἕ-
τερον ἀγγεῖον, ὅπερ οὐχ ἁγιάζεται, ἀλλὰ τηρεῖται εἰς
ἰατρικὴν χρεῖαν, ὅπερ ὀνομάζεται νάρδον. Καὶ οὕτω
παρέρχεται ἡ μεγάλη τετράς.

Τῇ δὲ πέμπτῃ (ε') πρωτῇ, πρὸ τῆς λειτουργίας, ἀλ-
λάσσει ὁ πατριάρχης καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς τε

* βεβαίως ἔδει γραφῆναι ἄρχεται·

καὶ διάκονοι, καὶ ἀπέρχονται μετὰ λιτῆς καὶ φώτων, θυμιαμάτων, ἔνθα τὸ ἔργον κεῖται· καὶ ποιήσας εὐλογητὸν, καὶ οἱ παρεστῶτες τὸ Βασιλεῦ οὐράνιε, τρισάγιον, Παναγία Τριάς, Πάτερ ἡμῶν, Ὅτι σοῦ ἐστίν, καὶ τὸ τῆς ἡμέρας τροπάριον καὶ κοντάκιον, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Εἶτα ἐκτενῆ, καὶ ἀπόλυσις. Εἶθ' οὕτως ὁ σκευοφύλαξ, ὁ πρωτοπαπᾶς καὶ σὺν ἑτέροις ἱερεῦσι λαμβάνουσι τὰ ἄγγεῖα μετὰ τοῦ ἁγίου μύρου, κεκαλυμμένα μετὰ καλύμματος, καὶ εἰσφέρουν αὐτὸ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, προπορευομένων αὐτῷ διακόνων μετὰ λαμπάδων καὶ θυμιατῶν καὶ ὀψικευομένων ἔνθεν κάκειθεν μετὰ ριπίδων ζυγὰς ς'. Ψάλλουσι δὲ πάντες μετὰ μέλους τὸ Ἅγιος ὁ Θεὸς, Ἅγιος ἰσχυρὸς, Ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς· καὶ ἐκ τῶν στιχηρῶν τῆς μεγάλης τετάρτης (δ'), τὰ εἰς τοὺς αἶνους Τὸ πολυτίμητον μῦρον καὶ τὰ λοιπὰ, ἕως οὗ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν· καὶ εἰσελθόντων εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τίθεται τὸ ἅγιον μῦρον ἐν τῇ ἐτοιμασμένῃ ἐπὶ τούτου τραπέζῃ ἐξ ἀριστερῶν τῆς ἁγίας τραπέζης. Εἶθ' οὕτως ἵσταται ὁ πατριάρχης ἐν τῷ συνήθει αὐτοῦ τόπῳ, ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ ἀρχίζουν τὰς ὥρας. Ὅτε δὲ μέλλουσιν εἰσοδεῦν ἐν τῇ μεγάλῃ εἰσόδῳ μετὰ τῶν τιμίων δώρων, βαστάζει ὁ πρωτοπαπᾶς τὸ μῦρον μετὰ τοῦ ἀλαβάστρου, κεκαλυμμένου μετὰ καλύμματος, ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων μυστηρίων (εἰ δὲ εἰσιν καὶ ἕτερα ἀλαβάστρα, βαστάζουν αὐτὰ καὶ ἕτεροι ἱερεῖς κεκαλυμμένα μετὰ καλυμμάτων) καὶ ὀψικευομένου ὑπὸ τῶν διακόνων, ἔνθεν κάκειθεν βασταζόντων ριπίδια, ζυγὰς ζ', προηγουμένου τοῦ δομestίκου καὶ τῶν διακόνων μετὰ θυμια-

μάτων καὶ λαμπάδων· καὶ ὅτε δὲ ἔλθωσιν ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, τὰ μὲν ριπίδια εἰσέρχονται κατὰ τὸ σύνηδες, τὰ δὲ ἄλλα ζευκτὰ ἵστανται ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν ἕως τῆς ἁγίας τραπέζης ἔνθεν κάκειθεν. Ὁ δὲ πρωτοῖερεὺς κρατῶν τὸ μῦρον ἐκδέχεται τὸν πατριάρχην πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν· καὶ ἐρχόμενος ὁ πατριάρχης λαμβάνει ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀλάβαστρον καὶ τίθησι ἐπάνω τῆς ἁγίας τραπέζης ἐκ δεξιῶν, καὶ οὕτως ἔρχονται τὰ ἅγια ὡς ἔθος. Εἶθ' οὕτως ὁ διάκονος λέγει· Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν, καὶ τὰ λοιπὰ. Ὅταν δὲ εἴπῃ ὁ πατριάρχης Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ στόματι, καὶ τὸ Καὶ ἔσται τὰ ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ, ὁ μὲν διάκων ἵσταται σιγῶν, κλείονται δὲ καὶ τὰ ἅγια θυρία, ὁ δὲ πατριάρχης ἀνέρχεται ἐν τῇ τῆς μεγάλης τραπέζης κρηπίδι καὶ ἀποσκεπάζει τὸ ἅγιον μῦρον καὶ σφραγίζει αὐτὸ τρις· λέγων Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀμήν· τοῦ δὲ ἀρχidiaκόνου λέγοντος ἐκφώνως Πρόσχωμεν· καὶ ἕτερος διάκονος Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· ὁ δὲ πατριάρχης τὴν εὐχὴν ἐπάνω τοῦ μύρου· Κύριε τοῦ ἐλέους καὶ πατῆρ τῶν φώτων· Εἶτα, Εἰρήνη πᾶσιν. Ὁ διάκων Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Καὶ ὁ πατριάρχης πάλιν τὴν ἑτέραν εὐχὴν μυστικώτερον, ἤγουν χθαιμαλῆ τῇ φωνῇ· Σοὶ τῷ Θεῷ τῶν ὄλων καὶ βασιλεῖ. Εἶτα σφραγίσας αὐτὸ πάλιν γ', ἐμβάλλει δὲ εἰς αὐτὸ καὶ παλαιὸν ἅγιον μῦρον ὅσον εὐρίσκεται, καὶ ἀνακινεῖ αὐτὸ καὶ ταράττει μετὰ τῆς συνήθους λαβίδος, καὶ οὕτω καλύπτει αὐτό· καὶ τότε προτραπεῖς ὁ ἐν τῷ ἄμβωνι διάκονος λέγει Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες· τὰ δὲ ριπίδια ἵστανται μέχρι τοῦ Πληρωθῆτω. Ὅτε δὲ μέλλουσιν ἐ-

ξέρχασθαι τὰ ἅγια, ἰσταμένου τοῦ πρωτοϊερέως ἐμ-
προσθεν τῶν θυρῶν, λαμβάνει ὁ πατριάρχης τὸ ἅγιον
μῦρον καὶ ἐπάγει καὶ δίδωσιν αὐτὸ τῷ πρωτοπαπᾶ καὶ
ἐκτοτε ἀποκινουῦσιν καὶ τὰ ριπίδια, καὶ αἴρονται· καὶ
οἱ διάκονοι ἀπέρχονται μετὰ τῶν ριπιδίων, καὶ ἐμβάλ-
λεται παρὰ τοῦ πρωτοπαπᾶ τὸ ἐν τῷ ἀλαβάστρω μῦ-
ρον εἰς τὸ ἀγγεῖον, ἔνθα ἐνὶ τὸ νάρδιον· ἤγουν ἐὰν ἐ-
στὶ πολὺς οὐχὶ ὅλον εἰσοδεύεται, καὶ τίθεται ἐπάνω
τῆς ἀγίας τραπέζης· ἀλλ' ἓνα ἀγγεῖον, ἥτοι τὸ ἀλά-
βαστρον· τὸ δὲ ἄλλο, τὸ περισσότερον λέγεται νάρδιον·
τίθεται εἰς τὸ σκευοφυλάκιον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν αὐ-
τῷ ἐμβάλλεται παρὰ τοῦ πρωτοπαπᾶ τὸ ἐν τῷ ἀλαβά-
στρω ἀγιασθὲν μῦρον· καὶ οὕτως ἔσται ἅπαν ἡγιασμέ-
νον καὶ τελειωμένον. Καὶ οὕτως ἀσφαλίζεται καὶ φυ-
λάττεται ἀσφαλῶς καὶ δίδεται ἔνθα ἐστὶ χρεία εἰς τὰς
ἐκκλησίας τῶν ἱερέων. Λαμβάνοντες δὲ αὐτὸ, ὀφείλου-
σι φυλάττειν αὐτὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ πάσης εὐλα-
βείας καὶ ἀσφαλείας. Κοσμικὸς δὲ ἄνθρωπος, ἢ μονα-
χὸς ἰδιώτης, οὐ δύνανται ἄψασθαι ἢ φέρειν ἐν χερσὶ τὸ
ἀγγεῖον μετὰ τοῦ ἀγιωτάτου μεγάλου μύρου, ἔξω ἀπὸ
ιερέως καὶ διακόνου.

Τὰ δὲ εἶδη εἰσὶ ταῦτα· τῆς α' ἐμψήσεως·

φύλλα λίτραν α', δαφνόφυλλα α', κόρος, ἥτοι κόστος λί-
τραν α', κάχρεον ἥτοι δενδρολίβανον, ἤγουν ροσμάνην
λίτραν α', σάμψυχον ἤγουν μαϊουράναν λίτραν α',
βαλσάμου φύλλα ὅσα τύχουν ἢ ἠδύοσμον καλὸν τὸ
ἀρκοῦν· ξηρὰ ρόδα λίτραν μίαν, ἤγουν τριαντάφυλ-
λα ξηρά.

Τῆς δευτέρας ἐμψήσεως εἰσὶ ταῦτα·

σάλαθον ἤγουν σπαλάνθου ὅσον τύχη, ἐλένιον λίτραν
α', ἴρις λίτραν μισὴν, ἀριστολόχην λίτραν μισὴν, ξυ-
λοκασσίαν, ἤγουν φλοῦδα μαύρη ἀπὸ τινα δένδρον, ὁ-
ποῦ θυμιάζουσι μετὰ ταύτην καὶ εὐωδιάζει, λίτραν μίαν
καὶ μισὴν, ναρδοστάχυν λίτραν μισὴν, καρδάμωμον
λίτραν α', σχοίνου ἄνθος λίτραν α', ἐὰν οὐκ ἔστιν ἄν-
θος, βάνεται καὶ ἀπὸ ξύλον καὶ φύλλα μερικὸν, φύλλα
ἰνδικοῦ λίτραν μίαν καὶ μισὴν, καρυόφυλλα, ἥτοι κό-
στου, λίτραν μίαν, καὶ ἀγιόξυλον ὅσον τύχη τὸ ἀρκοῦν.

Τῆς τρίτης ἐμψήσεως εἰσὶ ταῦτα·

ξυροκαρυόφυλλα, ἤγουν γαρόφαλλα, λίτραν μίαν
καὶ μισὴν, μυροβάλανον ἤγουν μοσχοκάρυδον λίτραν
μίαν καὶ μισὴν, πέπερι ἄσπρο λίτραν α' καὶ μισὴν,
κινάμωμον ἤγουν κανέλλαν λίτρας γ', ἴριν κελτικὴν
λίτραν α', μακροπέπεριν λίτραν α', ξηροτσηπζήβερρον
λίτραν μίαν καὶ μισὴν, ἄσαρον λίτραν α', κύπεριν λί-
τρας β', ζουμπὰν λίτραν μίαν, τάλακαν ὅσον εὐρεθῆ,
καὶ ἄκορον λίτραν α'.

Τῆς τετάρτης ἐμψήσεως εἰσὶ ταῦτα·

λίβανον λίτρας β' καὶ μισὴν, λάδανον λίτραν α' καὶ
μισὴν, μαστίχιον λίτραν α', πετίτην λίτραν μίαν, στυ-
ρακα λίτραν μίαν καὶ μισὴν, σμύρναν ἥτοι μετσου-
βὴν καὶ μπουρπουτάραχον λίτρας δύο καὶ μισὴν, ταρί-
την ὅσον εὐρεθῆ, βόχον λίτραν μισὴν, κασσίαν λίτραν
α' καὶ μισὴν, κάλαμος εὐώδης μισὴν λίτραν, μάκαι-
ρος ἤγουν ἄνθος καρύου ἀρωματικοῦ μίαν λίτραν,
ἀλόνην α' λίτραν καὶ μισὴν, μιτζόκοκκα λίτραν μίαν

καὶ μισὴν, μέλι ἄσπρον λίτρας δέκα ἢ καὶ ἰε'— εἰς τὸ τέλος τῆς ἐμψήσεως ξυλαλόνην μισὴν λίτραν ἢ καὶ περισσότερον, ἐὰν εὐρίσκεται, βαλσαμέλαιον μισὴν λίτραν ἢ καὶ περισσότερον, ἐὰν εὐρίσκεται, εἰ δὲ οὐκ ἔστι τόσον, ἓνα κάρτον ἢ μοσχοκαρύδου λάδι, ὅσον τύχη, καὶ μόσχου ἀξάγια δέκα ἢ καὶ πλεῖον, ἢ ὅσον εὐρίσκεται τὸ κατὰ δύναμιν μετὰ χοινάνθης τὸ ἀρκοῦν, προαλλοιωθέντα ἤγουν μερὸς ροδόσταμα μερικὸν ἀναλυμένα. Ἐμβάζει αὐτὰ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐμψήσεως ὡς ὁ τύπος δηλοῖ.

Αὐτὰ τὰ εἶδη πάντα προετοιμάζονται καὶ συναθροίζονται πρότερον, καὶ τῇ μεγάλῃ Μη* εὐτρεπίζονται. Τῇ δὲ ς' ἑβδομάδι, τῶν βαίτων, κοπανίζονται, καὶ τῇ μεγάλῃ ἑβδομάδι, δευτέρα, τρίτη, καὶ τετάρτη, ἐμψήνονται, ὡς ἄνωθεν δὲ καὶ δεδήλωται, μετὰ ἐλαίου μέτρα ς' καὶ οἴνου καλοῦ καὶ εὐώδους μέτρα ς' καὶ περισσότερον, ὡς ὁ μαῖστωρ ἐπικρίνει, τὸ δὲ χλιαρὸν ὕδωρ ὁ μαῖστωρ μετὰ διακρίσεως ἐμβάλλει. Χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι, ἐὰν βάλλῃ ἔλαιον περισσότερον, βάνει καὶ ἀπὸ τὰ εἶδη πάντα περισσότερα· εἰ δὲ ὀλιγώτερον, καὶ ἀπὸ τὰ εἶδη ὀλιγώτερα, κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιόν. Ὅμως καὶ τοῦτο χρὴ γινώσκειν, ὅτι ἐὰν καὶ δὲν εὐρίσκωνται ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνω εἰρημένα εἶδη, ἀπὸ τὰ εὐρισκόμενα εἶδη βάνονται περισσότερον ἀπὸ τὸ καθ' ἓν, ὁποῦ εὐρίσκεται, μετὰ διακρίσεως, διὰ νὰ πληρῶσι τὰ ἐλλείποντα εἰς τὸ μέτρος καὶ σταθμὸν, ὥστε νὰ γένη τὸ ἔργον καλὸν καὶ τέλειον.

* μεγάλη τεσσαρακοστὴ δῆλον οἶν.

Ἡ δοκιμὴ τοῦ ἁγίου μύρου, ἐὰν ἔστιν ἔτοιμον· εἰς τὸ τέλος οὕτως τυλίσσει εἰς μίαν βέργαν μακρὰν βαμβάκι καὶ βουτεῖ αὐτὴν εἰς τὸν πάτον τοῦ χαλκώματος· εἶτα εὐγάζει καὶ ἀνάπτει τὸ βαμβάκιον εἰς κερὶν· καὶ εἰ μὲν ἀνάψῃ τὸ βαμβάκι καὶ καίει ὡς κηρίον, ἔτοιμον ἐστί· καὶ κατέβασε τὸ κακάδιον ἐκ τοῦ πυρός· εἰ δὲ οὐ καίει, ἔχει ἀκόμῃ οἶνον καὶ ὕδωρ τὸ κακάδιον εἰς τὸν πάτον· καὶ ἄφες αὐτὸ βράζειν κατ' ὀλίγον καὶ ἀναδεύειν αὐτὸ συχνῶς, ἕως οὔ καγῆ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ οἶνος, καὶ δοκιμάζεις, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Τοῦτο πολλάκις πρόσεχε οὔν, ἵνα μὴ καὶ τὰ εἶδη κολήσωσιν εἰς τὸν πάτον τοῦ κακαβίου καὶ καγοῦν καὶ χαλάσῃ τὸ ἔργον· καὶ ἡ ἔξοδος καὶ ὁ κόπος ἅπας εἰς οὐδὲν λογισθήσεται.

Κακάβια ὀφείλουσιν εἶναι τρία καὶ φουῦρνοι γ' ἓνα τρανὸν κακάβι ἕως μέτρα ἰε' καὶ πλεῖον· τὰ δὲ ἕτερα ἕως μέτρα ἑπτὰ ἢ ὀκτώ, τὸ τρανὸν διὰ τὸ ἔλαιον, τὰ δὲ μικρότερα τὰ δύο τὸ ἓνα διὰ τὸν οἶνον, τὸ δὲ ἕτερον διὰ χλιαρὸν ὕδωρ. Ὀφείλουσιν εἶναι καὶ ἕτερα ἀγγεῖα, κρατῆρες ἢ καὶ κακάβια πάλιν καινούρια καὶ παστρικά, εἰς τὸ σακκελίζειν τὸν οἶνον μετὰ ἀρωματικὰ εἶδη· καὶ β' λαβίδας μακρὰς σιδηρὰς εἰς τὸ ἀναδεύειν τὸ ἔλαιον καὶ τὰ εἶδη εἰς ξύλον πεπηγμένας, καὶ ἑτέρας λαβίδας μικροτέρας δύο, εἰς τὸ ἀναδεύειν τὸν οἶνον μετὰ τὰ εἶδη· καὶ ἀλάβαστρα ὅσα χρειαστοῦν κατὰ τὸ μέτρον τοῦ μύρου.

ΤΕΛΟΣ, ΤΩ ΔΕ ΘΕΩ ΔΟΞΑ.

ΣΗΜ. Ἐπονται κατόπιν δύο εὐχαι, ἃς ἔχει καὶ τὸ γνωστὸν καὶ πάγκοινον Εὐχολόγιον, τὰς ἐξῆς διαφορὰς φέρουσαι· ὅτι λείπουσιν αἱ ἐν μέσῳ τῆς πρώτης εὐχῆς κείμεναι λέξεις **χρῖσμα βασιλικόν**—ἐν τέλει λείπει

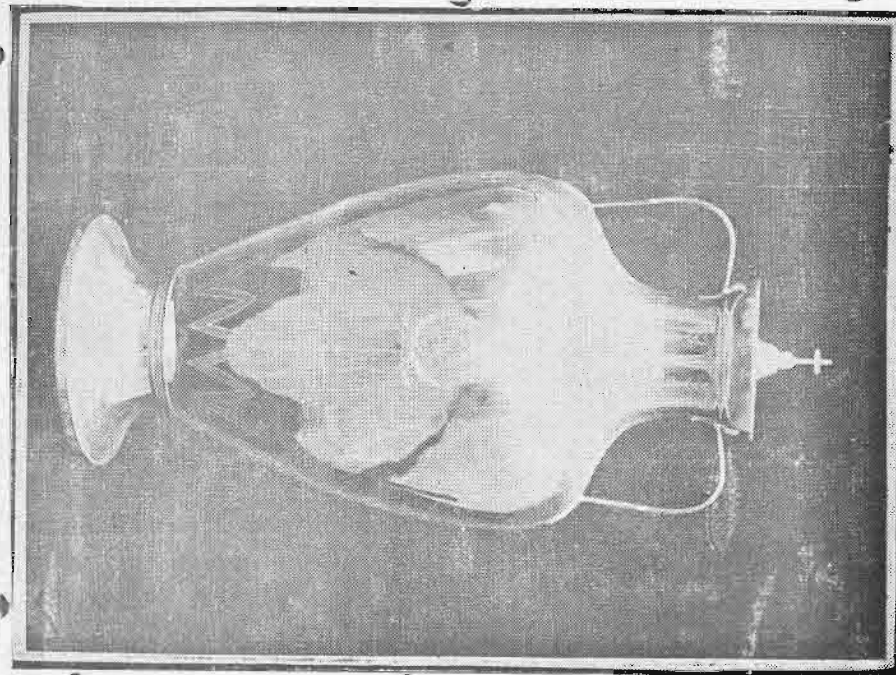
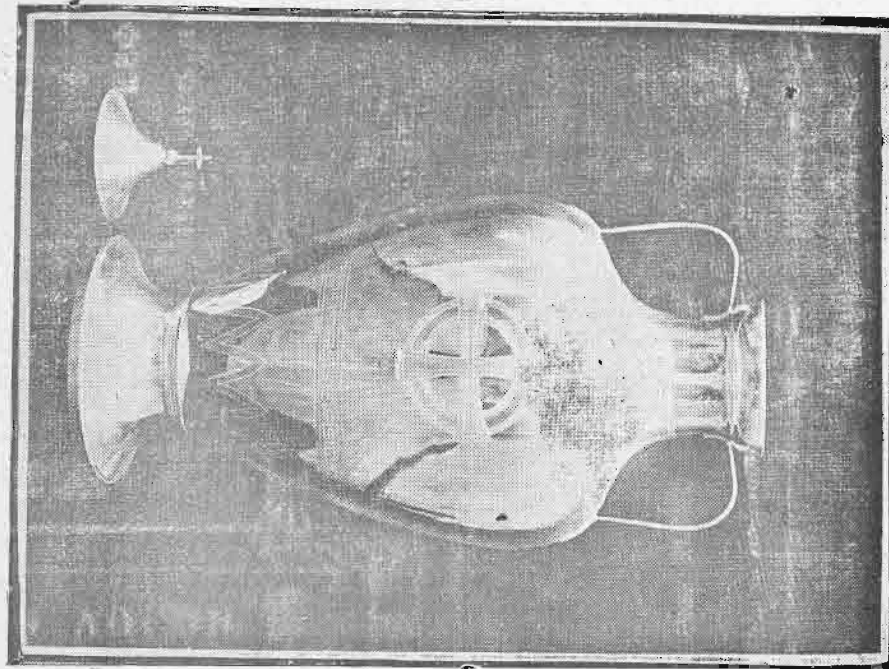
ἡ λέξις ἀγγέλων, κεῖται δ' ἡ λέξις «ἀρχαγγέλων» μόνη—ὡς καὶ ἡ λέξις φέρωσιν, εἰς κατοικητήριον σου κλπ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ εὐχῇ ἡ κατακλείς ἡ ἐν τῷ συνοδικῷ χειρογράφῳ διάφορος. Ἀντὶ τοῦ Σὺ γὰρ προσκυνητὸς ὑπάρχεις καὶ δεδοξασμένος, τὸ ἐκ Μόσχας χειρόγραφον ἔχει «Σὺ γὰρ πρέπει προσκυνητὸς ὑπάρχειν καὶ δεδοξασμένος»· λείπει δὲ καὶ ἡ ἐν τέλει λέξις «προσκύνησιν».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ
ΙΩΑΚΕΙΜ ΤΡΙΣ ΑΓΙΟΝ ΜΥΡΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΑΝΤΑ σελ.3

Χρήσις τοῦ ἁγ. Μύρου ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων σ. 5—
Τίνας χρίομεν δι' αὐτοῦ καὶ τί κατὰ καιροὺς ὤρισαν αἱ ἅγιοι
Σύνοδοι 8—Χρίσμα ἅγιον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης 10—Ἡ
χρίσις τῶν εὐσεβῶν βασιλέων 12—τῶν ἱερῶν ναῶν 14 (διά-
ταξις Πολυεύκτου 15)—Τὸ σάβανον κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῶν
ναῶν 15—Παρερμηγεῖαι περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ἁγ. Μ. 16—
Ἀρχαιότεραι καὶ νέαι τυπικαὶ διατάξεις περὶ ἁγ. Μ. 19 καὶ
32—Ἐπιστάται κατασκευῆς αὐτοῦ ἐν παλαιοῖς χρόνοις καὶ
νεωτέροις 20 καὶ 61, 87—Ἀποστολικὴ εὐχή 30—Τὰ παρὰ
Συμεῶν Θεσσαλονίκης 31—Μύρον πιστικὸν 33—Πατριαρ-
χικὸν δίκαιον κατασκευῆς ἁγ. Μ. 37, 42 (εὐλογία ἁγ. Μ. ἐν
Ρουμανίᾳ 45—48)—Ἐπιτροπεῖαι κατασκευῆς 50—Συνεισφο-
ραὶ εἰς εἶδη καὶ χρήματα 52—Ἐπιτροπεῖαι ἐκ γυναικῶν 56—
Κατασκευὴ ἁγ.Μ. συγχρόνως ὑπὸ δύο πατριαρχῶν 57—Ἔρ-
γον πίστεως 59—Τόπος διὰ κατασκευὴν, εἰκόνες ἅγιοι 63—
Μέγα γεγονός ἦν ἡ κατασκευὴ 63—Εὐλογίαι ἁγ.Μ. ἀπὸ τοῦ
1642 μέχρι τοῦδε 65—Ἡ ἐν τῇ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ εὐλογία
τοῦ ἁγ. Μ. 78—Νεώτεροι συγγραφεῖς κληρικοὶ γράψαντες
περὶ ἁγ. Μ. 83—Εὐσέβεια τῶν ὀρθοδόξων ἐκδηλουμένη κατὰ
τὰς ἐπὶ τῷ ἁγ. Μ. τελετὰς 88.

ΠΑΛΑΙΑ ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΥ-
ΡΟΥ βυζαντινὴ, ἐξηγουμένη ἐν τισὶ μέρεσιν ὑπὸ λογίου τινος
τῆς 13' ἑκατονταετηρίδος 90.

SISMANOGLIO
MECARIO

Εξήγησις εικονογραφιῶν

Ἐκ τῶν τριῶν εικονογραφιῶν τοῦ μικροῦ τούτου βιβλίου, ἡ μὲν μεγάλη παριστᾶ τὸν παναγιώτατον οἰκουμενικὸν πατριάρχην κ. Ἰωακείμ μετὰ τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων ἐντὸς τῆς ἱεράς στοᾶς ἢ κουβουκλίου, τῇ Μ. πέμπτῃ τοῦ 1903, ἀπριλίου 3. Οἱ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ πατριάρχου ἀρχιερεῖς εἰσὶ (κατὰ σειρὰν πρὸς τὸ ἄκρον) οἱ Ἐφέσου Ἰωακείμ, Ἰκονίου Ἀθανάσιος, Δυρραχίου (νῦν Φιλαδελφείας) Προκόπιος, Ἡλιουπόλεως Ταράσιος· οἱ πρὸς τ' ἀριστερὰ οἱ Νεοκαισαρείας (νῦν Νικομηδείας) Ἀλέξανδρος, Βοδενῶν (πρώην Κώου) Νικόδημος, Κασανδρείας (πρώην Αἴνου) Λεόντιος, Καλλιουπόλεως (Χίου νῦν Ἱερώνυμος, καὶ Λιτίτζης (νῦν Μεσημβρίας) Νικηφόρος. Οἱ ἀρχιερεῖς κρατοῦσι τὰ μικρὰ δοχεῖα τοῦ μήπω ἀ-ἀγιασθέντος ἁγίου Μύρου, οὗ τὰ μεγάλα δοχεῖα μετὰ πανίνου ὑποκαμίσου παριστῶνται κατὰ γῆς—ἡ δευτέρα εἰκονίζει τὰ ἐν Βιέννῃ κατασκευασθέντα ἐξ ἀργύρου σινικοῦ, φροντίδι τοῦ πατριάρχου κ. Ἰωακείμ, ἀγγεῖα—καὶ ἡ τρίτη παριστᾶ τὸν μυρεψὸν Νικόλαον Θωμάδην, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπιστημονικώτερον πῶς ἤρξατο κατασκευαζόμενον τὸ ἅγιον Μῦρον.

Διαφυλάξατε τὸ ἐξώφυλλον

Τιμᾶται ☩ φράγκων

Διαφυλάξατε τὸ ἐξώφυλλον